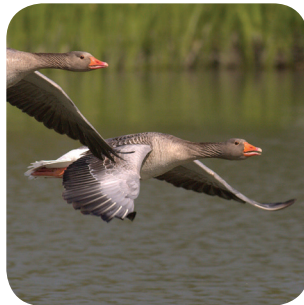

Länsstyrelsen Uppsala län

Årsredovisning

2016

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

LANDSHÖVDINGEN HAR ORDET	2
LÄNSSTYRELSEN I KORTHET	4
ORGANISATION	6
RESULTATREDOVISNING	7
Övergripande samordningsuppdrag	7
Övrig förvaltning	13
Trafikföreskrifter	13
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	14
Regional tillväxt	18
Infrastrukturplanering	22
Hållbar samhällsplanering och boende	25
Energi och klimat	28
Kulturmiljö	36
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	40
Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd	52
Lantbruk och landsbygd	74
Fiske	83
Folkhälsa	84
Jämställdhet	87
Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter	93
Integration	98
Personaluppgifter	100
Året i siffror	102
FINANSIELL REDOVISNING	114
Resultaträkning	114
Balansräkning	115
Anslagsredovisning	117
Tilläggsupplysningar och noter	119
Noter till resultaträkningen	121
Noter till balansräkningen	126
Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om årsredovisning och budgetunderlag	131
BILAGA	132
Regleringsbrev 2016, uppdrag som redovisas på annat sätt	132
LANDSHÖVDINGENS UNDERSKRIFT AV ÅRSREDOVISNINGEN 2016	135

LANDSHÖVDINGEN HAR ORDET

Uppsala län är ett av Sveriges snabbast växande. Befolkningen ökar stadigt och länet har bland de lägsta arbetslöshetssiffrorna i landet. Här bor cirka 360 000 människor. I länet finns Sveriges fjärde största stad, åtta kommuner, ett 20-tal större tätorter och en omfattande landsbygd. Uppsala universitet och SLU utgör tillsammans med Akademiska sjukhuset ett internationellt kunskapscentrum. Flera internationellt konkurrenskraftiga branscher och kluster finns i länet.

Länsstyrelsen i Uppsala län har ett händelserikt år bakom sig, som en reflektion av världen i övrigt. Jag tillträdde som landshövding den 1 november och har ambitionen att i det fortsatta arbetet särskilt prioritera hållbart bostadsbyggande, integration och miljöfrågor.

De utmaningar och möjligheter som det stora antalet asylsökande i Sverige innebär har präglat länet, och därmed även länsstyrelsens arbete, under året. De akuta behoven kring mottagande har delvis övergått i nya utmaningar kopplade till en långsiktig och hållbar integration. Länsstyrelsen har en roll i samordningen av insatser för att främja de möjligheter som migrationen kan innebära för vårt län i form av tillväxt och ett berikande av vårt samhälle. Flertalet lagändringar inom området har trätt i kraft under året vilket lett till förändrade behov av samverkan och informationsdelning.

Flera frågor kopplar till detta. Inte minst bostadsbyggandet, som är en av de viktigaste utmaningarna i vårt län. Länet har enligt flera beräkningar landets högsta byggtakt per capita, men ändå är takten otillräcklig. Den starka utvecklingen aktualiserar i hög grad miljöfrågor i samband med planeringen.

Vi möter regelbundet länets kommuner i syfte att vägleda och stödja men också för vår egen uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen. Under året har länsstyrelsen anordnat en bostadskonferens för

nyckelaktörer i länet – kommuner, landsting, bostadsbolag och byggtreprenörer – för att gemensamt belysa hur vi kan öka takten i bostadsbyggandet. Arbetet med havsplaneringen har under året kommit in i ett strategiskt läge.

En god infrastruktur är en annan nyckelfråga. En utökad järnvägskapacitet med fyra spår mellan Uppsala och Stockholm är av högsta prioritet.

Inom naturvårdsområdet har länsstyrelsen under året prioriterat arbetet med områdesskydd och förvaltning av skyddade områden och hotade arter. Beslut har fattats om reservatsbildning i tolv områden i vilka ett stort antal värdefulla naturtyper ingår. Skydd av natur är en mycket viktig arbetsuppgift för länsstyrelsen. Framtagandet av ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen har fortsatt och en projektplan är framtagen. Detsamma gäller arbetet med grön infrastruktur där en regional handlingsplan, med kopplingar till flera miljö kvalitetsmål, har påbörjats.

Klimat- och miljöarbetet kommer att ges ökat fokus under 2017.

Säkerhetsfrågorna, i vid mening, har under året fortsatt varit en central fråga. Social oro, klimatförändringar, vår roll i uppbyggnaden av ett totalförsvar och kärnkraftsberedskap är bara några exempel. En övergripande genomlysning av länsstyrelsens säkerhetsarbete gjordes under året för att göra oss än bättre rustade i dessa frågor. Den årligen återkommande säkerhetskonferensen i Gimo fokuserade i år på ett brett spektrum från antibiotikaresistens till den förändrade gatubilden i Uppsala.

Under året öppnades möjligheten för länsstyrelsen att börja fatta beslut om stöd inom ramen för Landsbygdsprogrammet och för Havs- och fiskeriprogrammet. Detta var välkommet, givet förseningen i programmet. Arbetet under året har därmed till stor del bestått av att handlägga de upparbetade ansökningar som inte kunnat

hanteras tidigare. Söktrycket gällande bredbandsstöd är fortsatt högt och vi har inte möjlighet att tillgodose alla ansökningar.

Som ett led i att främja länets internationella relationer genomfördes under året ett antal aktiviteter riktade mot utländska samarbetspartners. Länsstyrelsen har bland annat deltagit i besök till vänlandet Vallo-nien och till Nanjing i Kina, tagit emot besökande delegationer från bland annat Ukraina och Armenien samt anordnat en konferens i syfte att fördjupa och stärka samarbetet på regional nivå, inom ramen för EU:s strategi för Östersjön, med Åland.

Insatser har påbörjats för att främja en god och effektiv förvaltning på myndigheten. Dessa ansträngningar kommer att fortsätta att utvecklas, bland annat inom områdena digitalisering, effektiv handläggning och bemötande.

Vid årsskiftet bildades Region Uppsala genom en sammanslagning av regionförbundet och landstinget. I nära samråd har ett samverkansavtal tagits fram för att länsstyrelsen och regionen tillsammans ska

skapa de bästa förutsättningarna för en stark utveckling i länet. Länsstyrelsen kommer fortsatt att ha en central roll i att främja länets utveckling bland annat genom att se till att de nationella målen får genomslag i länet och att staten uppträder samordnat och med ett helhetsperspektiv.

Avslutningsvis kan jag konstatera att jag har kommit till ett län med mycket goda förutsättningar med en hög befolkningstillväxt, relativt låg arbetslöshet och ett strategiskt läge i landet. Universiteten, den kunskapsintensiva tillverkningsindustrin och den rika natur- och kulturmiljön skapar förutsättningar för fortsatt optimism!

Göran Enander
Landshövding i
Uppsala län

Foto: Göran Ekeberg

LÄNSSTYRELSEN I KORTHET

Nedan redovisas en sammanfattning av länsstyrelsen ur tre perspektiv – verksamhet, medarbetare och ekonomi.

Verksamhet ¹⁾	2016	2015	2014
Inkomna och initiativärenden (st)	8 153	7 302	15 439
Beslutade ärenden (st)	7 446	7 528	15 720
Utgående ärendebalans (st)	3 191	2 619	3 126
Ej beslutade ärenden äldre än två år (st)	387	438	532

¹⁾ Under 2016 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (VÅS 601) inte är möjlig att hämta ut.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Antal inkomna och initiativärenden har ökat med 12 procent. Ökningen avspeglar den ökade takten i den kommunala samhällsplaneringen och den exploateringsutveckling som länet genomgår.

För landsbygdsstöden har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Siffrorna som redovisas för 2015–2016 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om landsbygdsstöd.

För fiske har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om fiske.

Medarbetare	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter (st) ¹⁾	158,9	159,5	160,2
– varav kvinnor	106,3	103,5	104,0
– varav män	52,6	56,0	56,2
Total sjukfrånvaro (%)	5,2%	4,7%	3,7%
– varav kvinnor	5,6	5,3	4,5
– varav män	4,4	3,5	2,1
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda (%) ²⁾	13,9	8,3	8,0
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda (%) ²⁾	4,9	14,6	6,7

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Definitionen av antal anställda – som ligger till grund för beräkning av personalomsättning – har ändrats jämfört med årsredovisningen för år 2015. Omräkning av jämförelsetalen har skett för åren 2014–2015 i verktyget LISA.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Personalomsättningen nyanställda och avgångna, tillsvidareanställda i procent, skiljer sig mellan åren 2016 och 2014. Skillnaden ligger inom vad som kan anses vara normal rörlighet.

Ekonomi	2016	2015	2014
Verksamhetsintäkter (tkr)	159 555	151 010	150 762
- varav anslag (tkr)	93 327	90 968	91 429
- varav bidrag (tkr)	58 890	55 915	53 068
- varav avgifter och övrigt (tkr)	7 338	4 127	6 265
Verksamhetskostnader (tkr)	159 515	151 157	150 984
- varav kostnader för personal (tkr)	104 021	101 260	101 985
- varav kostnader för lokaler (tkr)	11 130	11 431	12 284
- varav övriga kostnader (tkr)	44 365	38 466	36 715
Lämnade bidrag och transfereringar (tkr)	46 832	50 905	56 428
Förvaltningsanslag av totala intäkter (%)	57%	59%	60%
OH-kostnad av total kostnad (%)	27%	27%	29%
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	58,0	54,1	60,9

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

ORGANISATION

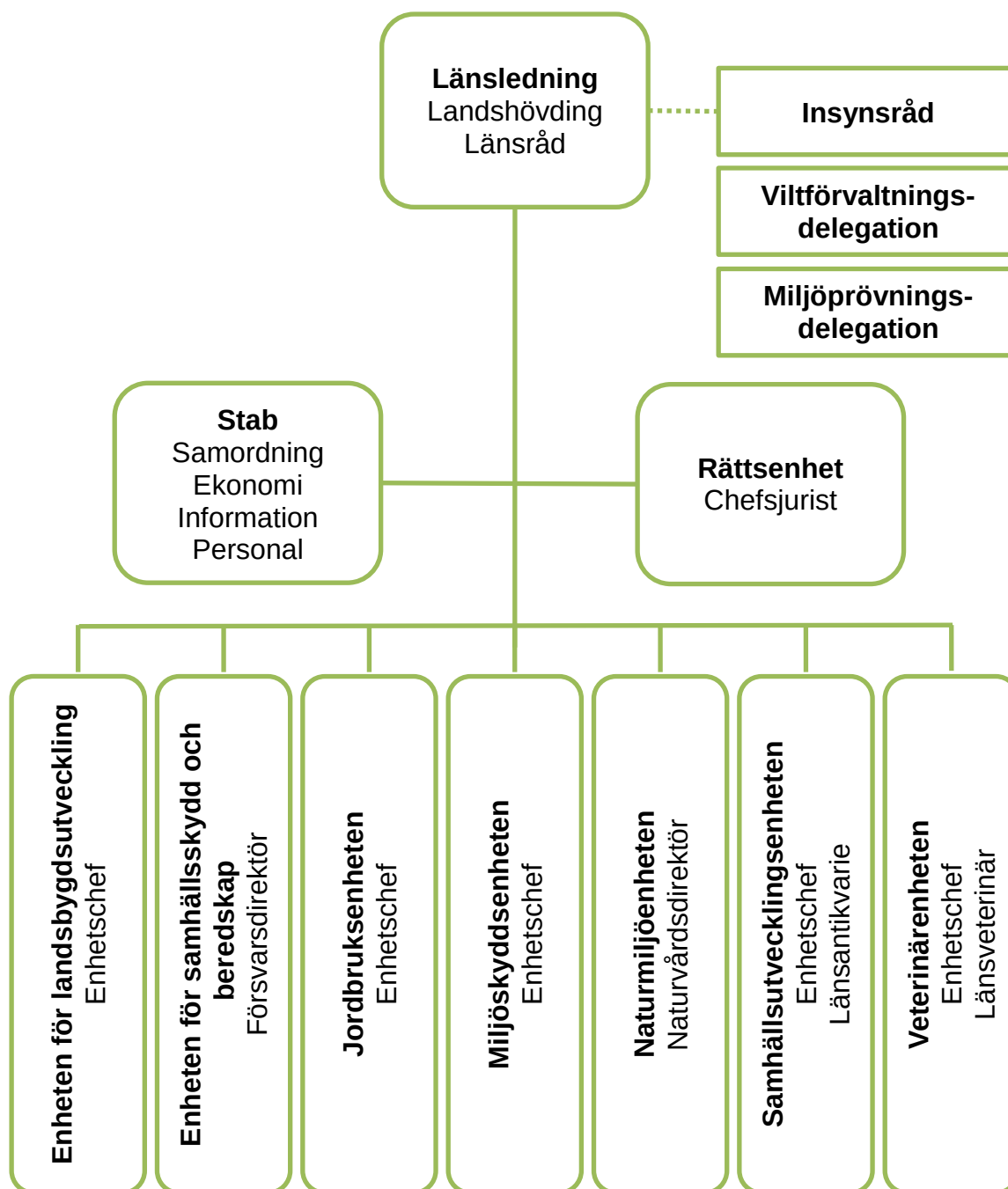

Bild på organisationen 2016-12-31.

RESULTATREDOVISNING

Övergripande samordningsuppdrag

Länsstyrelseinstruktion 2 §: Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den. Förordning (2008:1346)

Inledning

Att verka sektorsövergripande utifrån ett statligt helhetsperspektiv utgör grunden för länsstyrelsens uppdrag. Detta hänger nära samman med uppdraget att främja länets utveckling och att ha en dialog med regeringen i frågor som berör länet, och som är av vikt för regeringen att känna till. Följande exempel är ett urval av länsstyrelsens verksamheter där dessa perspektiv är särskilt framträdande.

Internationellt

I syfte att stärka den regionala konkurrenskraften liksom Sveriges och länets internationella relationer och intressen arrangerades ett flertal aktiviteter under året. Inom ramen för EU:s strategi för Östersjön anordnade länsstyrelsen en konferens i syfte att fördjupa och stärka samarbetet på regional nivå med Åland. Landshövdingen ledde delegationer från länet till vänlänet Vallonien liksom till Nanjing i Kina. Ett antal inkommande internationella delegationer besökte länsstyrelsen och länet under året, däribland från Ukraina och Armenien, och ett nära löpande samarbete finns etablerat med den diplomatiska kåren inom för länet viktiga frågor. I den utsträckning det är möjligt försöker länsstyrelsen att samarbeta med andra lokala och regionala aktörer i våra internationella åtaganden.

Statliga myndigheter i Uppsala län

Landshövdingen har vid ett tillfälle under året samlat länets myndighetschefer i syfte att diskutera gemensamma frågor, utmaningar och potentiella samarbetsområden.

Vid mötet diskuterades bland annat synergieffekter genom myndighetssamverkan inom ekonomi, IT och personal- och administrationsfrågor liksom integration och möjliggörande av praktik för människor med utländsk bakgrund. Därutöver möter landshövdingen regelbundet rektorerna för Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet, bland annat inom ramen för STUNS (Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle). Den nära verksamhetsmässiga kopplingen mellan länsstyrelsens uppdrag och flera av de myndigheter som finns representerade i Uppsala föranleder en löpande samverkan.

Regional tillväxt

Landshövdingen är ordförande i STUNS (Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle), en viktig organisation för arbetet med regional tillväxt. Här samordnas vissa regionala initiativ kopplade till forskning och innovation. Under året har STUNS beviljats stöd bland annat för projekt som syftar till att stärka regionens biotech-kluster.

De regionala projektmedlen har under året finansierat en bredd av projekt vilka syftar till att stimulera företagsfrämjande och innovationsdrivande insatser samt internationaliserings- och etableringsprocesser. De projekt som beviljats medel har på något sätt relaterat till målen i den regionala utvecklingsstrategin, det vill säga en innovativ, växande, kompetent och attraktiv region. Fördelningen av projektmedel har

också skett utifrån de horisontella målen så att också unga, utlandsfödda och kvinnliga sökande har fått del av medlen. En transparens har funnits mellan länsstyrelsen och regionförbundet i processen kring projektmedelsfördelning.

Länsstyrelsen har under året varit engagerad i regionförbundets framtagande av en ny regional utvecklingsstrategi och har även deltagit i bland annat Aktörer i samverkan för Uppsala läns näringsliv, nätverket Tillväxtrådet samt i Nätverket för destinationsutveckling.

Inför regionförbundets sammanslagning med landstinget till Region Uppsala har ett samverkansavtal tagits fram i nära samråd mellan länsstyrelse, regionförbundet och landstinget. Fokus har legat på att förbättra och delvis formalisera samarbetet för länets tillväxt.

Samhällsplanering och bostadsbyggande

Den starka utvecklingen av bostadsbyggande i länet gör att miljö- och hälso-skyddsfrågor i hög grad aktualiseras i samband med planering men också i de ärenden om tillstånd, anmälan och dispenser som exploatering medför. Regelbundna möten med länets kommuner har anordnats i syfte att vägleda och stödja samt inhämta information för länsstyrelsens uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen. Vid de återkommande inomstatliga tvärssektoriella planberedningarna som länsstyrelsen kallar till har samordnande internutbildningar på olika teman genomförts, till exempel miljökvalitetsnormer (luft, grundvatten och ytvatten), klimatanpassning och förorenade områden.

Liksom tidigare år har länsstyrelsen samlat in uppgifter från samtliga kommuner angående läget på bostadsmarknaden via den så kallade bostadsmarknadsenkäten. En regional analys har sammanställts och återkopplats till kommunerna. En informationskampanj om nya statliga stöd till bostadsbyggande och bostadsförbättringar har genomförts gentemot länets kommuner, privata och allmännyttiga bostadsföretag.

Länsstyrelsen har också sammankallat till en större bostadskonferens för bostadsmarknadens aktörer i länet i syfte att diskutera hur takten i bostadsbyggandet kan öka.

Länsstyrelsen har medverkat i regionalt forum för fysisk planering (FFFP), ett forum som diskuterar frågor kring bebyggelsestruktur och infrastruktur kopplat till utvecklings- och översiktsplanering i länet. Under året har stort fokus legat på den nya regionala utvecklingsstrategin (RUS) till vilken länsstyrelsen bidragit med synpunkter och förslag.

Länsstyrelsen är objektägare för länsstyrelsens gemensamma förvaltningsobjekt Generellt Kartstöd och har under året varit representerad i styrelsen för Föreningen GIS i Uppsala län. Länsstyrelsen har under året fortsatt arbetet med havsplanering internt, i länet, i planområdet samt nationellt. Länsstyrelsen har också informerat berörda kommuner i länet om möjligheten att söka bidrag för kommunal planering i statlig samverkan (KOMPIS).

Krisberedskapen i länet

Länsstyrelsen har sedan flera år tillbaka ett etablerat regionalt krissamverkansnätverk, C-Sam, vars huvudsyfte är att öka länets förutsättningar att hantera kriser genom samverkan och samordning mellan aktörer i länet före, under och efter en kris. Under året har länsstyrelsen genomfört två möten inom ramen för det strategiskt inriktade Krissamverkansrådet där fokus bland annat legat på information från bevakningsansvariga myndigheter beträffande planeringsläget för arbetet med civilt försvar liksom om säkerhetsläget i omvärlden och därtill kopplade säkerhetsutmaningar.

Den årliga krisberedskapskonferensen, vilken samlar representanter för länets förtroendevalda och chefstjänstemän, erbjöd i år deltagarna en orientering i forskning kring socioekonomiskt utsatta områden, antibiotikaresistens, kriskommunikation, totalförsvar och hur klimatförändringar påverkar försvars- och säkerhetspolitiken. Arbetet med att bygga upp kunskap och

strukturer inför införandet av ett civilt försvar har fortsatt under året.

Samtliga kommuner och landstinget har lämnat in nya risk- och sårbarhetsanalyser under året och länsstyrelsen har genomfört besök där utvecklingsbehov och framgångsfaktorer har identifierats lokalt och regionalt.

Tryggare Uppsala län

Landshövdingen är ordförande och koordinerar samverkansorganet Tryggare Uppsala län. I detta forum verkar offentliga aktörer tillsammans med aktörer från civila samhället för att stärka tryggheten i länet. Det trygghetsskapande arbetet är både en del av det hälsofrämjande och det samhällsskyddande arbetet.

Integration och etablering

Året har präglats av förändrad lagstiftning inom området vilket förändrat behoven av samverkan, information och insatser. Det nya läget har föranlett en hel del informationsinsatser för relevanta aktörer inom länet, såsom ett särskilt möte om mottagandet. Stort fokus har legat på bostadsfrågor och frågor som rör nya boställningslagen, men även frågor som rör till exempel ensamkommande barn (däribland den nya anvisningsmodellen) och samhällsorientering. Länsstyrelsen har även anordnat en guidad tur för SFI-elever i naturreservatet Hjälstaviken i syfte att introducera eleverna till allemansrätten, den svenska naturen och de skyddade områden.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsstyrelsen har, i samarbete med Livsmedelsverket, anordnat två utbildnings- och kompetensutvecklingstillfällen för länets kommunala livsmedelsinspektörer med fokus på bland annat lagstiftning, redlighet i livsmedelskedjan, märkning och att identifiera möjliga gemensamma projekt inför 2017. Länsstyrelsen har också varit delaktig i att anordna en övning riktad till kommunala förvaltningar, landstingets smittskyddsenheter och länsstyrelser rörande utbrott av livsmedels- och dricksvat-

tenburen smitta baserad på Livsmedelsverkets förslag till handbok.

Länsstyrelsen har under året ökat andelen förebyggande djurskyddskontroller i förhållande till anmälningskontroller. Normalkontrollerna har genomförts inom flera kontrollprojekt med fokus på tillståndspliktiga hästverksamheter, nötkreatur och fjäderfä. Länsstyrelsen har ökat fokus på länets försöksdjur under året genom att resurser lagts på att utveckla försöksdjursregistret och genom att kontroller utförts på fem djurförsöksobjekt med omfattande verksamhet.

Landsbygdsutveckling

Länsstyrelsens möjlighet att besluta om ansökan om stöd i Landsbygdsprogrammet öppnade inte förrän i mars i år och för Havs- och fiskeriprogrammet kunde länsstyrelserna ta beslut först efter Jordbruksverkets avropsbeslut i september. Arbetet under 2016 har därmed till stor del bestått av att arbeta med gamla ansökningar vilket förklarar den låga måluppfyllelsen.

Länsstyrelsen har drivit att, inom den nya regionala utvecklingsstrategin (RUS) för Uppsala län, införa ett nytt mål som avser långsiktig hållbar livsmedelsproduktion. Målet är att produktionsvärdet från jordbruks- och trädgårdssektorn ska öka med 20 procent fram till år 2030. En handlingsplan för livsmedel i länet ska kopplas till RUS-målet och arbetet med handlingsplanen är under uppstart.

Länsstyrelsen har under året genomfört dialogmöten för bättre samordning mellan EU-fonderna. Representer från Tillväxtverket i Örebro, regionförbundet och länsstyrelsen samt berörda leaderområden; Lokal ledd utveckling Upplandsbygd, Leader Nedre Dalälven och Leader Mälardalen, har utifrån sina program och strategier gett inspel till områden för samordning. Syftet har varit att bidra till att EU-fonderna kan användas bättre för ökad utveckling av länet genom konkreta samverkansprojekt.

Stöd till lantbruk

2016 har varit ett utmanande år på flera sätt när det gäller arbetet med direktstöd och miljöersättningar. Införandet av en ny jordbrukspolitik har medfört kostnadsökningar för administrationen av direktstöden. Ökad komplexitet samt hårda prioriteringar i IT-systemutvecklingen innebär en ökad resursåtgång i länsstyrelsernas handläggnings- och kontrollarbete inom jordbruksstöd. Uppdatering av åtagandeplaner för betesmarker och slåtterängar samt kvarvarande arbete från 2015 har också inneburit förhöjda kostnader under 2016. Under året har länsstyrelsen arbetat för att alla lantbrukare som inte fått utbetalningar för gårdsstöd och förgröningsstöd för stödåret 2015 ska få det så snart som möjligt samt att så många lantbrukare som möjligt ska få ersättning för 2016 vid första möjliga utbetalningstidpunkt.

Länsstyrelsen har genomfört handläggning, kontroll av ansökningar samt beslut om utbetalningar i enlighet med Jordbruksverkets anvisningar i handläggarstödet på Ladan, Jordbruksverkets webbplats för information till länsstyrelserna och de förordningar och föreskrifter som är aktuella för respektive ersättningsform.

Naturvård

Länsstyrelsen har inom naturvårdsarbetet under året prioriterat arbetet med områdesskydd och förvaltning av skyddade områden och hotade arter samt arbetet med sammanställning av ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen. Under året har beslut fattats om reservatsbildning i tolv områden. Genom reservatsbesluten har 941 hektar skogsmark skyddats liksom en havsareal om 305 hektar. Ett stort antal värdefulla naturtyper ingår i de beslutade naturreservaten. Länsstyrelsen har under året samarbetat med bland annat Upplandsstiftelsen och länets kommuner för att optimera genomförandet av skydd av värdefulla naturområden.

Framtagande av ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen pågår och en projektplan har tagits fram. I första skedet ligger

fokus på det interna arbetet och därefter bjuds externa parter in att delta i framtagandet av programmet under 2017. Arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur har kopplingar till flera miljö kvalitetsmål och preciseringar och ett nätverksmöte för länets kommuner och Skogsstyrelsen har arrangerats.

Under året har EU-projektet Baltic Flows avslutats. Projektet har samlat akademi, myndigheter och näringsliv från Estland, Finland, Tyskland, Lettland, Storbritannien och Sverige för att utbyta erfarenheter och kunskap kring ytavrinning i stad och land. Länsstyrelsen har inom ramen för projektet etablerat ett nätverk tillsammans med företrädare för myndigheter, forskning och näringsliv i länet. Länsstyrelsen har också deltagit i samverkansprojektet Hållbar vattenkraft i Dalälven tillsammans med Vattenregleringsföretaget, Fortum, Vattenfall, Havs- och vattenmyndigheten, Energi-myndigheten samt länsstyrelserna i Dalar- nas och Gävleborgs län.

Länsstyrelsen har till och med augusti 2016 varit ordförandelän i Mellersta rovdjursförvaltningsområdet och har därefter fortsatt sekreterarskapet i Samverkansrådet för mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Under året har länsstyrelsen och Upplandsstiftelsen påbörjat ett samarbete kring friluftslivsmålet Tillgänglig natur för alla.

Miljö- och hälsoskyddsskyddsfrågor

Länet genomgår en stark exploateringsutveckling. Den starka utvecklingen av bostadsbyggande gör att miljö- och hälsoskyddsfrågor i hög grad aktualiseras i samband med planering men också i de ärenden om tillstånd, anmälan och dispenser som exploatering medför. Länsstyrelsen har genom tvärspektoriellt arbete verkat för att synliggöra de aspekter som berör miljö- och hälsoskydd.

Miljöprövningsdelegationerna har under året fortsatt det samverkansarbete som inleddes i samband med koncentrationen av delegationerna till tolv länsstyrelser. Under

året har två nätverksträffar för samtliga ordföranden och sakkunniga genomförts och fokus har då legat på kompetensutveckling liksom diskussioner kring arbetsätt och sakfrågor i syfte att minska skillnader och hitta goda exempel. Det har fortsatt förts diskussioner om miljökvalitetsnormer för vatten.

Länsstyrelsen arrangerar regelbundna träffar med de kommunala miljöcheferna, i syfte att samråda kring länsstyrelsens tillsynsvägläsningsplan samt vägledning om övergripande frågor som rör miljötillsynen. Frågan om utvecklad regional miljösamverkan har särskilt lyfts. Under 2016 har länsstyrelsen också bjudit in till handläggartäffar och genomfört andra vägledande insatser inom tillsynsområdena förorenade områden, enskilda avlopp/VA-frågor, uppföljning/utvärdering och hälsoskyddstillsyn.

Energi och klimat

Under året har länsstyrelsen samordnat det länsgemensamma energiforumet Uppsala läns klimat- och energiforum, ULKE, tillsammans med Regionförbundet i Uppsala län, Landstinget i Uppsala län, länets åtta kommuner, Uppsala universitet, Kollektivtrafikmyndigheten UL, SLU, Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle (STUNS), JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik, Energikontoret i Mälardalen samt Biogas Öst. Syftet har varit att intensifiera och samordna länets klimat- och energiarbete för att ge frågorna större tyngd och genomslag.

Länsstyrelsen har deltagit i olika temagrupper för klimat-, energi-, infrastruktur-, och samhällsutvecklingsfrågor i regionförbundets arbete med en ny Regional utvecklingsstrategi.

Länsstyrelsen har utifrån sitt uppdrag inom Klimatklivet arbetat med att informera om stödet i olika sammanhang, vid mässor, konferenser och seminarier, samt vid direktkontakter med kommuner och företag och gett stöd och vägledning åt sökandena

under ansökningsprocessen. Länsstyrelsen har vidare granskat och lämnat yttranden över inkomna ansökningar till Naturvårdsverket samt hanterat uppföljningsarbetet under genomförandet av beviljade åtgärder.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att utveckla arbetet inom klimatanpassning enligt den regionala handlingsplanen för klimatanpassning i Uppsala län som beslutades 2014.

Folkhälsa

Länsstyrelsen har fortsatt ingått i den regionala arbetsgruppen för folkhälsa, RAFF, där syftet är samverkan för att lyfta fram folkhälsofrågorna i länets regionala utvecklingsstrategi.

För att den nationella ANDT-politikens mål ska förverkligas utifrån regionala och lokala mål och förutsättningar har en särskild strategi tagits fram, Regional strategi och handlingsplan för alkohol, narkotika, dopning, tobak och läkemedel, Uppsala län 2016–2021. Arbetet har skett på uppdrag av länets styrgrupp för ANDT-L vilken också har beslutat att inkludera läkemedelsberoende och missbruk i arbetet. Länsstyrelsen leder utöver styrgruppen ett särskilt nätverk för förebyggande ANDT-L-frågor och ett nystartat nätverk för idéburen sektor.

Jämställdhet

Länsstyrelsen har utifrån sina uppdrag, kopplade till det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, kunnat profilera sig som en aktiv och synlig aktör med resurser att samordna och utveckla arbetet i länet. Länsstyrelsens tre nätverk fyller en viktig funktion för yrkesverksamma som arbetar med personer som utsätts för våld och/eller utövar våld. Representanter från socialtjänsten, polisen, elevhälsan, ungdomsmottagningar, mödravården, kriminalvården, skolan och idéburen sektor står med på länsstyrelsens sändlista för nätverksträffarna. Kunskapsinsatser har bland annat genomförts inom områdena ungdomar som begått sexuella

övergrepp, jämställd utbildning och kopplingar mellan våld mot djur och våld mot människor.

Länsstyrelsen har under året utgjort ett stöd inom jämställdhetsintegrering för ett antal myndigheter med JIM-uppdrag, däribland Åklagarmyndigheten, Skogsstyrelsen, regionförbundet, Uppsala kommun med flera. Nätverket för att utveckla kommunernas arbete med jämställdhet har fortsatt att

sammankallas under året och fokus har bland annat legat på användandet av regional statistik samt våld som en arbetsmiljöfråga.

Tillsyn

Länsstyrelsen har under året utfört tillsynsuppgifter i enlighet med lagar och förordningar. En närmare beskrivning av den tillsyn som utförts ges under respektive verksamhetsområde.

Samordning på regional nivå

Regleringsbrev: 1.1. Länsstyrelserna ska bidra till att statlig verksamhet på regional nivå är samordnad och ligger till grund för hållbara och långsiktiga helhetslösningar för Sverige och den offentliga förvaltningen. I detta uppdrag ska länsstyrelserna ta de initiativ som anses vara påkallade.

Arbetet med flyktingsituationen under främst första halvan av 2016 har gett länsstyrelsen många lärdomar att tillvarata i länet, både inom krisberedskapen och inom integrationsområdet. Under våren genomfördes en analys- och samverkansdag som tillsammans med en utvärderingsenkät ska sammanställas till en skrift för tillvaratagande av erfarenheter. Bland annat rör det erfarenheter kopplat till samverkan, informationsdelning och kommunikation. Underlaget kommer vara till stor nytta när länsstyrelsen under 2017 tar initiativ till en översyn av organisationen för integration och etablering.

Ytterligare insatser länsstyrelsen har genomfört kopplat till flyktingsituationen,

samt som ett resultat av arbetet beskrivet ovan, är två möten med aktörer i länet för att diskutera de lagförändringar som genomfördes under sommaren. Syftet var att medvetandegöra aktörer om förändringarna samt att diskutera eventuella behov av samverkan i frågan. Efter två möten beslutades det att diskussionerna skulle fortsätta inom de existerande samverkansstrukturerna såsom styrgruppen för integration och etablering i Uppsala län. De ovan nämnda mötena är ett bra exempel på när länsstyrelsen samlat länsaktörer utanför ordinarie samverkansstruktur för att samtala om gemensamma teman när behov uppstår.

Övrig förvaltning

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 20* och 21*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,8	1,1	2,9
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	3,5	3,5	5,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,31	2,88	5,34
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 872	5 382	8 329
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	3,68	3,56	5,52
Antal ärenden, inkomna och upprättade	698	645	733
Antal beslutade ärenden	655	643	772
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	2	4
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	481	621	319

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Allmänna val

Länsstyrelseinstruktion 4 §: 1. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också de allmänna valen

Länsstyrelsen har haft 14 sammanträden och fattat 62 beslut (diarienummer finns i diariet på nummer 201) för att utse nya ledamöter och ersättare i kommun- och landstingsfullmäktige.

Länsstyrelsen har också tillsammans med Valmyndigheten genomfört en utbildningsomgång för kommunernas valnämnder.

Trafikföreskrifter

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 25*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,7	0,1	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,6	0,7	0,6
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,81	0,49	0,42
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 158	699	568
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,73	0,46	0,38
Antal ärenden, inkomna och upprättade	348	251	158
Antal beslutade ärenden	481	303	119
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	55	58
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Länsstyrelsen har under 2016 prioriterat arbetet med trafikföreskrifter i syfte att få ner ärendebalanserna. Under 2016 har länsstyrelsen avsatt ungefär en heltidstjänst för ärenden om trafikföreskrifter. Prioriteringen av ärendegruppen har bland annat resulterat i att inget ärende nu är äldre än två år. Precis som tidigare år utgörs arbetet bland annat av att utreda ansökningar om

nya eller förändrade lokala trafikföreskrifter utifrån trafiksäkerhets- och transportpolitiska mål. Ärendena har initierats både av allmänheten och av andra myndigheter. En stor del av ärendena rör överklaganden av kommuns beslut om parkeringstillstånd. Den totala ärendebalansen har under året minskat från 178 till 45 ärenden.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 28*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,1	0,9	0,4
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	8,6	8,8	8,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	6,12	6,09	5,73
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	9 883	9 284	9 343
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	6,20	6,14	6,19
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 447	1 268	1 229
Antal beslutade ärenden	1 444	1 288	1 203
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	38	19	13
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Det ökade antalet ej beslutade ärenden äldre än två år utgörs av besiktningar av djurstallar som är under handläggning i väntan på kompletteringar.

Samordning av den kommunala livsmedelstillsynen

Länsstyrelsen har i samarbete med Livsmedelsverket anordnat två utbildnings- och kompetensutvecklingstillfällen för länets kommunala livsmedelsinspektörer med fokus på bland annat lagstiftning, redlighet i livsmedelskedjan, märkning och att identifiera möjliga gemensamma projekt inför 2017. Vid mötet på hösten deltog chefer, med ansvar för den livsmedelstillsynen på kommunerna, i egen samverkansövning för att identifiera ytterligare samverkansområden. Länsstyrelsen har i samarbete med Livsmedelsverket, Länsstyrelsen i Västmanlands län och Länsstyrelsen i Stockholms län anordnat en övning riktad till kommunala förvaltningar, landstingets smittskyddsenheter och länsstyrelser rörande utbrott av livsmedels- och dricksvattenburen smitta baserad på Livsmedelsverkets förslag till handbok. Länsstyrelsen har också deltagit i Livsmedelsverkets samordningstillfällen med fokus på kommunrevision och offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen.

Länsstyrelsen har genomfört en revision av livsmedelskontrollen i Heby kommun. Heby har gemensam förvaltning med Sala kommun som ligger i Västmanland och

därför genomfördes revisionen tillsammans med Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Länsstyrelsen har arbetat för att nå målen i den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan

Länsstyrelsen har uppnått den övergripande målsättningen att kontrollera en procent av de registrerade primärproducenterna avseende livsmedel och foder. Kontrollerna av livsmedel och foder i primärproduktionen har främst utförts som tvärvillkorskontroller men även genom riskbaserade kontroller av ytterligare producenter. De offentliga kontrollerna har tagits ut ifrån produktionsinriktning med hög risk. Utfallet av kontrollerna visar att den övervägande delen av kontrollerna utfördes på objekt i de högsta riskkategorierna, vilket överensstämmer med målet i den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan. Primör har använts för att analysera de utförda tvärvillkorskontrollerna med avseende på produktionsinriktning och riskklass.

Majoriteten av utförda kontroller av livsmedel och foder i primärproduktionen har länsstyrelsen utfört inom tvärvillkorskontrollen där ett urval av relevanta krav kontrollerats. Vid ordinarie offentlig kontroll har alla relevanta krav kontrollerats. Uppmärksammade brister har främst rört avsaknad av dokumentation. Andra uppmärksammade brister har rört förutsättningarna för överlåtelse av opastöriserad mjölk.

Myndigheten har följt upp att observerade avvikelser åtgärdats inom uppsatta tidsramar.

Primärproduktionskontrollerna har under året omfattat nio produktionsinriktningar. Länsstyrelsen gjorde ett liknande urval föregående år och bedömer därför att alla produktionsinriktningar inom primärproduktionen kommer att kunna kontrolleras inom en femårsperiod.

Länsstyrelsen har arbetat med att få ett fullständigt register över primärproducenter

Länsstyrelsen har arbetat med att uppdatera och komplettera länsstyrelsernas gemensamma register över primärproducenter, PRIMÖR, enligt uppdrag i regleringsbrevet för 2015. Arbetet har innefattat att utöver att ge information i samband med olika typer av kontroller, sprida information om registreringsplikten via länsstyrelsens nyhetsbrev och att skicka ut riktad information till länets yrkesfiskare. Länsstyrelsen genomförde en omfattande insats redan 2009 som bidrog till att många primärproducenter registrerade sig. Dessa uppgifter fördes över till Primör när systemet driftsattes. Under 2016 har myndigheten utfört ett stort arbete för att komplettera och kvalitetssäkra de tidigare registrerade uppgifterna. I Uppsala län finns nu totalt 2 149 primärproducenter registrerade i Primör.

Länsstyrelsen drar slutsatsen att effekten av de sammantagna insatserna har varit god och bedömer att målet att ha fullständigt register i stort sett har uppnåtts. Länsstyrelsen har inte sett några indikationer på att registret skulle vara ofullständigt. En liten osäkerhet finns gällande de företag som inte är stödsökande eftersom de kan ha undgått tidigare information om registreringsplikten. Samtliga yrkesfiskare är registrerade. Länsstyrelsen kommer i den dagliga verksamheten att arbeta vidare med att kontinuerligt kvalitetssäkra uppgifterna i Primör. Utöver det kan riktade informationsinsatser mot enskilda branscher genomföras vid behov, till exempel i samband med olika typer av tillsynsprojekt.

Andelen förebyggande djurskyddskontroller ökar

Länsstyrelsen har ökat andelen förebyggande djurskyddskontroller i förhållande till anmälningskontroller under året till en kvot på 0,74, vilket är en ökning av måluppfyllelsen med 0,1. Ökningen av måluppfyllelsen tyder på att det effektiviseringsarbete som länsstyrelsen genomfört under året gällande hanteringen av anmälningsärenden gett resultat även om målet att minst tio procent av de objekt som ska ha regelbunden kontroll kontrolleras varje år inte uppnåtts. Myndigheten har utfört normalkontrollerna inom flera kontrollprojekt med fokus på tillståndspliktiga hästverksamheter, nötkreatur och fjäderfä. Inom den förebyggande kontrollen har riskklassificeringssystemet SToRK och tidigare kända djurskyddsbrister legat till grund för ett riskbaserat uttag av kontrollobjekt. Som en effekt av projektinriktad kontroll av hästverksamheter ökade antalet ansökningar om tillstånd från 18 föregående år till 27 för 2016. Inom djurskyddskontrollen har länsstyrelsen även ökat fokus på länets försöksdjur under året genom att resurser lagts på att utveckla försöksdjursregistret och kontroller utförts på fem djurförsöksobjekt med omfattande verksamhet.

Antalet inkomna anmälningar om bristande djurhållning har minskat med tio procent sedan föregående år och uppgick vid årets slut till 414 ärenden. Under ett längre perspektiv är nivån normal med ungefär 400 till 450 inkomna anmälningar per år. Antalet kontroller efter anmälan som länsstyrelsen avslutat som obefogade ligger på ungefär samma nivå som föregående år, 36 procent. Även om länsstyrelsen bedömer att en kontroll är obefogad vid kontrolltillfället kan den vara relevant ur djurskyddssynpunkt och göra nytta. Antalet omhändertaganden av djur ligger oförändrat medan antalet beslut om djurförbud har mer än fördubblats för 2016 vilket kan kopplas ihop med det stora antalet ärenden som myndigheten anmälde till Åklagarmyndigheten 2015. Beslut om förelägganden eller

förbud har minskat marginellt från föregående år.

Som en del av myndighetens effektivisering av djurskyddsverksamheten reviderade länsstyrelsen verktyget för att prioritera inkommande anmälningsärenden under 2015. Effekterna av detta blev synliga under 2016 då antalet anmälningar som myndigheten hanterat administrativt ökat från 181 till 227, vilket är en ökning med cirka tio procent. Länsstyrelsen har även haft ett ökat fokus på administrativa uppföljningar som ökat från 77 föregående år till 88 under 2016. Handläggningstiderna

för kontrollrapporter har blivit kortare och fler rapporter har expedierats inom tre veckor.

Länsstyrelsen har handlagt 100 procent av förprövningsärendena inom 56 dagar, vilket är full måluppfyllelse.

Kontroll av omlastningsplats för animaliska biprodukter

Länsstyrelsen har uppnått målet för kontrollen av animaliska biprodukter under året genom att kontrollera den omlastningsplats för animaliskt avfall som finns i länet.

Tabell 1.1 – Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsfakta	2016	2015	2014
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	24	10	13
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	6,5	6,6	6,4
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll ¹⁾	0,3	0,2	0,2
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,1	0,1	0
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktion ¹⁾	0	0	0
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter	1	1	1

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

Tillsynen över veterinärers verksamhet har framför allt skett via uppföljande kontroller efter funna oklarheter i veterinärers journalföring och dokumentation samt efter anmälningar från allmänhet.

Den tid som lagts ned inom området offentlig kontroll av foder och livsmedel i primärproduktionen har inte kunnat sär-

skiljas i tidrapporteringen från andra områden och därför är värdet i tabellen missvisande. Årets arbetsinsats inom den offentliga kontrollen av livsmedel har uppgått till uppskattningsvis 0,2 årsarbetskrafter och insatsen inom området offentlig kontroll av foder har uppgått till uppskattningsvis 0,1 årsarbetskrafter.

Veterinärers verksamhet och djursjukdomar

Länsstyrelseinstruktion 4 §: 2. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Tillsyn av djurhälsopersonal

Tillsynen över veterinärers verksamhet följer länsstyrelsens långsiktiga plan i enlighet med Jordbruksverkets vägledning, vilken innebär att myndigheten ska bedriva en regelbunden och riskbaserad kontroll av samtliga i länet verksamma veterinärer. Fokus vid årets kontroller har varit att granska rutiner rörande journalföring, villkorad läkemedelsanvändning och antibiotikaförskrivning. Länsstyrelsen har i linje

med den centrala myndighetens rekommendation framför allt kontrollerat veterinärer som villkorar läkemedel till djurhållare inom animalieproduktionen. Antal kontroller har ökat sedan föregående år men bör ökas ytterligare, framför allt inom andra grupper av djurhälsopersonal för att uppnå Jordbruksverkets rekommenderade kontrollfrekvens. Uppmärksammade brister rör främst bristande journalföring och ofullständig dokumentation.

Hantering av läkemedel på gård

I kontrollen av hur läkemedel hanteras på gårdsnivå har länsstyrelsen funnit att hanteringen fungerar tillfredställande men att journalföring och dokumentation behöver förbättras. Antalet kontroller har minskat jämfört med föregående år beroende på att kontrollområdet har utvidgats med ytterligare en produktionsinriktning inom den villkorade läkemedelsanvändningen vilket har tagit resurser i anspråk.

Samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Länsstyrelsen har arbetat med omvärldsbevakning av smittsamma djursjukdomar samt övervakat resultaten av inkomna rapporter vad gäller sjukdomar som är anmälningspliktiga. Inga större sjukdomsutbrott har skett i länet under året, förutom ovanligt många inkomna rapporter om salmonella på katter och småfåglar. Orsaken till ökningen är inte klarlagd, men flera andra län delar samma erfarenhet.

I syfte att öka samordningen och samverkan mellan myndigheter inom området zoonotiska sjukdomar, alltså sjukdomar som smittar mellan djur och människor, har länsstyrelsen medverkat vid övningen ZORK (Zoonossamverkan, risker och kommunikation) som Folkhälsomyndigheten arrangerat. Övningen genomfördes tillsammans med andra länsstyrelser, kommuner, Jordbruksverket, Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA), Livsmedelsverket och Arbetsmiljöverket och fokuserade på riskvärderings- och riskkommunikation.

Länsstyrelsens samordnings- och informationsinsatser för djurhälsopersonalen har utvecklats under 2016. I samband med att fågelinfluensa drabbade en fjäderfäbesättning i Skåne under senhösten och centrala myndigheter höjde skyddsnivån för fjäderfä har länsstyrelsen infört ett digitalt informationsbrev till länets verksamma veterinärer.

Inom arbetet med att förhindra spridning av zoonotiska sjukdomar har länsstyrelsen

medverkat i ett projekt finansierat av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap rörande zoonoskommunikation på 4H-gårdar. Projektet som är treårigt leds av SVA och syftar till att utveckla sättet att till barn och unga kommunicera kunskap om smittämnen och hygien med särskilt fokus på zoonoser.

Under 2016 har länsstyrelsen informerat om gällande regelverk och inhämtat samtliga veterinärklinikers skriftliga planer för att upprätthålla god hygien och ett gott smittskydd i enlighet med Jordbruksverkets föreskrifter. Dessa hygienplaner syftar till att förhindra spridning av sjukdomar som smittar mellan djur och människor vilka inkluderar antibiotikaresistenta bakterier. Hygienplanerna kommer att ligga till grund för riskbedömning av kontrollobjekt och vidare tillsyn.

Myndighetens beredskap inför utbrott av allvarlig smittsam djursjukdom, så kallad epizootisk sjukdom, har stärkts under året genom att den prövats vid ett tillfälle då misstanke om mjältbrand förelåg. Beredskapen på myndigheten visade sig fungera tillfredsställande. Dessutom har myndigheten sett över uppgifterna i epizootiberedskapsplanen.

Under året har länsstyrelsen informerat om och följt upp det obligatoriska bovin virusdiarré-programmet med avseende på nötkreatur. Samtliga berörda besättningar i länet är nu fria eller anslutna till det frivilliga programmet.

Sammantaget har omfattningen på insatserna för samordning av åtgärder mot djursjukdomar under året legat på samma godtagbara nivå som föregående år, men med ökat fokus på hygien och antibiotikaresistens. Arbetets omfattning och prioriteringen inom verksamhetsområdet har varit möjlig eftersom att länet varit förskonat från utbrott av allvarlig smittsam sjukdom.

Kontroll av hästpass

Till följd av ny EU-lagstiftning rörande identifiering av hästdjur har länsstyrelsen under året utvidgat och fördjupat arbetet

inom den så kallade hästpasskontrollen. Hästhållare har inom kontrollen informerats om lagstiftningen och avvikelser har följts upp i större omfattning än tidigare år.

Kontrollerna har utförts i samband med annan kontroll, framför allt vid djurskyddskontroll.

Regional tillväxt

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 30*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,2	0,3	1,3
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,7	1,5	1,0
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,58	1,13	1,44
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 754	2 319	2 097
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,10	1,53	1,39
Antal ärenden, inkomna och upprättade	32	32	34
Antal beslutade ärenden	23	20	27
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	2	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	3 311	3 220	3749

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Resursinsatsen har minskat något från föregående år och är fördelad på 20 procent män och 80 procent kvinnor. En betydande del av arbetet består av arbete med projektbidragsansökningar inom regional tillväxt. Något mindre resurser har lagts på ett projekt om världsarvsnominering då länsstyrelsen inväntar andra aktörer innan nästa steg i processen kan tas. Bidragsutbetalningarna är i ungefär samma nivå som tidigare, och konkurrensen om medlen är fortsatt god.

De ärenden som är äldre än två år är fleråriga projekt som pågår till och med 2016 och de kommer därefter att kunna avslutas.

Konferens för fördjupat samarbete med Åland

Inom ramen för EU:s strategi för Östersjön, och i och med de potentiella samsarbetsmöjligheter inom besöksnäringen och andra näringar som identifierats, tog länsstyrelsen initiativ till en endagskonferens som syftade till att fördjupa och stärka samarbetet på regional nivå med Åland. Under konferensen fick politiker och företagare från Uppsala län och Åland möjlighet att träffas, utbyta erfarenheter och diskutera hur vidare samsarbetsformer kan utvecklas.

Samverkan om regional utveckling i länet

Regleringsbrev: 1.11. Berörda länsstyrelser ska redovisa exempel på inom vilka områden, inom den regionala tillväxtpolitiken, där samverkan sker mellan länsstyrelsen och den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i länet och hur denna samverkan har utvecklats. Detta innefattar särskilt genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020, inklusive territoriellt samarbete avseende insatser inom det tematiska området Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer och övrigt arbete med de regionala klimat och energistrategierna.

Länsstyrelsen och Region Uppsala (tidigare Regionförbundet i Uppsala län) har ett väl utvecklat samarbete på samtliga nivåer, från ledning till enskilda handläggare. Ledningen för regionen och länsstyrelsen träffas enskilt och enhetschefer på regionen har regelbundna träffar med enhetschefer på länsstyrelsen. Enskilda handläggare på regionen och länsstyrelsen träffas också

vid behov. Handläggare på regionen och länsstyrelsen uppdaterar kontinuerligt varandra om pågående projektmedelsökningar och projekt inom 1:1 anslaget och EU-projekt inom klimat och energiområdet och Klimatklivet, för att verka för att de för länet bästa projekten finner finansiering. Länsstyrelsen och Region Uppsala använder också varandras nätverk för att sprida

information om exempelvis nya utlysningar. Länsstyrelsen och regionförbundet har vidare sökt pengar gemensamt från Tillväxtverket för ett projekt som syftar till att öka utbyggnadstakten av laddinfrastrukturen för elfordon i länet och även hållit workshops på temat.

Länsstyrelsen har under året deltagit i de workshops som regionförbundet arrangerat inför framtagandet av en ny regional utvecklingsstrategi. Dessa har haft olika teman så som energi och klimat, infrastruktur, samhällsplanering och bostadsbyggnad. Länsstyrelsen deltar med handläggare och enhetschefer i den grupp som kallas Aktörer i samverkan för Uppsala läns näringsliv och det nätverk som kallas Tillväxtrådet som båda arrangeras av regionförbundet. Länsstyrelsen är också representerat i ett partnerskap som fungerar rådgivande för beslut om Tillväxtverkets checkar för internationalisering, digitalisering och gröna checkar vilket drivs av Almi och regionförbundet. Länsstyrelsen har också deltagit aktivt i arbetet med att ta fram en regional sida av verksam.se.

Användning av medel från anslag 1:1

Regleringsbrev: 1.12. Berörda länsstyrelser ska beskriva hur användningen av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt bidrar till att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och, i förekommande fall, de territoriella samarbetsprogrammen.

Länsstyrelsen i Uppsala län har under året strävat efter en jämn fördelning mellan de fyra prioriteringsområden som anges i regeringens strategidokument för tillväxt, En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020: Innovation och företagande, Attraktiva miljöer och tillgänglighet, Kompetensförsörjning och Internationellt samarbete. Därutöver är länets regionala utvecklingsstrategi RUS Uppländsk drivkraft 3.0 styrande. Även den har fyra inriktningar i linje med den nationella strategin: En innovativ region, En växande region, En kompetent region och En attraktiv region. Detta har resulterat i att en bredd av projekt har fått finansiering.

Länsstyrelsen deltar också i Nätverket för destinationsutveckling som regionförbundet driver. Därmed sitter också en representant från länsstyrelsen med i projektet Augmented Export, vars syfte är att utveckla och lansera upplevelseprodukter som är gångbara på ett urval av internationella marknader. Under året har flera möten rört det samverkansavtal som utformas mellan länsstyrelsen och det som från 2017 är den nya organisationen Region Uppsala. I detta arbete har fokus legat på att förbättra och delvis formalisera samarbetet för länets tillväxt och därför har högsta ledningsnivå bildat Uppsala läns- och regionråd. Syftet med överenskommelsen är att skapa en effektiv, långsiktig och kraftfull samverkan mellan Länsstyrelsen i Uppsala län och Region Uppsala. Målet är att denna samverkan ska skapa mesta möjliga nytta för länets invånare och verksamheter. Länsstyrelsen och Region Uppsala ska tjäna som en nationell förebild för samverkan mellan statens företrädare och den regionalt utvecklingsansvariga aktören på länsnivå.

Inom innovationsområdet har satsningar gjorts på tre projekt som drivits av Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle (STUNS) vilka syftar till att stärka regionens bioteknikkluster. I ett projekt har fokus legat på att identifiera hinder för etablering av nya life science-bolag och hinder för fortsatt verksamhet hos de redan etablerade i regionen. I ett annat projekt har de redan etablerade bolagens, inom life science, konkurrens- och attraktionskraft stärkts genom att aktörerna förenats kring gemensamma mål. I ett tredje projekt har en mer välfungerande modell för omvärldsanalys och strategisk kommunikation för smart specialisering inom life science tagits fram.

Inom företagsfrämjande insatser har länsstyrelsen finansierat ett projekt som syftade till att utreda om det finns behov av en regional mikrofond riktad till sociala företag, som upplevs ha svårt att finna finansiering inom ordinarie system. I ett annat projekt har finansiering gått till en del av den slutmessa som hålls av Ung Företagsamhet där de unga entreprenörerna möter regionens näringsliv och beslutsfattare.

Inom kompetensförsörjning har satsningar gjorts på ett projekt där Handelskammaren i Uppsala samlat länets näringsliv och organisationer och myndigheter i kompetenshöjande syfte. Träffen gav tillfälle till en gemensam diskussion om strategiskt arbete inom företagsfrämjande insatser, men också möjlighet att utbyta erfarenheter och perspektiv kring hur utmaningar ska hanteras inom demografi och social sammanhållning. Projektmedlen gick också till ett projekt som anordnat en naturvetenskaplig vetenskapsmessa för skolbarn, för att på ett lustfyllt sätt öka intresset för naturvetenskapliga ämnen och yrken.

Inom insatser som gynnar en attraktiv region har medlen gått till ett projekt som genom en marknadsdag uppmärksammade miljömedvetet och hållbart byggande och lokalt kulturliv på landsbygden. Ett annat projekt som finansierades var arbetet med att få en del av regionen med i en av UNE-SCOS värdsarvsnomineringar.

Inom internationella och gränsöverskridande insatser återfinns ett projekt där Sverige var hedersgäst vid en festival i vänlandet Vallonien, där Uppsalas och Sveriges näringsliv, forskning och vallonska kulturarv visades upp. Detta event kan också sägas stärka Sveriges och Uppsalaregion-

ens attraktionskraft för internationella turister. I ett annat projekt har möten med den diplomatiska kåren genomförts och internationella kontakter har knutits kring näringslivsfrågor. Som ett led i att främja länets internationella relationer genomfördes under året ett antal aktiviteter riktade mot utländska samarbetspartners. Bland annat besöktes Nanjing i Kina i syfte att stödja undertecknandet av ett samarbetsavtal mellan Uppsala universitet och South East China University inom framförallt medicin och farmaci. Länsstyrelsen har även haft besökande delegationer från bland annat Ukraina och Armenien. Länsstyrelsen anordnade också en konferens i syfte att fördjupa och stärka samarbetet på regional nivå med Åland, inom ramen för EU:s strategi för Östersjön. Det gränsregionala arbetet i länet har också genomförts genom finansiering till Nordiska skärgårdssamarbetet, som arbetar för en utveckling av Östersjöområdets turism och företagande.

För att stödja övergången till en koldioxid-snål ekonomi och för att bidra till ökad arbetsmarknadsintegration gjordes två särskilda utlysningar. Den första utlysningen genererade inga ansökningar men den andra resulterade i att länsstyrelsen och regionförbundet gemensamt finansierade en satsning där de regionala företagsfrämjande organisationerna gick samman och bemannade en start-up butik i ett av länets utsatta områden, för att särskilt uppmuntra utlandsfödda att starta företag. Fördelningen av projektmedel har också skett utifrån de horisontella målen, så att också unga, utlandsfödda och kvinnliga sökande har fått del av medlen.

Insatser för hållbar regional tillväxt

Regleringsbrev: 1.13. Berörda länsstyrelser ska redovisa och kommentera genomförda insatser och resultaten av dessa, vilka aktörer som deltagit samt på vilket sätt insatserna förhåller sig till övriga insatser för hållbar regional tillväxt i länet. Redovisningen ska relatera till målen i det regionala serviceprogrammet och den regionala handlingsplanen för genomförandet av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020.

Under år 2014 tog länsstyrelsen fram ett nytt regionalt serviceprogram för Uppsala län 2014–2018. Detta program ska utgöra en vägledning för hur servicefrågor ska hanteras i de delar av Uppsala län där kommersiell service är, eller är på väg, att försämrats. Målet är att bidra till ett gott utbud av service i länets gles- och landsbygd. Det regionala serviceprogrammet ligger till grund för prioriteringarna i Uppsala läns regionala handlingsplan för genomförandet av landsbygdsprogrammet.

I det regionala serviceprogrammet prioriteras tre områden: tillgänglighet till dagligvaror, tillgänglighet till drivmedel och tillgänglighet till betaltjänster. Det regionala serviceprogrammet uppmuntrar även samverkanslösningar då detta kan skapa förutsättningar för nya mötesplatser. Samverkanslösningar prioriteras även i den regionala handlingsplanen för landsbygdsprogrammet, och där lyfts även förmågan att bibehålla och/eller skapa nya arbetstillfällen, tillgänglighet och serviceställets betydelse för bygdens attraktionskraft. Landsbygdsprogrammet öppnade för ansökningar om stöd inom området service den 27 augusti 2015 och länsstyrelserna kunde påbörja handläggningen i mitten av mars år 2016. Länsstyrelsen har sedan programmets öppnande mottagit 16 ansökningar om stöd inom kommersiell service, varav nio ansökningar har bifallits. Utöver insatserna till kommersiell service i landsbygdsprogrammet har två kommuner sökt och beviljats hemsändningsbidrag genom 1:1-anslaget.

I mars 2016 beslutade Tillväxtverket om fördelning av medel för särskilt driftsstöd till dagligvarubutiker i sårbara och utsatta lägen. Länsstyrelsen har inom detta stöd beslutat om bifall till tre butiker.

Länsstyrelsen har under året deltagit i två träffar för regional service arrangerade av Tillväxtverket. Den 12–13 maj hölls en regional träff i Gävle där fokus låg på den regionala processen i arbetet med servicefrågor. Länsstyrelserna gavs även tillfälle att återkoppla till Tillväxtverkets nationella handlingsplan, i synnerhet gällande kompetensutvecklingsinsatser. Under den sammankomst som går under namnet Servicelab fick myndigheter, kommuner, organisationer med fler möjlighet att mötas. Detta är ett uppskattat initiativ bland alla parter då denna typ av möten och samverkan är centrala för att projekt inom området kommersiell och offentlig service ska kunna bli framgångsrika. Servicelab åtföljdes av en dag då länsstyrelser och regioner fick tillfälle att samtala och diskutera frågorna ytterligare tillsammans med Jordbruksverket och Tillväxtverket.

Länsstyrelsen i Uppsala län har under året tagit steget in i ett samarbete med kringliggande län (Södermanland, Västmanland, Örebro, Gävleborg, Dalarna och Värmland) för en gemensam satsning på rådgivning till kommersiell service inom landsbygdsprogrammet. En projektplan har tagits fram och rekrytering av projektledare samt uppstart av rådgivning beräknas ske under kommande år. Serviceaktörerna som är aktuella för rådgivning är få i varje enskilt län och här ser länsstyrelserna ett stort värde i att kunna möta denna målgrupp tillsammans. Att dessutom få möjlighet att anställa en person som kan arbeta systematiskt med dessa frågor bedöms ge ett stort mervärde till rådgivningsinsatserna.

Den 1 januari 2017 övergår det regionala serviceansvaret till Region Uppsala och länsstyrelsen och regionen har haft ett gemensamt möte för att diskutera övergången av ansvarsfrågor och aktuella ärenden.

För att sprida information om landsbygdsfrågor, inklusive kommersiell service, skickar länsstyrelsen ut nyhetsbrevet Landsbygd Uppsala län. Nyhetsbrevet skickas regelbundet ut till olika aktörer

Förenkla för företag

Länsstyrelseinstruktion 5 §: 7. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att förenkla för företag

Länsstyrelsen har under året arbetat med ökad digitalisering för att förenkla för företag och övriga. Implementeringen av åtgärderna har startat och kommer pågå in i nästa år. Under året har det blivit möjligt att fatta elektroniska beslut och även signering är nu möjligt i det elektroniska ärendehanteringssystemet. Bedömningen är att detta kommer att snabba på ärendehantering och att ärendets status lättare kan kommuniceras med den berörde aktören. Detta underlättar också enhetlig utformning av kvittens på inkommen handling.

Fler ärendegrupper får en kvittens på inkommen handling. Ett exempel är att ett svarsbrev på inkommen ansökan för miljöfarlig verksamhet nu går ut med automatik.

Arbete med att göra om alla ansökningsblanketter från nedladdningsbara pdf-filer till blanketter som kan fyllas i och skickas in direkt på webbplatsen har startats, med målsättningen att alla blanketter har detta format under nästa år.

som är verksamma inom lantbruk och/eller landsbygdsutveckling i länet och når idag cirka 1 600 mottagare. Sedan tidigare lyfts även frågorna på länsstyrelsens Facebook-sida Landsbygd Uppsala län.

Information och anvisningar om hur fiberkablar kan förläggas i närheten av fornlämningar har lagts ut på externa webbplatsen för att förenkla för företagen. Om de anlägger enligt anvisningarna behöver de inte göra en tillståndsprövning enligt kulturmiljölagen.

Inom det länsstyrelsegemensamma arbetet har en e-tjänst öppnats för skogsägare som möjliggör en dörr in för alla skogliga ärenden oavsett vilken myndighet ärendet ska till. Med den nya funktionen skickas fornlämnings- och markavvattningsärenden direkt till länsstyrelsen. Ett nytt IT-system för ansökningar inom landsbygdsprogrammet har också kommit på plats och alla ansökningar hanteras därmed i ett system som bygger på "en-väg-in"-principen. Handläggningen har därmed blivit både snabbare, enklare och säkrare. En elektronisk utbetalningsfunktion har också börjat användas, vilket förenklar för företagen.

Infrastrukturplanering

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 34*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,2	0,2	0,3
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,1	0,8	0,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,81	0,66	0,64
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 211	1 025	915
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,76	0,68	0,61
Antal ärenden, inkomna och upprättade	17	19	22
Antal beslutade ärenden	15	17	15
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	7	2	4
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

För den fysiska planeringen av infrastruktur i Uppsala län har fokus under året varit på gång- och cykelvägar. Större projekt som dubbelspår på Ostkustbanan på två

delsträckor samt delar av väg 288 och väg 77 är i genomförandefasen. Det mest utmärkande, och tidskrävande, för året har varit arbetet med åtgärdsvalsstudier (ÅVS).

Studier pågår för flera viktiga kommunikationsstråk i länet: ABC-stråket (Ostkustbanan), Arosstråket och väg 55 mellan Uppsala och Katrineholm. Region Uppsala har påbörjat arbetet med att revidera läns-transportplanen, vilket involverar länsstyrelsen i samråd och workshops. Antal ärenden äldre än två år gäller kanalisationsstödsärenden där merparten av ärendena kommer att avslutas i januari 2017

Utveckling av bredband i länet

Länsstyrelsen har under 2016 fortsatt att verka för en utbyggnad av bredbandsinfrastrukturen på landsbygden inom ramen för regeringens bredbandssatsningar och mål att 90 procent av befolkningen senast år 2020 ska ha tillgång till minst 100

Mbit/sekund. Under året har nya stödfinansierade fibernät på landsbygden blivit driftsatta. Marknadsaktörerna är mycket aktiva och det sker marknadsmässig utbyggnad i alla kommuner. I vissa områden kan utbyggnaden på landsbygden ske utan stöd tack vare mobilisering av de boende. Kommunernas bredbandssamordnare och bredbandsstrategier har stor roll i detta arbete.

Länsstyrelsen anställde en bredbandskoordinator i början av året. Koordinatören har genomfört dialoger och träffar med offentliga och privata aktörer och är uppdaterad om bredbandssatsningar i länet och nationellt. Bredbandskoordinatören har även deltagit i möten och utbildningar för bredbandskoordinatörer för att därmed kunna stödja och höja kompetensen hos aktörer i länet. Bredbandskoordinatören har hållit en kontinuerlig kontakt med kommunerna och arbetat med dem utifrån deras behov och efterfrågan samt hållit sig á jour om vad som händer på det nationella planet och i EU. Kommunkontakterna har i första hand varit de kommunala bredbandssamordnarna men också konsumentvägledare och politiker. Koordinatören har genomfört en länsövergripande bredbandsträff för kommunala bredbandssamordnare i Västmanlands län, Uppsala län och Stockholms län.

Länsstyrelsen är sammankallande för länets bredbandsgrupp som träffas minst fyra gånger per år för att utbyta underlag och kunskap samt samla länet kring frågor om infrastruktur för informationsteknik och elektroniska kommunikationer. Gruppen syftar till att öka samordningen mellan kommunerna när det gäller policy, avtal och mallar samt vid planering för samförläggning vid nybyggnation och vid byggnation av annan infrastruktur samt att ta till vara på varandras kompetenser. Länsstyrelsen har bjudit in viktiga aktörer till bredbandsgruppen samt haft enskilda möten med olika aktörer. Under året har gruppen startat Facebooksidan Bredbandsgruppen i Uppsala län.

Länsstyrelsen anser att det är av största vikt att samverkan även gäller insamling och spridning av information kring utveckling av bredband genom exempelvis aktuella webbsidor på respektive kommun och länsstyrelsen. Bredbandskoordinatören har genom att utnyttja bakgrundsdata från senaste PTS-kartläggningen tagit fram en karta på fastighetsnivå, där byggnader med och utan fiberanslutning kan utläsas. Denna kartsatsning är i första hand ett arbetsmaterial för kommunerna och länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har deltagit i flera möten inom Länsamverkan bredband 2.0 (LSB 2.0) tillsammans med övriga län, Post- och telestyrelsen och regeringens Bredbandsforum.

För kanalisationsstödet är alla medel beslutade och under året har tre ärenden blivit slutredovisade medan resterade sex ärenden kommer att slutredovisas under 2017.

För landsbygdsprogrammets bredbandsstöd har länsstyrelsen vid årets slut bifallit elva ansökningar om stöd. De tilldelade stödmedlen på 153,5 miljoner kronor kommer att räcka till ytterligare två ärenden.

Grundläggande betaltjänster

Länsstyrelsen har i uppdrag att bevaka, och vid behov genomföra, insatser för att sä-

kerställa, att alla i länet har en tillfredsställande tillgänglighet till grundläggande betaltjänster. Årets bevakning visar att inga större förändringar har skett i länet. Avståndsmässigt är det en mycket liten andel av länets invånare som har längre än tre mil till grundläggande betaltjänster. Det bör dock påpekas att också ett avstånd kortare än tre mil kan vara besvärligt för vissa grupper som inte har tillgång till bil. De problem som påtalas gäller framför allt kontanthantering och relateras mycket till det pågående mynt- och sedelutbytet. Vad gäller ett särskilt projekt för insatser är bedömningen är att det framförallt finns ett informationsbehov hos vissa grupper, framförallt äldre och funktionsnedsatta, om grundläggande betaltjänster. Inom ramen för detta har särskilt informationsmaterial om hur man kan ta betalt tryckts upp för att kunna delas ut.

Infrastrukturplanering, vägar, gång- och cykelbanor, järnvägar och kraftledningar i Uppsala län

Samarbetet mellan länsstyrelserna är en viktig del i arbetet för att få likartade bedömningar och hantering av infrastrukturfrågor över hela landet. Inom ramen för Forum för hållbart samhällsbyggande finns en grupp för fysisk planering av infrastruktur som har fortsatt sitt arbete under året. Länsstyrelsen i Uppsala län har en representant i gruppen. Under hösten anordnade gruppen en handläggartäff med deltagare från 17 länsstyrelser. Handläggare från Länsstyrelsen i Uppsala län var delaktig i arbetet med att planera och genomföra träffen.

Under året har länsstyrelsen deltagit i åtgärdsvalsstudier (ÅVS) för ABC-stråket Ostkustbanan, som är ett av de viktigaste kommunikationsstråken från norr till söder

genom länet. Ostkustbanan är viktig för både arbetspendling och långväga tågtransporter genom Uppsala län. Länsstyrelsen har deltagit i arbetsmöten inom ramen för denna ÅVS för att belysa de mellan-kommunala och regionala perspektiven och kopplingar till nationella mål, samt bidra med planeringsunderlag. Även i studien för väg 55 mellan Uppsala och Katrieholm har länsstyrelsen deltagit på samma sätt.

På lokal och regional nivå är länsstyrelsens dialog med länets kommuner och Region Uppsala viktig i såväl strategiska infrastrukturfrågor som frågor om fysisk planering av både infrastruktur och bebyggelse. Dialogen sker i samband med ärenden, men också i Forum för fysisk planering (FFFP) där regionförbundet (nu Region Uppsala) under året varit sammankallande. Under året har stort fokus legat på den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och dess kopplingar till infrastrukturen i länet. Länsstyrelsen har också belyst infrastrukturfrågorna i remissvar om RUS, den regionala utvecklingsstrategin för Stockholms län (RUFS) och ÖMS 2050 – samverkan och planering i östra Mellansverige 2050.

Under hösten påbörjade regionförbundet förberedelserna för revideringen av läns-transportplanen. Tre workshops har genomförts för att ge underlag till en ny regional cykelstrategi, eftersom dessa frågor är i fokus både i staden och på landsbygden, och underlaget är viktigt inför uppdateringen av länstransportplanen. Länsstyrelsen har deltagit i alla tre workshops.

I Uppsala län är det flera pågående ärenden om nätkoncessioner för befintliga elledningar som antingen saknar giltig nätkoncession eller ska rustas och uppgraderas.

Hållbar samhällsplanering och boende

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 40* och 41*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,4	3,4	4,4
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	9,6	7,2	5,9
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	7,56	6,66	6,46
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	13 542	13 376	10 941
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	8,49	8,85	7,25
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 338	1 039	957
Antal beslutade ärenden	1 221	1 067	929
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	6	12	6
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	335	0	0

Brukarundersökning

Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 402, Detaljplaner, områdesbestämmelser enligt PBL ³⁾	62	
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 403, Överklaganden av kommunens beslut enligt PBL ⁴⁾	36	
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 404, Tillsyn, vägledning och uppföljning PBL ⁵⁾	57	

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 402 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 18 deltagande länsstyrelser är 66.

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 403 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 17 deltagande länsstyrelser är 44.

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 404 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för elva deltagande länsstyrelser är 63.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Länsstyrelsens resursinsatser inom sakområdet har under 2016 ökat något jämfört med de två föregående åren. Huvuddelen av arbetet bestäms av inkommande ärenden. Antalet nya ärenden har ökat jämfört med tidigare år. Antalet avgjorda ärenden har också ökat, dock inte lika mycket som antalet nya ärenden, varför ärendebalansen har ökat något. Antalet ärenden äldre än två år har dock minskat. Den höga takten i den kommunala samhällsplaneringen har inneburit att ärendetrycket under 2016 fortsatt har varit på en hög nivå.

Länsstyrelsen kommer med anledning av resultatet i brukarundersökningen att arbeta för att förbättra tillgängligheten per telefon och ta fram automatiska svar när e-post inkommer till myndighetens gemensamma e-brevlåda. Även fortsättningsvis kommer det att skickas ut bekräftelsebrev med ungefärlig handlingstid för överklagade ärenden enligt plan- och bygglagen (PBL).

Prestationer som bidragit till hållbar samhällsplanering och boende

Under året har länsstyrelsen regelbundet anordnat möten med länets kommuner i syfte att vägleda och ge råd och stöd till samtliga kommuner. Mötena är också en del av inhämtandet av information för länsstyrelsens uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen. Länsstyrelsen har även en intern mötesserie kring den bostadsstrategiska inriktningen där rättsenheten är sammankallande. Mötena har bland annat behandlat överklagade PBL-ärenden inklusive överinstansernas beslut samt följt upp inriktningsmålen.

På de inomstatliga tvärspektoriella planberedningar som länsstyrelsen kallar till varannan vecka har, förutom beredning av aktuella planer, även samordnande internutbildningar på olika teman genomförts. Teman inkluderar miljökvalitetsnormerna (MKN) för luftkvalitet, MKN för grundvatten respektive ytvatten, anpassning till

ett förändrat klimat, biotopskyddade alléer och förorenade områden.

I februari anordnade länsstyrelsen, tillsammans med länsstyrelserna i Gävleborgs och Västmanlands län, ett seminarium för länets kommuner om bullerregler och planering för god ljudmiljö.

Länsstyrelsen deltog med elva personer vid årets Plan- och bostadsdagar i Sundsvall i maj. Dessa dagar syftar dels till kompetensutveckling och dels till ökad samverkan mellan länsstyrelserna och Boverket. På plan- och bostadsdagarna genomförs också en del av samordningen i länsstyrelsens uppdrag om uppföljning av tillämpningen av PBL. Vidare deltog fyra personer vid två seminariedagar i december vilka anordnades av Plattformen för hållbar stadsutveckling.

Bostadsförsörjning

Länsstyrelsen har i en regional återrappor-tering, av regeringsbeslut N2016/00696/PUB, beskrivit årets insatser för att stödja kommunerna kring inträde på bostadsmarknaden i arbetet med att underlätta inträdet på bostadsmarknaden för personer som varaktigt har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden.

Länsstyrelsen samlar årligen in uppgifter från samtliga kommuner om läget på bostadsmarknaden via Boverkets bostadsmarknadsenkät. En regional analys av kommunernas bedömning har sammanställts och återkopplats till kommunerna.

Länsstyrelsen har genomfört en informationskampanj till länets kommuner, privata och allmännyttiga bostadsföretag om nya statliga stöd till bostadsbyggande och bostadsförbättringar.

Länsstyrelsen har under året avrapporterat värdeöverföringar från länets allmännyttiga bostadsföretag (lag 2010:879) till Boverket. Syftet är att Boverket i en nationell rapport redovisar värdeöverföringar till regeringen.

Länsstyrelsen genomförde under året en större bostadskonferens för bostadsmark-

nadens aktörer. Länsstyrelsen har regeringens uppdrag i bostadsförsörjningslagen (2000:1383) att återrapporera situationen för bostadsmarknaden i länet och särskilt uppmärksamma kommunerna på behovet av regional samordning kring boendefrågor. I den ovan nämnda regionala analysen har konstaterats att bostadsbristen är fortsatt allvarlig.

Havsplanering

Länsstyrelsen har under året fortsatt arbetet med havsplanering internt på länsstyrelsen, i länet, i planområdet samt nationellt. Havsplaneringen syftar till att ge en sammanhängande fysisk planering av havet. Havsplanen kommer att bestå av en karta och en planbeskrivning med riktlinjer och rekommendationer samt eventuella föreskrifter.

Det nationella havsplanearbetet har samordnats av Havs- och vattenmyndigheten (HaV) och Länsstyrelsen i Västernorrlands län, som är samordnande länsstyrelse inom planområdet Bottniska viken. Länsstyrelsen i Uppsala län har bistått de samordnande myndigheterna med underlag samt haft en representant med i den tematiska arbetsgruppen för säkerhet och försvar. Resultatet av temagruppernas arbete presenterades vid ett nationellt seminarium under våren. Inom planområdet har vi haft regelbundna avstämningar via konferenssamtal över internet samt två träffar.

Under året utlyste HaV bidrag för kommunal planering i statlig samverkan (KOM-PIS) för att stärka och stötta kommunernas planering i kust- och havsområden och förbereda dem inför samråd om havsplanen. Länsstyrelsen har till uppgift att utlysa bidraget, hantera ansökningar och följa upp resultatet. Länsstyrelsen hade under våren 2016 möten med kustkommunerna och Regionförbundet i Uppsala län för att informera om bidraget. I juni 2016 beviljades kommunernas ansökan för 2016 och nu pågår handläggningen av ansökan om medel för 2017 samt uppföljning och utvärdering av projektet som genomförts under

2016. I arbetet med KOMPIS har vi samverkat med Länsstyrelsen i Gävleborgs län.

Den 1 december presenterade HaV ett första utkast till havsplan för en tidig avstämning med kommuner och centrala och regionala myndigheter. Utkastet presenterades för länsstyrelserna vid ett möte i Malmö. I den tidiga avstämningen är länsstyrelserna ansvariga för att föra dialog med kommunerna och regionala aktörer. Länsstyrelsen i Uppsala län förbereder tillsammans med Länsstyrelsen i Gävleborgs län ett dialogmöte för kommunerna som ska hållas i januari 2017.

Samarbeten och nätverk

Samarbetet mellan länsstyrelserna är en viktig del i arbetet för att få likartade bedömningar och hantering av frågor som rör hållbar samhällsplanering och boende över hela landet. Länsstyrelsen har under året haft en representant i styrgruppen för Forum för hållbart samhällsbyggande.

Inom ramen för styrgruppen bidrar länsstyrelsen till länsövergripande omvärldsbevakning, samordning av statliga myndigheter samt utveckling och samordning av länsstyrelsernas uppdrag inom Hållbar samhällsplanering och boende. Detta innebär bland annat att länsstyrelsen medverkat till att anordna möten för chefer och andra beslutande på länsstyrelserna och till att styra Plan- och bostadsdagarna som anordnas för samtliga verksamma inom politikområdet på länsstyrelserna tillsammans med årets värdlän för dagarna som 2016 var Länsstyrelserna i Västernorrlands respektive Jämtlands län.

Genom representantskapet i styrgruppen har länsstyrelsen bidragit till samordning och definition av länsstyrelsernas uppdrag inom Grön Infrastruktur och deltar även i att utveckla en skrift om stat-kommundialogen i samhällsbyggnadsprocessen i samverkan med SKL, Lantmäteriets uppdrag Digitalisering först, Jordbruksverkets och länsstyrelsernas projekt om kommunernas tillämpning av reglerna för hushållning med mark och vatten för ianspråkta-

gande av jordbruksmark för bebyggelse. Länsstyrelsen är även genom representantskapet kontakt i Forum för hållbart samhällsbyggande för lantmåterifrågor, översiktsplanering, riksintressen och för utveckling av planeringsunderlag samt för förvaltning av Planeringskatalogen i de delar som rör nationell redaktion för ajourhållning och klassificering av planeringsunderlag och annat underlag.

Inom ramen för Forum för hållbart samhällsbyggande finns en grupp för fysisk planering av infrastruktur som har fortsatt sitt arbete under året. Länsstyrelsen i Uppsala län har en representant i gruppen. Under hösten anordnade gruppen en handläggartäff med deltagare från 17 länsstyrelser. Handläggare från Länsstyrelsen i Uppsala län var delaktig i arbetet med att planera och genomföra träffen. Länsstyrelsen har även haft en representant i forumets grupp för översiktsplanering.

Inom ramen för länsstyrelsernas uppdrag att förbättra tillämpningen av miljöbalkens bestämmelser om riksintressen genomförde Forum för hållbart samhällsbyggande genom Grupp 11 (riksintressen) i oktober en riksintresseverkstad, där tre personer från Länsstyrelsen i Uppsala län deltog.

Länsstyrelsen har genom Forum för hållbart samhällsbyggande en representant i styrgruppen för länsstyrelsernas energi- och klimatsamverkan (LEKS). LEKS arrangerade i oktober en nätverksträff med fokus på energiaspekter i samhällsplaneringen, där länsstyrelsen deltog med fem personer.

Länsstyrelsen medverkar även i det regionala Forum för fysisk planering och infrastrukturplanering (FFFP). Forumet sammankallas av Region Uppsala och diskuterar frågor kring bebyggelsestruktur och infrastruktur kopplat till utvecklings- och översiktsplanering i länet. Under året har stort fokus varit på den regionala utvecklingsstrategin (RUS), som var på samråd under året.

Länsstyrelsen har även en representant i den länsstyrelsegemensamma samverkansgruppen för överklagade ärenden.

GIS och planeringsunderlag

Länsstyrelsen har slutfört projektet Planeringskatalogen, utarbetat dokumentation och förvaltningsrutiner och överlämnat projektresultatet till för ändamålet avsedd förvaltningsorganisation.

Länsstyrelsen är objektägare för länsstyrelsens gemensamma förvaltningsobjekt Generellt Kartstöd. Se särskild redovisning av utvecklings- och förvaltningsinsatser, resultat och kostnader för året.

Länsstyrelsen har varit representerad i styrelsen för föreningen GIS i Uppsala län och anordnat seminarier för att sprida kunskap om GIS och geodata. Länsstyrelsen har verkat för GIS-policyns implementering genom upprättande av rutiner för GIS-projekt samt uppstramning, städning och sortering av producerat GIS-material. Under våren 2016 levererades de skyfalls- och lågpunktskartor som tagits fram enligt en

metod från Länsstyrelsen i Jönköpings län till länets kommuner. Karteringen visar vart vattnet tar vägen vid en översvämning i tätbebyggelse orsakad av direkt nederbörd. Lågpunkterna och vattnets väg kartas med hjälp av den nya nationella höjddatabasen.

Länsstyrelsen har anordnat utbildning i ArcGIS för länsstyrelsens användare av verktyget, samt genom öppna verkstadstillfällen givit praktiskt och teoretiskt stöd kring GIS-användning och GIS-policy.

Bedömning av resultat

Övergripande har länsstyrelsen arbetat med erhållna uppdrag och bedömer att myndigheten har verkat framåtsyftande mot uppställda nationella och regionala mål inom sakområdet genom vägledning, kunskapsförmedling och rådgivning gentemot kommuner och andra berörda aktörer. Länsstyrelsen bedömer även att viktiga insatser gjorts under året för att utveckla arbetsformer och tillämpning av berörd lagstiftning i länet.

Energi och klimat

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 42*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,1	1,1	1,0
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,5	1,8	2,1
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,63	1,78	1,91
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 803	3 946	6 226
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,39	2,61	4,12
Antal ärenden, inkomna och upprättade	58	40	16
Antal beslutade ärenden	15	24	14
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	4	3	6
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	28 964	31 982	31 791

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Verksamhetskostnaderna har minskat för området beroende på att några projekt har avslutats och området klimatanpassning fick för 2016 något mindre anslag än året innan. Antal ärenden har ökat, främst beroende på ett ökat antal inkomna ansökningar till Klimatklivet. Bidragsutbetalningar i form av solcellsstöd har varit relativt konstant de senaste tre åren.

Främja samordningen i länet

Länsstyrelsen har samordnat ett för länet gemensamt energiforum, Uppsala läns klimat- och energiforum, ULKE, tillsammans med Regionförbundet i Uppsala län, Landstinget i Uppsala län, länets åtta kommuner, Uppsala universitet, Kollektivtrafikmyndigheten UL, SLU, Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle (STUNS), JTI –

Institutet för jordbruks- och miljöteknik, Energikontoret i Mälardalen och Biogas Öst. Syftet har varit att intensifiera och samordna länets klimat- och energiarbete för att ge frågorna större tyngd och genomslag. Vid mötena har aktuella frågor presenterats av mötesdeltagarna. Regionförbundet har rapporterat om aktuella EU-finansierade stöd och projekt. Länsstyrelsen har informerat om bland annat Klimatklivet i syfte att få fram bra ansökningar från länet. Under året har tre möten genomförts.

Länsstyrelsen har deltagit i olika temagrupper för klimat-, energi-, infrastruktur-, och samhällsutvecklingsfrågor i regionförbundets arbete med ny Regional utvecklingsstrategi.

Länsstyrelsen har utifrån sitt uppdrag att inom Klimatklivet arbetat med att informera om stödet i olika sammanhang, vid mässor, konferenser och seminarier, samt vid direktkontakter med kommuner och företag och gett stöd och vägledning åt sökanden under ansökningsprocessen.

Länsstyrelsen har vidare granskat och lämnat yttranden över inkomna ansökningar till Naturvårdsverket samt hanterat uppföljningsarbetet under genomförandet av beviljade åtgärder.

Insatser för att öka andelen förnybar energi i länet

Länsstyrelsen har under året fortsatt sprida information om tidigare framtagna planeringsunderlag och riksintresseområden fastställda av Energimyndigheten. Underlagen syftar till att underlätta planering och prövning av vindkraftverk i länet. I länet finns dock endast tre utpekade riksintresseområden för vindkraft på land. Dessa områden kan enligt Energimyndigheten innehålla färre än 50 verk. Målkonflikterna är stora i länet på grund av militära intressen, spridd bebyggelse och höga kultur- och naturvärden. Dessutom är vindförhållandena inte de bästa och vindkraftsaktörer har inte visat något större intresse för att etablera sig i länet.

Länsstyrelsen har informerat om solcellsstöd och hanterat ansökningar om stöd. Länsstyrelsen har haft kontinuerliga kontakter med Biogas Öst för att främja biogasproduktionens utbyggnad i länet.

Insatser för ett ökat genomslag av de nationella klimat- och energimålen

Länsstyrelsens handläggare för klimat- och energistrategiska frågor respektive klimat- anpassningsfrågor har under året haft ett kontinuerligt och nära samarbete. Även vid arbetet med det nya Landsbygdsprogrammet har dessa handläggare deltagit som kompetensstöd.

Vid prövning av miljöfarlig verksamhet ska bästa teknik tillämpas i den utsträckning det är skäligt. Länsstyrelsen tar särskilt upp energifrågan i samråd och i prövningsärenden när frågeställningen är relevant för verksamheten. Genom länsstyrelsens interna arbetssätt, med regelbundna verksamhetsmöten, säkerställs att handläggarna har tillräcklig kompetens kring energianvändning och att skälighetsavvägningen görs likartad. På den nationella samverkanytan mellan MPD-länen delger länen varandra frågor kopplade till energi, till exempel energivillkor och domar, för att sprida kunskap. Vidare har länsstyrelsen i sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter under åren 2014 och 2015 haft ett särskilt fokus kring företagens energianvändning och uppföljning av den tillsynen ingår nu i den ordinarie tillsynen.

Inom området regional utveckling för ny klimat- och energitäckning förs en ständig dialog mellan handläggarna för klimat- och energifrågor och näringslivsutveckling. För att inom tillväxtområdet öka genomslaget för de nationella klimat- och energimålen gjordes under 2016 en särskild utlysning för att få projekt som verkade för en koldioxidsnål ekonomi.

Länsstyrelsen har under året också haft regelbundna kontakter via telefon, e-post och konferenssamtal över internet med länsstyrelserna i Stockholms, Västman-

lands, Södermanlands och Örebro län kring projektverksamhet och dialog för genomförandet av klimat- och energiuppdraget

Under 2016 har handläggare från länsstyrelsen deltagit i länsstyrelsernas gemensamma samverkansorgan, Länsstyrelsernas energi- och klimatsamverkan (LEKS), som genomfört två gemensamma konferenser. Länsstyrelsen i Uppsala län har under året ingått i LEKS styrgrupp.

Samordning av regional energi- och klimatomställning

Guldorn i Klimatklivet

I tidigare LEKS-projekt, sammanställningar från Energimyndighetens arbete och Klimp-projekt har det tagits fram ett antal "guldorn"-projekt med god spridningspotential i hela landet. I ett nytt projekt med inriktning på att från dessa tidigare utpekade "guldorn" identifieras ett antal nya "guldorn" med mycket hög spridningspotential som ska kunna finansieras genom de nya stöden Klimatklivet och stadsmiljöavtal utöver andra redan befintliga stöd så som regionala strukturfonder, landsbygdsprogrammet och andra finansieringskällor. Länsstyrelsen har ansvarat för en upphandling av konsult och varit projektledare för projektet.

Mobilitetskontoret

Länsstyrelsen har initierat och ansvarat för ansökan Förstudie avseende etablering av ett regionalt mobilitetskontor i Östra Mellansverige till Tillväxtverket om möjligheter att starta mobilitetskontor i Östra Mellansverige. I första hand med utgångspunkt i Uppsala län, men med den regionala aspekten i åtanke så att resultaten från studien ska gå att använda av samtliga län i Östra Mellansverige-regionen. Länsstyrelsen är projektledare och medfinansierar arbetet tillsammans med Region Uppsala. Mobilitetskontorets uppgift ska vara att stötta och stärka regionens arbete med hållbara persontransporter i syfte att minska klimat- och övrig miljöpåverkan, stärka trafiksäkerheten samt minska kostnaderna för transportarbetet. Genom att arbeta med Mobility Management-frågor

ska användandet av transporter och infrastruktur på olika sätt effektiviseras. En rapport har utarbetats och överlämnats till landstingets och regionförbundets ledningar och kommer att hanteras i den nya regionbildningen.

Effektivisering av kommunala fordon – säkerställande av fortsatt kommunalt arbete

I samarbetsprojektet Effektivisering av kommunala fordon har 15 kommuner i Uppsala, Södermanlands och Västmanlands län samt Landstinget i Uppsala län arbetat under 2011–2015 med att minska fossilbränsleanvändningen i de kommunala transporterna samt tagit fram en plan på hur de ska bli helt fossilfria till 2030.

Ett tjugotal kommuner har efterfrågat en fortsättning på projektet. Under 2016 har en utvärdering av projektet genomförts som visat på behovet av ett fortsatt gemensamt arbete. En ansökan för ett fortsatt treårigt projekt tillsammans med Biogas Öst har tagits fram och medel har beviljats av Tillväxtverket.

Laddinfra Öst

I regeringens satsning Klimatklivet pekas utbyggnaden av laddinfrastruktur ut som ett prioriterat område. Mot bakgrund av detta fattade länsstyrelserna och regionförbunden/regionerna i Östra Mellansverige beslut om att ansöka om medel från Tillväxtverket för en särskild insats. Det resulterade i projektet Infrastrukturplan för utbyggnad av laddstationer för elfordon i Östra Mellansverige, kortare benämnt Laddinfra Öst. Projektet har som syfte att stimulera till en ökad utbyggnad av laddstationer i regionen samt dessutom vara ett stöd för de aktörer som vill engagera sig i detta arbete. Länsstyrelsen i Uppsala län har ansvarat för ansökan, samt är projektägare och leder projektet.

Under året har ett tiotal seminarier och workshops arrangerats i de fem länen i syfte att få till en kraftigt utbyggd laddinfrastruktur. I Uppsala län har tre större seminarier genomförts och länsstyrelsen

har deltagit vid en byggmässa för att sprida information. Dialoger har förts med olika aktörer för att ta fram kartor som visar på lämpliga platser att installera snabbladdare och destinationsladdare. Särskilda informationsmöten har vänt sig till fastighetsägare, bostadsrättsföreningar samt företag i syfte att få dessa att installera laddare.

Insatsernas påverkan på utsläpp av växthusgaser, energieffektivisering och andelen förnybar energi i länet

Länsstyrelsen är en viktig samverkande och pådrivande part för klimat- och energiarbetet i länet. De senaste årens insatser har inneburit att frågorna nu finns med

högt uppe på de flesta organisationers dagordningar.

De största klimatpåverkande utsläppen i länet kommer från energi- respektive transportsektorerna. Klimatpåverkan från energisektorn bedöms fortsätta minska fram till 2020. Energieffektivisering pågår kontinuerligt inom de flesta områden i länet. Länsstyrelsen, de flesta kommuner och Energikontoret driver flera olika energieffektiviseringsprojekt. Andelen förnybar energi ökar genom framförallt installationer av solenergi och Vattenfalls pågående arbete med utbyte av torv mot träbränslen men motverkas i viss mån av en allt högre andel plast i avfallsbränslet.

Regionalt klimatanpassningsarbete

Regleringsbrev: 1.15. Länsstyrelserna ska redovisa insatser med anledning av uppgiften att samordna det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet. Med utgångspunkt från de regionala handlingsplanerna för klimatanpassning ska det i redovisningen ingå, vilka insatser som görs på länsstyrelsen och hos kommunerna i länet, vilken effekt detta får för länets anpassning till ett förändrat klimat samt hur det fortsatta arbetet ska bedrivas. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:10 Klimatanpassning under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Länsstyrelserna samordnar och driver det regionala arbetet med att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Inom uppdraget samordnar länsstyrelsen berörda aktörer, bildar nätverk och sprider kunskap om hur klimatet förändras. Vi måste planera och se till att länets samhällsstrukturer är flexibla och robusta nog att möta de konsekvenser ett förändrat klimat för med sig.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att utveckla arbetet inom klimatanpassning enligt den regionala handlingsplanen för klimatanpassning i Uppsala län som beslutades 2014.

Regional handlingsplan för klimatanpassning

Arbetet inom klimatanpassning drivs utifrån den regionala handlingsplanen för klimatanpassning som länsstyrelsen tog fram under 2014 i samverkan med länets kommuner. Den regionala handlingsplanen för klimatanpassning är indelad i fem fokusområden: samhällsbyggnad, kulturmiljö, vatten, areella näringar och naturmiljö. Handlingsplanen bidrar bland annat

till att lyfta klimatanpassningsfrågan i länets kommuner och är vägledande för länsstyrelsens klimatanpassningsarbete.

Länsstyrelsen har under 2016 arbetat utifrån den framtagna regionala handlingsplanen. Utifrån dess målbilder och åtgärder inom respektive område utformas arbetet. Under början av året slutfördes den första revideringen av handlingsplanen vilken ledde till att ett antal åtgärder omarbetades och reviderades. Åtgärderna som finns i den regionala handlingsplanen är en del i arbetet med att minska framtida klimatrelaterade risker. Genomförda åtgärder presenteras längre fram i texten.

Länsstyrelsen genomförde under slutet på april 2016 tre träffar med länets kommuner för att sprida information om den nya länsanalys som SMHI tagit fram, Framtidsklimat i Uppsala län. Under samma tillfälle informerade länsstyrelsen också om de lågpunkts- och skyfallskartor som tagits fram för länet.

Uppföljning av arbetet med klimatanpassning

Under hösten skickade länsstyrelsen ut en uppföljningsenkät till länets kommuner för en avstämning kring utvecklingen av arbetet med klimatanpassning och en återkoppling kring vilken effekt hittills genomförda insatser har fått. Alla länets kommuner, av dem som besvarade enkäten, har lyft frågan internt och har klimatanpassning med som en integrerad del av till exempel översiktsplaner, planer rörande vatten och avlopp, energiplaner samt risk- och sårbarhetsanalyser. De flesta kommunerna beaktar klimatförändringarna i arbetet med krisberedskap och lyfter detta i sina risk- och sårbarhetsanalyser.

Uppsala kommun har inlett ett arbete med att ta fram en strategi/plan för arbetet rörande klimatanpassning och fått ett politiskt uppdrag att ta fram detta. Enköpings kommun har under 2016 bildat ett förvaltningsövergripande nätverk i samband med att de inlett ett arbete med att ta fram en fördjupad översiktsplan för de centrala delarna av Enköping. Uppsala kommun har en liknande grupp då de arbetar med en nulägesanalys kring klimatanpassning för internt bruk och en uppstart av arbetet med framtagande av en strategi/plan för klimatanpassning.

Det finns en utvecklingspotential i arbetet med att sprida kunskap om klimatanpassning internt inom kommunerna så att fler förvaltningar känner sig involverade och berörda av arbetet. Kommunerna är mycket positivt inställda till det samverkansnätverk som länsstyrelsen driver. De påpekar att det måste finnas mer resurser för att de ska kunna lägga mer tid på att arbeta med klimatanpassning. Det regionala nätverket ses som resurseffektivt och den regionala handlingsplanen ger en övergripande inriktning av arbetet som är värdefull för kommunerna. Kommunerna använder de underlag som länsstyrelsen sprider och tar fram.

Den stora utmaningen enligt kommunerna är att arbeta med åtgärder i befintligt be-

byggelse. Det krävs mer kunskap och fler goda exempel som är tillämpbara på kommuner av olika storlek för att det arbetet ska utvecklas.

IVL, Svenska miljöinstitutet, gör varje år en ranking av de kommuner som är bäst på klimatanpassning i Sverige utifrån en enkät de skickar ut. Uppsala kommun kom år 2016 på första plats i kategorin stora kommuner. Svarsfrekvensen i länet låg på 100 procent vilket är mycket glädjande då den var 50 procent år 2015. Uppsala län var tillsammans med Kronobergs län de två län där alla kommuner besvarat enkäten. Det konstateras utifrån enkätsvaren att små kommuner kan behöva mer stöd i arbetet med klimatanpassning jämfört med medelstora och stora kommuner. De kommuner som arbetar med klimatanpassning har kommit längre med att identifiera åtgärder än med att arbeta med uppföljning, något som vi också ser i de svar vi fick på den enkät länsstyrelsen skickade ut.

Nationell samverkan

Varje länsstyrelse svarar för att samordna klimatanpassningsarbetet i det egna länet. För att byta erfarenheter och skapa samordningsvinster länen emellan har länsstyrelsernas klimatanpassningssamordnare bildat ett nationellt nätverk. Länsrådsgrupp 1 har det övergripande ansvaret för nätverket.

Länsstyrelsen i Uppsala län ingår från och med 2016 i ordförandegruppen som påstigande ordförandelän för det nationella nätverket tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län och Länsstyrelsen i Norrbottens län. Länsstyrelsen har deltagit aktivt i de två träffar som det nationella nätverket genomfört (båda träffarna i Stockholm, april och oktober) och detta har lett till bättre samverkan samt ett effektivare nyttjande av resurser.

Det nationella nätverket diskuterar gemensamma frågeställningar inom området och behovet av samverkan med sektorsmyndigheter. Nätverket lyfter också goda exempel inom olika områden för att ständigt

utveckla arbetet och föra det framåt. Inom nätverket finns arbetsgrupper med olika fokusområden där Länsstyrelsen i Uppsala län under 2016 deltagit i följande:

- Kulturmiljö och klimatanpassning
- Kommunikation och klimatanpassning
- Uppföljning och klimatanpassning

Samverkan i Mälarenregionen

Länsstyrelserna kring Mälaren tog under 2015 tillsammans fram Rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå för ny bebyggelse vid Mälaren – med hänsyn till risken för översvämning.

Intern samverkan

Klimatanpassningssamordnaren har den samordnande funktion som krävs för att hålla samman och driva på det interna och externa arbetet med klimatanpassning. Länsstyrelsens två klimatanpassningssamordnare arbetar med klimatanpassning på 50 procent var och involverar berörda medarbetare vid behov. Det gäller till exempel samhällsplaneringsprocessen där klimatanpassningssamordnaren ingår i den tvärssektoriella grupp som granskar detaljplaner och översiktsplaner som inkommer till länsstyrelsen. Det är viktigt för att skapa ett samhälle som är robust och kan hantera ett framtida förändrat klimat i ett långt tidsperspektiv.

I regional handlingsplan för klimatanpassning ingår etablerandet av en intern arbetsgrupp på länsstyrelsen för att arbeta utifrån och förverkliga den regionala handlingsplanen för klimatanpassning. Under 2016 fortsatte arbetet i gruppen med att integrera klimatanpassning i andra måldokument, exempelvis miljömålsarbetet. Under 2016 presenterades klimatanalysen Framtidsklimat i Uppsala län för fyra enheter på länsstyrelsen. Ambitionen är att alla enheter ska få en presentation om hur klimatet i länet förändras samt hur detta kan påverka respektive verksamhet.

Länsstyrelsen ansökte om medel under våren 2016 från SMHI:s utlysning av medel för att ta fram ett verktyg för klimatanpassning av regionala livsmedelsstrategier

som kan användas av alla regionala aktörer som tar fram livsmedelsstrategier eller motsvarande. Ansökan beviljades och under hösten presenterades projektet på ett möte med landsbygdsprogrammets partnerskap. En workshop arrangerades i november för bred diskussion om hur det förändrade klimatet kan komma att påverka livsmedelsproduktionen och den sektorn i länet, samt för förankring. Arbetet kommer att slutrapporteras under 2017.

Kulturmiljöer kommer att påverkas på olika sätt i ett framtida klimat; byggnader av trä reagerar bland annat på ökad fukt och nederbörd. Under 2016 har länsstyrelsen inlett ett internt projekt som handlar om att, i ett första steg, identifiera kulturmiljöer som ligger i riskområden för påverkan av olika typer i ett förändrat klimat. Arbetet har resulterat i en kartläggning i GIS för internt bruk på länsstyrelsen.

Regional samverkan

För att genomföra åtgärder och nå ut med kunskap samverkar länsstyrelsen regelbundet med länets kommuner. Under 2016 har den regionala klimatanpassningsgruppen träffats fyra gånger.

Samverkan med kommunerna ger länet en bättre beredskap för att hantera till exempel mer intensiva skyfall och värmeböljor. Fokus ligger på att stötta kommunen i arbetet med klimatanpassning utifrån deras unika behov. Under träffarna med kommunerna har vi bland annat presenterat framtagna skyfallskartor, skredkartor, vi har informerat om den nya klimatanalysen från SMHI (Framtidsklimat i Uppsala län, SMHI, 2015) och vi ger kommunerna en möjlighet att prata med varandra om deras respektive pågående arbete som rör klimatanpassning. Det handlar bland annat om framtagande av översiktsplaner, fördjupade översiktsplaner, dagvattenstrategier och VA-planer. De regionala träffarna är ett forum för samverkan och utbyte av idéer och vidareutveckling av arbetet med klimatanpassning. Träffarna utgår även ifrån de åtgärder som anges i den regionala handlingsplanen för klimatanpassning, där

många av åtgärderna ska genomföras av kommunerna i samverkan med länsstyrelsen.

Klimatanpassning och sårbarhetsprocesser

Länsstyrelsens klimatanpassningssamordnare har tidigare år tagit fram klimat- och sårbarhetsanalys och en regional klimatanpassningsplan som pekar ut vilka områden som är sårbara i länet vid ett förändrat klimat. Arbetet har integrerats med det arbete som genomförs inom risk- och sårbarhetsprocessen och krisberedskap. I 2016 års risk- och sårbarhetsanalys ingår klimatanpassning i området naturolyckor och de risker som medföljer ett förändrat klimat.

Länsstyrelsen driver krissamverkansnätverket Samverkan i C-län (C-Sam) där aktörer och representanter för bland annat kommuner och myndigheter ingår. C-Sam består av en ledningsgrupp och arbetsgrupper med olika tema utifrån deltagande aktörers behov. Från år 2015 ingår den befintliga regionala klimatanpassningsgruppen i Uppsala län i C-Sam klimatanpassning för att arbeta mer inriktat med frågor som rör klimatanpassning och krisberedskap. För att möta de förändringar som sker med klimatet måste det finnas beredskap. I och med att C-Sam klimatanpassning ingår i länets krissamverkansnätverk höjs förmågan att integrera arbetet med beredskap och risk- och sårbarhetsanalyser mer med klimatanpassning.

Projekt Skyfall

Under våren 2016 levererades de skyfalls- och lågpunktskartor som tagits fram enligt en metod från Länsstyrelsen i Jönköping till länets kommuner. Det är även en åtgärd inom den regionala handlingsplanen. Karteringen visar vart vattnet tar vägen vid en översvämning i tätbebyggelse orsakad av direkt nederbörd. Lågpunkterna och vattnets väg karteras med hjälp av den nya nationella höjddatabasen.

Syftet med projektet är att skapa ett underlag för beredskapsplanering och samhällsplanering i länets kommuner, vilket

bidrar till att öka samhällets beredskap, minska risken för människors liv och hälsa, förhindra störningar i trafik och samhällsviktig verksamhet samt spara in stora kostnader för räddningstjänstinsatser och skador på till exempel fastigheter. Materialet är en grund som kan vidareutvecklas av respektive kommun.

Arbete inom översvämningsförordningen

Uppsala tätort är ett av 18 utpekade områden i Sverige med betydande översvämningsrisk och omfattas av arbetet med översvämningsförordningen (2009:956) som bygger på EU:s översvämningsdirektiv. Arbetet med översvämningsförordningen genomförs i tre steg i en återkommande cykel om sex år.

Det sista steget i genomförandet av förordningen är att fastställa riskhanteringsplaner för hantering av översvämningsriskerna vilket gjordes under 2015. Riskhanteringsplanen för översvämningsrisker för Fyrisån utgår från de hot- och riskkartor som togs fram i steg två i arbetsprocessen. Riskhanteringsplanen innehåller också mål och åtgärder som ska genomföras för att minska ogynnsamma konsekvenser som kan uppstå vid en översvämning.

Arbetet under 2016 har fokuserat på de åtgärder som anges i riskhanteringsplanen. En av dessa är att inventera tillgängliga översvämningsskydd som kan användas i händelse av höga flöden i centrala Uppsala. En annan åtgärd som genomförts är att länsstyrelsen gjort en kartläggning av vilka ämnen som kan förväntas spridas vid en översvämning.

Kunskapsspridning

Länsstyrelsen har under året föreläst vid institutionen för kulturgeografi vid Uppsala Universitet och på institutionen för stad och land vid Sveriges Lantbruksuniversitet. Innehållet har omfattat att förklara vad klimatanpassning är och länsstyrelsens planeringsprocess i syfte att utbilda och sprida kunskap bland studenter om hur man kan jobba med klimatanpassning i

fysisk planering. Länsstyrelsen föreläser återkommande på nämnda institutioner.

Under våren har länsstyrelsen haft en praktikant som tagit fram en skredkartering för länet för en viss typ av skred, rotations-skred. Karteringen är också kombinerad med den lågpunkts- och skyfallskartering som också tagits fram. Materialet har levererats till länets kommuner.

Klimatanpassning är fortfarande ett relativt nytt område och det är därför viktigt att sprida information både om vad det är och vad det handlar om. Att sprida kunskap och medverka i forskningsprojekt är viktigt för att utveckla arbetet och öka kännedomen om klimatanpassning. I förlängningen leder detta till ett mer robust samhälle. Det är även en åtgärd inom den regionala handlingsplanen.

Deltagande i kunskapshöjande aktiviteter

Klimatanpassning rör många olika områden och det är därför viktigt att delta i olika forum, konferenser och projekt för att sprida kunskap och inhämta ny kunskap. Den samhällsstruktur vi har idag är skapad efter dagens klimat. När klimatet förändras innebär det nya påfrestningar på samhället och genom att inhämta ny kunskap om hur klimatet förändras kan samhället bli bättre förberett på att möta framtidens klimat.

Under året har deltagande skett på följande workshops och konferenser med olika fokus på klimatanpassning:

- Plan- och bostadsdagarna i Sundsvall, 17–19 maj, inbjudan av Länsstyrelsen i Västernorrlands län
- 4th Nordic conference on climate adaptation, 29–31 augusti, Bergen, Norge
- Klimatanpassning Sverige, 7 september, inbjudan av tidningen Miljöaktuellt Stockholm.
- Forum för naturkatastrofer, 25 oktober, inbjudan av Centrum för naturkatastroflära (CNDS) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

- VA 2.0, talare inbjuden av Länsstyrelsen i Uppsala län
- Studiebesök i Barcelona, 15–18 mars, med tema dagvattenhantering inom EU-projektet Baltic Flows som länsstyrelsen deltagit i under 2012–2016.

Medelsanvändning anslag 1:10 Klimatanpassning

Länsstyrelsen i Uppsala län fördelar anslaget 1:10 omfattande 30 miljoner kronor till övriga enligt beslutad fördelningsmodell från 2009. Länsstyrelsen i Uppsala län fördelade 1 076 000 kronor att använda inom klimatanpassningsarbetet. Under året har 80 procent av medlen använts till löner, tio procent till köp av tjänster och tio procent till övriga kostnader.

Resultat av 2016 års arbete

Kommunerna har fått lågpunkts- och skyfallskartor levererade under våren. Förhoppningen är att dessa används och bidrar till en större kunskap kring risker med lågpunkter framförallt i arbete med planering.

Inom uppdrag 3.23 i regleringsbrevet 2016 arbetar länsstyrelsen med att ta fram informationsblad till respektive kommun inom länet kopplat till naturolyckor. SMHI har fått i uppdrag att ta fram och strukturera materialet i GIS och detta kommer att tillgängliggöras för kommunerna under inledningen av 2017.

I det projekt som inletts internt med att identifiera kulturmiljöer i länet som ligger inom riskområden för förändringar i det framtida klimatet, till exempel lågpunkter, fortsätter arbetet under 2017. Materialet som tagits fram kommer att analyseras för att när projektet är slut komma fram till relevanta åtgärder för de kulturmiljöer som ligger i riskområden.

Under året har en utvärderingsenkät skickats ut till kommunerna för att följa upp hur arbetet fortskrider i länet. Uppföljningen gav information om både hur arbetet med åtgärderna i den regionala handlingsplanen för klimatanpassning går, men också om hur arbetet med klimatanpassning är förankrat inom kommunen och vad den ser

för utmaningar inom området. Uppföljningen gav bra information till länsstyrelsen för att kunna inrikta vårt arbete, så att det leder till störst nytta för kommunerna så att de i sin tur kan ta ytterligare steg mot ett mer hållbart och klimatanpassat samhälle.

Arbetet med den regionala handlingsplanen för klimatanpassning skapar en plattform för arbetet med klimatanpassning. Kunskapen om klimatanpassning sprids inom myndigheten och länets kommuner.

Detta ger förutsättningar för klimatanpassning att integreras i andra projekt som genomförs, projekt som förut inte tagit del av vilken påverkan ett förändrat klimat kan få på olika verksamhetsområden.

Länsstyrelsens spridning av arbetet med klimatanpassning till allmänhet, kommuner och andra aktörer skapar en bredare förståelse och en medvetenhet för vilken typ av klimatanpassningsarbete som bedrivs på länsstyrelsen och vilka målbilder som arbetet har.

Förändrat klimat

Länsstyrelseinstruktion 5 §: 8. Länsstyrelsen ska samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Förordning (2013:815).

Länsstyrelsen har samordnat arbetet med anpassning till ett förändrat klimat på regional nivå genom att arbeta efter antagen Regional handlingsplan för klimatanpassning och de åtgärder som ingår i denna samt framtagna Riskhanteringsplan för

översvämning av Fyrisån. För mer information om fler detaljer i arbetet, se rapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.15 under rubriken Regionalt klimatanpassningsarbete.

Kulturmiljö

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 43*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	3,2	3,0	2,4
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	4,7	5,4	6,6
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,99	5,24	5,64
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	11 578	11 251	8 793
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	7,26	7,45	5,82
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 239	1 087	1 253
Antal beslutade ärenden	1 037	1 133	1 162
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	76	55	44
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	3 487	2 862	5 004

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Riksantikvarieämbetets handläggarssystem KÅLLA.

En fortsatt hög ärendeströmning har inneburit att ett förändringsarbete mot ökad effektivitet i ärendehantering präglar verksamheten. Det gäller både inkommande ärenden direkt till kulturmiljö och internremisser inom myndigheten. På grund av resursbrist under delar av året på byggnadsantikvariesidan har arbetet där i hög grad fått prioriteras mot insatser gällande bidragshantering, beslut i samband med kyrkoantikvarisk ersättning och vissa större byggnadsminnesärenden. Att antalet

byggnadsantikvarier inte varit fulltaligt under året förklarar också att antalet beslutade ärenden ligger under antalet inkomna och upprättade, liksom att hanteringen av ärenden äldre än två år inte har kunnat hanteras i tillräcklig utsträckning. Kulturmiljö har deltagit i 149 interna samråd, särskilt i verksamheterna 402, 525, 407 och 521.

Prestationer som bidragit till kulturmiljöarbetets utveckling

Länsstyrelsen har under året upphandlat viktiga arkeologiska undersökningar inför

breddning av väg 70 mellan Enköping och Simtuna. De arkeologiska undersökningarna har påvisat betydelsefulla lämningar inom en del av länet som sällan undersökts arkeologiskt. Det gäller exempelvis en mycket omfattande begravningsplats från 1200-talet och en offerplats från järnåldern.

Inom länsstyrelsernas länsgrupp kulturmiljöforum (KMF) har Länsstyrelsen i Uppsala län deltagit vid ordinarie mötestillfällena (Jönköping 24–25 maj och Stockholm 8 november). I den undergrupp till KMF som består av elva län i Mellansverige, hölls 19–20 oktober ett möte för samtliga chefer och handläggare inom kulturmiljöfunktionerna, i syfte att stärka samarbetet inom länsstyrelserna. Länsstyrelsen i Uppsala län deltog vid Riksantikvarieämbetets höstmöte 9–10 november.

Länsstyrelsens arbete med världsarvsansökan om framväxten av vetenskapen syste-

matisk biologi på 1700-talet (The Rise of Systematic Biology) fortsätter. En världsarvsdialog har hållits för ett stort antal intresserade aktörer i Sverige. Under året har också ett viktigt steg tagits i och med att planerna på en så kallad tematisk studie har tagit fast form i samarbete med ICOMOS. Den tematiska studien ska behandla hur arvet från naturvetenskapligt arbete kan hanteras inom världsarvskonventionen. Studien är planerad att genomföras under 2017.

I syfte att på sikt utveckla den digitala kommunikationen deltog länsstyrelsen på seminariet Digikult (Digitalt kulturarv i praktiken) i Göteborg den 6–7 maj. Länsstyrelsen har även deltagit i ett seminarium på samma tema gällande Wikipedia. Inom kulturmiljöfunktionen har verksamheten gått över till digital ärendehantering, där besluten nu signeras digitalt.

Verka för de nationella kulturmiljömålen

Regleringsbrev: 1.20. Länsstyrelserna ska redovisa hur hela myndigheten, inom de olika delarna av verksamheten, verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen. Länsstyrelserna ska analysera och redovisa utvecklingsmöjligheter för det tvärssektoriella samarbetet vad gäller bl.a. värdering av kulturmiljö i olika processer och hur kulturmiljöperspektivet i miljö kvalitetsmålen omhändertas. Länsstyrelserna ska särskilt redogöra för hur man arbetar för att överbrygga eventuella konflikter mellan naturvårdsintressen och kulturmiljöintressen vid hantering av småskalig vattenverksamhet.

Kulturmiljöverksamheten inom Länsstyrelsen i Uppsala län hör organisatoriskt till samhällsutvecklingsenheten. Inom enheten sker samverkan gällande kulturmiljöfrågor i samband med beredningen av yttranden över framför allt kommunernas översiktsplaner, fördjupade översiktsplaner, detaljplaner och program. Vidare kan yttranden gälla utbyggnader av kraftledningar, vägar med mera. Vad gäller den byggda kulturmiljön inriktas länsstyrelsens arbete på att en mångfald av kulturmiljöer bevaras, används och utvecklas, samt att helhetssynen på förvaltningen av landskapet medför att kulturmiljön tas tillvara i samhällsutvecklingen. I de fall då lagskyddade fornlämningar berörs lägger länsstyrelsen alltmer fokus på att de arkeologiska undersökningarna har ett utvecklat kommunikativt innehåll, så att människors delaktighet och

möjlighet att förstå kulturmiljön ökar. Kulturmiljön aktiveras och blir en gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser. Länsstyrelsen har under året deltagit i flera seminarier kring förmedling och kommunikation.

I länsstyrelsens interna arbete med att hantera breddbandsutvecklingen, har kulturmiljöverksamheten utvecklat informativa riktlinjer för hur hänsyn till framför allt fornlämningar ska tas i samband med kabelgrävning. Riktlinjerna används både internt och som extern information, och bidrar till att ansvaret för kulturmiljön breddas.

Det tvärssektoriella samarbetet kring natur- och kulturmiljöer bygger på insikten att många naturmiljöer ofta till delar är resultat av mänsklig påverkan under lång tid. Beträffande skötsel och skyltning av både

naturreservat och vårdade fornlämningar har länsstyrelsen samverkat kring upphandling av ett ramavtal för dessa tjänster.

Länsstyrelsen har initierat framtagandet av en åtgärdsplan för arbetet med miljökvalitetsmålen. I tio av miljömålen har kulturmiljöverksamheten identifierat medverkan och utvecklingspotential. Genom denna åtgärdsplan förväntas länsstyrelsen tydligare kunna knyta arbetet med de nationella kulturmiljömålen till arbetet med miljökvalitetsmålen. Länsstyrelsen bedömer denna process vara av stor betydelse för att förbättra möjligheterna till uppföljningar.

Länsstyrelsens klimatanpassningsarbete har bland annat innefattat framtagande av en lågpunktskartering för länet, samt riskbedömningar för skred, skyfall och översvämning. Som ett första steg i en utvärdering av ett förändrat klimats påverkan på kulturmiljöer har länsstyrelsen tagit fram ett GIS-underlag som listar hotade kulturmiljöer inom riskområden. Länsstyrelsen planerar att i ett nästa steg göra mer kvalificerade bedömningar av på vilket sätt kulturmiljöer inom dessa områden kan påverkas och hur de kan skyddas.

Strategiskt uppnå de nationella kulturmiljömålen

Regleringsbrev: 1.21. Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheten strategiskt verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen i samverkan med lokala och regionala aktörer. Samspelet avseende kommunala och regionala kulturmiljöunderlag, handlingsplaner och strategier, inklusive de regionala kulturplanerna, ska särskilt belysas.

Regional kulturplan för Uppsala län gäller under treårsperioden 2015–2017. I kulturplanen omnämns arbetet med kulturarvet bland annat genom särskild satsning på att utveckla kultur- och naturstigar i kulturellt betydelsefulla strövområden. I utvecklingen av länets kulturmiljöer, bland annat som besöksmål, har Upplandsmuseet en utpekad roll och förväntas samverka med länets aktörer, däribland Länsstyrelsen. Under året har en sådan samverkan framför allt gällt utvecklingen av Gamla Uppsalaområdet. Länsstyrelsen är sammankallande i en nybildad förvaltargrupp som omfattar Upplandsmuseet, Trafikverket, Svenska kyrkan, Uppsala kommun och Statens Fastighetsverk. I samband med tunnelbygget för

Länsstyrelsen har bildat en intern samverkansgrupp i frågor kring hanteringen av kulturmiljöintressen och småskalig vattenverksamhet. Gruppen har två primära syften: dels att identifiera och prioritera de vattendrag där kulturmiljöinventeringar är mest angelägna, dels att samråda kring intresseavvägningar i samband med olika önskvärda åtgärder för förbättrad vattenkvalitet, exempelvis vid till- och återskapandet av vandringsvägar för fisk. Gruppens arbete bedöms nödvändigt för att finna optimala lösningar på ibland motstående intressen. Under året har kulturmiljöinventeringar genomförts längs Vendelån och längs Sävjaån. I samband med planerad fiskväg genom Hargs bruk har länsstyrelsen dels lämnat bidrag till kulturmiljöinventering, dels deltagit i ett första planeringsmöte i fält för att tillsammans med förvaltare och Upplandsstiftelsen diskutera hur fiskvägen lämpligast bör förläggas med hänsyn till kulturmiljöns värden.

Länsstyrelsen har deltagit i anordnade seminarier där avvägningsproblematiken kring natur- respektive kulturvärden har diskuterats.

ny järnväg genom Gamla Uppsala samhälle, och i och med de omfattande arkeologiska undersökningar som gjorts på platsen, har planer formulerats på att ta ett helhetsgrepp kring information och skötsel av fornlämningsområdet. En ombyggnad av entrén till området kommer att ske och ett nytt skyltsystem ska tas fram. Samtliga aktörer i gruppen har identifierat den stora potential som finns i områdets kulturmiljö, och avser att verka för människors delaktighet och inkludering i områdets rika historia. Länsstyrelsen har deltagit i ett internationellt seminarium kring fornlämningsmiljöer av liknande dignitet samt i seminarium om destinationsutveckling i området.

Den handlingsplan för uppdragsarkeologi som länsstyrelsen tagit fram har fortsatt varit betydelsefull för upphandlingen av arkeologiska uppdrag. Länsstyrelsen begär numer att vid alla arkeologiska undersökningar som bedöms generera betydelsefull ny kunskap, ska denna kunskapsuppbyggnad redovisas särskilt. Länsstyrelsen har även under året beställt särskilda redovisningar av arkeologiska aktörer gällande ny kunskapsproduktion i samband med senare års undersökningar. Länsstyrelsens handlingsplan och kunskapsunderlag kommer därmed att kontinuerligt uppdateras, och informationen om forna tiders samhällen kommer att utvecklas i takt med att arkeologiska undersökningar genomförs. Länsstyrelsen medverkade vid ett vetenskapligt seminarium på Uppsala universitet som behandlade det samlade resultatet av omfattande arkeologiska undersökningar i Uppsalas närhet.

Länsstyrelsens revidering av riksintresseområden i Uppsala kommun har beslutats av Riksantikvarieämbetet, och de nya texterna kommer att finnas med i Uppsala kommuns översiktsplan. Med de reviderade områdesbeskrivningarna finns möjligheten till en betydligt mer relevant hantering av riksintressenas värden. Under kommande år förväntas liknande positiva effekter i samband med nya översiktsplaner i Håbo och Knivsta kommuner.

Ett fortsatt arbete tillsammans med Upplandsstiftelsen gällande tillgänglighet till kulturmiljöer har skett under året. Vid gravfältet Lena-Ekeby pågår iordningställ-

landet av parkeringsplats och ramp fram till en tillgänglighetsanpassad plattform.

Uppsala kommuns nya kulturmiljöprogram utgör en välkommen sammanställning av befintligt kulturmiljöunderlag, och planer finns på en utveckling av kulturmiljöindikatorer. I länsstyrelsens arbete med bidrag till värdefulla kulturmiljöer sker samverkan med ett brett spektra av privatpersoner och kulturmiljöaktörer. I en särskild vårdinsats gällande den så kallade gråstensmuren vid Örbyhus slott har länsstyrelsen lämnat bidrag till en metodstudie för att komma till rätta med problem orsakade av fukt och växtlighet på muren. Under kommande år ska en åtgärdsplan initieras för att långsiktigt säkra muren.

Som ett led i utvecklingen av länsstyrelsens kulturmiljöarbete har ingått aktivt deltagande i Riksantikvarieämbetets framtagande av dokumentet Vision kulturmiljö. Arbetet avslutades under året med en workshop. Länsstyrelsen har i samverkan med Riksantikvarieämbetet även deltagit i arbetet med utvecklade handläggarprocesser och införandet av Digital Arkeologisk Process DAP, ett arbete som syftar både till att ensa länsstyrelsernas ärendehanläggning och att utveckla fornminnesinformation så att fler av samhällets aktörer direkt kan dra fördel av tillgänglig information.

Det fortsatta arbetet med att minska skadorna på forn- och kulturlämningar i skogsbruket har under året fortsatt med en rad seminarier och workshops tillsammans med Skogsstyrelsen, skogsbolag, Riksantikvarieämbete och skogsägare.

Tabell 4.1 – Länsfakta kulturmiljö

Länsfakta kulturmiljö	2016-12-31	2015-12-31	2014-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	19 901	19 715	19 540
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	69	69	69
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	126	126	126
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	66	66	66
Riksintresseområden för kulturmiljövården, yta (ha)	1 100	1 100	1 100
Kulturresevat, antal	2	2	2
Kulturresevat, yta (ha)	68	68	68
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	100	100	100

Källa: Fornlämningar – Fornminnesinformationssystemet (FMIS) (www.fmis.raa.se), Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen, Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader, Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård, Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat, Andel kommuner med kulturmiljöprogram – Miljömålsportalen, indikator "Planering kulturmiljö".

Ökningen av antalet registrerade fornlämningar (som syns under en följd av år) kan hänvisas till av länsstyrelsen beställda arkeologiska utredningar. Utredningarna genomförs vanligen i samband med planer att ta ny mark i anspråk för exempelvis bostadsbyggande, vägsträckningar etcetera. Det höga exploateringsstrycket i länet be-

döms fortsatt resultera i en ökning av antal kända fornlämningar.

Den översyn av riksintresseområden som för närvarande pågår har ännu inte resulterat i att antal eller ytstorlek har förändrats. Översynen förväntas få genomslag under 2017.

Tabell 4.2 – Kulturmiljöbidrag

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2016	2015	2014
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	3 487	2 862	5 004
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	6 702	6 892	7 105

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, Riksantikvarieämbetets handläggarsystem KÄLLA

Årets bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen har i ovanligt hög grad gällt byggnadsvård. Flera stora projekt som påbörjats tidigare år har fortsatt fått medel. Det gäller bland annat Västmanlands-Dala nationsbyggnad och

Salnecke slott. Vid arkeologisk undersökning längs väg 70 påträffades medeltida gravar vilka inte kunde förutses utifrån den föregående förundersökningen. Här beviljades länsstyrelsen extra tilldelning av medel från Riksantikvarieämbetet.

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 45*	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	4,6	6,3	5,2
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	9,5	9,3	7,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	8,88	9,74	7,78
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	17 825	18 765	16 044
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	11,18	12,42	10,63
Antal ärenden, inkomna och upprättade	219	181	165
Antal beslutade ärenden	178	144	174
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	5	2	4
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Länsstyrelsen i Uppsala län organiserar arbetet med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar i enheten för samhällsskydd och beredskap. Inom detta område har länsstyrelsen under 2016 haft personalförändringar som bidragit till att antalet medarbetare tillfälligt har minskat. Huvuddelen av arbetet sker genom långsiktiga projekt, utvecklingsarbeten och regeringsuppdrag. Under året har ett antal aktiva åtgärder och val vidtagits för att vidareutveckla förmågan att kunna hantera samhällsstörningar.

Vid aktivering av länsstyrelsens krisstab omfattar organisationen cirka 150 medarbetare vilka till huvuddel utgörs av länsstyrelsens egen personal. Utbildningar och övningar är genomförda enligt plan där hela myndigheten omfattas.

Länsstyrelsen har också frivillig personal ur Sveriges Krisstödsförbund placerad i krisberedskapsorganisationen enligt särskilt avtal. Länsstyrelsen har även påbörjat ett särskilt samarbete med frivilligorganisationen Criscom i syfte att de ska kunna stödja länsstyrelsen med kommunikationsresurser vid en samhällsstörning. Det finns också en överenskommelse där länsstyrelsen har formaliserat samarbetet med utpekade organisationer som bistår myndigheten med presumtiva räddningsledare vid en kärnteknisk olycka.

Under året har länsstyrelsen genomfört ett myndighetsövergripande riskhanteringsprojekt i syfte att identifiera och klarlägga befintliga hot, sårbarheter och risker inom myndighetens samtliga verksamhetsområden. Projektet har involverat hela myndigheten.

Arbetet har resulterat i en myndighetsövergripande verksamhets- och säkerhetsanalys som ligger till grund för myndighetens systematiska arbete med säkerhets- och kontinuitetsrelaterade frågor i enlighet med lagstiftning och förordning.

Det finns en särskilt utpekad säkerhetsgrupp på myndigheten och där hanteras bland annat det interna informationssäker-

hetsarbetet som rapporteras månadsvis till länsledningen.

Krisberedskapen i länet

Länsstyrelsen har sedan flera år tillbaka ett etablerat regionalt krissamverkansnätverk, C-Sam, vars huvudsyfte är att öka länets förutsättningar att hantera kriser. C-Sam är ett operativt nätverk som arbetar för samverkan och samordning mellan aktörer i länet före, under och efter en kris.

Samverkansstrukturen för krissamverkan i Uppsala län baseras på Överenskommelse för krissamverkan i Uppsala län – Avsiktsförklaring för C-Sam, som undertecknats av chefer för länets kommuner, landstinget och polismyndigheten. Myndigheterna har enats om ett antal principer som ska råda vid samverkan kopplat till krishanteringen i länet. Länsstyrelsen sammanhåller och administrerar C-Sams verksamhet. Det löpande arbetet leds av en ledningsgrupp som styr arbetsgrupper i nätverket. I ledningsgruppen ingår representanter för de organisationer som undertecknat överenskommelsen. Ledningsgruppen inom C-Sam har genomfört fyra möten under året.

Krissamverkansnätverket har under året genomfört en studieresa till Finland i syfte att inhämta erfarenheter från aktörer i Finland kring väpnat våld i skola och få en överblick över det finska krisberedskapssystemet.

Resultatet av upparbetade rutiner, regelbundna möten, utbildningar och övningar inom C-Sam är en samsyn och ökad förmåga och därmed större förutsättningar för en god krisberedskap.

Regionalt krissamverkansråd

Krissamverkansrådet består av 20 chefer för aktörer i länet vilka ansvarar för samhällsviktiga verksamheter. Det regionala krissamverkansrådet är en strategisk funktion för information, samråd, samverkan och samordning inom området krisberedskap och skydd mot olyckor, som har möten två gånger per år. Vid mötena har deltagarna bland annat fått ta del av planeringsläget från bevakningsansvariga myn-

digheter beträffande civilt försvar och säkerhetsläget i omvärlden samt framtida säkerhetsutmaningar. Landshövdingen är ordförande i rådet.

Årlig krisberedskapskonferens

En gång om året erbjuds länets förtroendevalda att delta på en stor krisberedskapskonferens som anordnas av länsstyrelsen. Syftet med konferensen är att ge en aktuell orientering i frågor som rör säkerhet, krishantering och krisberedskap på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Årets programpunkter belyste bland annat aktuell forskning och kunskap kring socioekonomiskt utsatta områden, antibiotikaresistens, kriskommunikation, totalförsvar och hur klimatförändringar påverkar försvars- och säkerhetspolitiken. Konferensen är en etablerad tradition i länet som bidrar till samsyn och nätverksbyggande, vilket stärker länets beredskap.

Utveckling av civilt försvar

På statlig regional nivå är länsstyrelsen den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom respektive län och ska verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås. Arbetet med civilt försvar har möjliggjorts genom projektmedel ur krisberedskapsanslaget via Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Under året har länsstyrelsen bland annat deltagit i övningsplanering för försvarsmaktsövning Aurora 17 och för Ledningsövning 16.

För Aurora 17 har länsstyrelsen och Militärregion mitt gemensamt skapat en regional arbetsgrupp med aktörer från kommun, landsting och centrala myndigheter. Gruppens arbete ska bidra till att organisera och koordinera de övningsaktiviteter som kommer att genomföras inom länets gränser.

Länsövergripande samarbete

Länsstyrelsen i Uppsala län ingår i ett länsövergripande samarbete med länsstyrelserna i Stockholm, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Värmlands, Örebro och Västmanlands län, ÖSAM. Samarbetet leds länsgemensamt av en ledningsgrupp bestående

av länens försvars- och beredskapsdirektörer. Ordförandeuppdraget i ledningsgruppen tilldelas för ett år och cirkulerar mellan länen. Samarbetet inom ÖSAM sker genom utbyte av erfarenheter och kunskap, utarbetande av gemensamma inriktningar, samverkan vid planering samt deltagande vid gemensamma övningar och projekt. Det gemensamma arbetet syftar till att minska sårbarheten och höja krishanteringsförmågan i de aktuella länen.

Samordnad tillsyn och uppföljning

Tjänstemän på länsstyrelsen med ansvar för tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor (2003:778) och uppföljning av lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544) deltar tillsammans i tillsyns- respektive uppföljningsbesök hos kommunerna. Detta leder till ett ökat kunskapsutbyte mellan tjänstemännen inom respektive områden.

Tillsyn av kommunal räddningstjänst enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor

I länet finns fem räddningstjänster. Myndigheten har tillsynsansvar för två av dessa och för övriga faller tillsynsansvaret på länsstyrelser i kringliggande län.

Under året har länsstyrelserna i Uppsala och Västmanlands län gemensamt genomfört tillsynsbesök vid Räddningstjänsten Sala/Heby. Länsstyrelsens samlade bedömning är att Räddningstjänsten Sala/Heby i huvudsak uppfyller de krav som ställs i lag om skydd mot olyckor (2003:778), i de delar som årets tillsyn avsett.

Tillsynen har behandlat:

- Kommunens tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor (2003:778)
- Rådgivning och information till den enskilde och allmänheten
- Organisation och ansvarsfördelning inom kommunen
- Rengöring och brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § LSO

Årligen utför länsstyrelsen en uppföljning i enkätform av länets kommuners arbete kopplat till lag om skydd mot olyckor (2003:778). Inkomna svar granskas och jämförs med svar från tidigare år och vid stora avvikelser kontakter länsstyrelsen kommunen för att identifiera orsaken till avvikelserna. De granskade svaren vidarebefordras sedan till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Uppföljning av lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544)

Inom ramen för det geografiska områdesansvaret ska länsstyrelserna följa upp de lokala risk- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner som sammanställs enligt lagen. Länsstyrelsen besöker kommunerna och landstinget årligen och har 2016 besökt samtliga åtta kommuner och landstinget. Länsstyrelsen samordnar besöket för uppföljning av krisberedskapsförmågan med uppföljning av användning av utbetalda statliga medel.

Under året har tjänstemän inom olika ansvarsområden inom krisberedskap deltagit tillsammans i tillsyns- respektive uppföljningsbesöken hos kommunerna. Ambitionen har varit att uppnå samsyn och att bidra till ett nyanserat kunskapsutbyte.

Syftet med besöken är att ge kommunerna stöd i arbetet med krisberedskap och målsättningen är att den ska bidra till att förbättra och effektivisera länets krishanteringsförmåga. Besöken bidrar också till ökad kunskap och ett värdefullt erfarenhetsutbyte mellan länsstyrelsen, kommunerna och landstinget och ger länsstyrelsen goda möjligheter att följa upp såväl risk- och sårbarhetsanalyser som åtgärdsplaner. Länsstyrelsens bedömning är att dialogen under dessa möten leder fram till att utvecklingsbehov och framgångsfaktorer identifieras lokalt och regionalt.

Samtliga åtta kommuner och landstinget har lämnat in en ny risk- och sårbarhetsa-

nalys under 2016. Länsstyrelsens bedömning av vad som är en godtagbar risk- och sårbarhetsanalys är att Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter efterföljs.

Inför årets kommunuppföljningar har länsstyrelsen utöver kommunernas indikatorer, risk- och sårbarhetsanalyser och ekonomi även granskat styrdokument. Under uppföljningsbesöken har kommunerna fått återkoppling på dessa. Utifrån besöken och inlämnade dokument har länsstyrelsen gjort en bedömning om dessa uppfyller de krav som anges i Överenskommelse om kommunernas krisberedskap mellan och Sveriges kommuner och landsting.

En analys och värdering av länets samlade förmåga har redovisats i risk- och sårbarhetsanalysen för Uppsala län 2016 i enlighet med uppdrag 69 i regleringsbrevet för 2015 samt utifrån Myndighetens för samhällsskydd och beredskap föreskrifter om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2016:7).

Bedömning av kommunernas uppgifter inom krisberedskapen enligt kommunöverenskommelsen

Enligt uppdrag 69 i regleringsbrevet för 2015 har länsstyrelserna redovisat en bedömning av huruvida kommunerna uppfyller sina uppgifter enligt gällande överenskommelse. Ersättning som kommunerna får från staten ska användas i enlighet med denna överenskommelse. Redovisningen är inlämnad till Regeringskansliet, Justitiedepartementet, med kopia till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap den 31 oktober 2016.

Länsstyrelsen har utifrån inlämnade dokument och genomförda kommunuppföljningar gjort en samlad bedömning av kommunernas krisberedskapsarbete som redovisats till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Regeringskansliet.

Tabell – Länsstyrelsens uppföljning av risk- och sårbarhetsanalyser, styrdokument, överenskommelse och bedömning av dokumentation.

Kommun/landsting	Inlämnad risk- och sårbarhetsanalys 2015–16	Inlämnat Styr-dokument	Genomförd uppföljning av överenskommelsen	Bedömning av dokumentation 31 december ¹⁾
Enköping	Ja	Ja	Ja	godkänd
Håbo	Ja	Ja	Ja	godkänd
Uppsala	Ja	Ja	Ja	komplettering
Knivsta	Ja	Ja	Ja	godkänd
Heby	Ja	Ja	Ja	komplettering
Östhammar	Ja	Ja	Ja	komplettering
Tierp	Ja	Ja	Ja	komplettering
Älvkarleby	Ja	Ja	Ja	godkänd
Landstinget	Ja	Ja	Ja	godkänd

¹⁾ Bedömning: godkänd, icke godkänd, eller komplettering

Bedömning av åtgärder och förmåga

I länsstyrelsens redovisning av regleringsbrevsuppdrag 69 för 2015 framgår att det är för tidigt att se om åtgärder som redovisats inför denna mandatperiod har gett effekt på kommunernas förmåga att hantera kriser. Eventuellt kommer fler effekter att visa sig vid uppföljningsbesöken som genomförs nästkommande år. Vid tidigare uppföljningsbesök har en kommun beskrivit att deras krisledningsorganisation har förbättrats i och med genomförda utbildningar och övningar samt genom införandet av en ny stabsmetodik. Länsstyrelsen kan således konstatera att åtgärderna har gett effekt på åtminstone en av de åtta kommunerna men att inverkan på de övriga sju kommunernas förmåga att förebygga och hantera kriser inte går att bedöma i detta skede.

Övrig tillsyn

I länet finns 20 Sevesoverksamheter fördelade på samtliga av länets kommuner. Länsstyrelsen har genomfört tillsyn av den information som avser Sevesoverksamheter som kommuner är skyldig att tillhandahålla allmänheten via sina webbplatser. Resultatet från tillsynen har kommunicerats med kommunerna och kommer att följas upp.

Farlig verksamhet

Sju verksamheter som omfattas av kraven enligt lag om skydd mot olyckor har tillkommit under året. Samtliga verksamheter som tillkommit är bergtäkter som omfattas

av den lägre kravnivån enligt lagstiftningen. Totalt finns 28 så kallade farliga verksamheter i länet fördelade på samtliga av länets kommuner.

Övergivna gruvhål

Kommunerna har enligt lag skyldighet att verka för att åstadkomma skydd mot olyckor inom den egna kommunen. Beträffande gamla övergivna gruvhål har också staten ett ansvar, vilket åligger länsstyrelsen och Polismyndigheten. Skogsstyrelsen har beräknat att det finns omkring 1 200 övergivna gruvhål i länet. Flera av gruvhålen kan utgöra fara för allmänhet och husdjur. I de fall som gruvhål bedöms utgöra fara för enskilda har länsstyrelsen ansvar för att besluta om dessa ska stängslas in. Stängslingsarbetet bekostas och utförs av Polismyndigheten. Under året har länsstyrelsen undersökt och bedömt behovet om stängsling av två gruvhål och inget av dessa gruvhål ansågs uppfylla länsstyrelsens kriterier för stängsling.

Skogsbrandflyg

Frivilliga flygkåren utför på länsstyrelsens uppdrag skogsbrandsbevakning med flyg under sommarperioden. Under sommaren har Frivilliga flygkåren genomfört 41 bevakningsuppdrag och i samband med dessa upptäckt sex skogsbränder.

Rätten att besluta när bevakning ska genomföras har länsstyrelsen delegerat till brandchefen vid Uppsala brandförsvär. För att bevakningen ska vara så effektiv och

ändamålsenlig som möjlig är även rätten att göra avsteg från de uppsatta kriterierna delegerad. Som stöd för verksamheten har länsstyrelsen tagit fram instruktioner. För ärendehantering och kommunikation med skogsbrandflyget har länsstyrelsen avtal med SOS Alarm AB.

Eldningsförbud

Länsstyrelsen beslutade vid ett tillfälle under sommaren om generellt eldningsförbud i länet. Eldningsförbudet var giltigt under tiden 23 juli–4 augusti. Beslut om eldningsförbud utfärdas i samråd med räddningschef i beredskap.

Beredskapsplanering för dammhaveri och höga flöden i Dalälven

Som en del av arbetet med beredskapsplaneringen för dammhaveri eller höga flöden i Dalälven har nationella rutiner för larmning och varning vid dammhaveri tagits fram av Svenska kraftnät. Länsstyrelsen har under året deltagit i arbetet med att ta fram varnings-, myndighets- och informationsmeddelanden kopplat till Svenska kraftnäts rutiner. Arbete har skett under ledning av Länsstyrelsen i Dalarnas län. Övriga deltagare är kommuner, länsstyrelser, räddningstjänster och Polismyndigheten som kan påverkas av ett dammhaveri eller höga flöden i Dalälven.

Skyddsobjekt

Länsstyrelsen är beslutande myndighet för inkommande ansökningar för skyddsobjekt och har under året handlagt dessa ärenden löpande och där försvarsdirektören har varit beslutande.

Utvecklingsprojekt inom krisberedskapen

För att stärka den lokala och regionala krisberedskapen i länet finansieras ett antal projekt med hjälp av anslag från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Det övergripande målet för projekten är att stödja kommunerna i arbetet med att uppnå målen i den överenskommelse som reglerar ersättning till kommunerna för deras uppgift enligt lag. Länsstyrelsen har i dialog med kommunerna och landstinget, via

krissamverkansnätverket C-sam och via kommunbesök, identifierat utvecklingsbehov och framgångsfaktorer i länet. Arbetet bedrivs inom ramen för länets krissamverkansnätverk, C-Sam. Nedan följer exempel på pågående utvecklingsprojekt för att stärka krisberedskapen i länet:

Projekt Regional samverkan och ledning

Projektet syftar till att öka krisberedskapsförmågan hos de aktörer som har en betydande roll för länets krishanteringsförmåga samt att underlätta aktörernas gemensamma inriktning och samordning vid samhällsstörningar. Länsstyrelsen har tillsammans med regionala aktörer genom bland annat övningar fortsatt arbetet med att öka länets förmåga att hantera samhällsstörningar.

Bedömningen är att deltagarna har fått en samsyn av arbetet som ska genomföras gemensamt och att det bedrivs i samklang med gällande nationella rekommendationer för samverkan och ledning. Förankring och beslut inom projektet fattas av C-Sams ledningsgrupp med företrädare för samtliga organisationer inom nätverket.

Projekt Skyfall

Länsstyrelsen har slutfört, presenterat och levererat skyfalls- och lågpunktskartor som tagits fram till länets kommuner. Karteringen visar vart vattnet tar vägen i tätbebyggelse vid en översvämning orsakad av direkt nederbörd. Lågpunkterna och vattnets väg karteras med hjälp av den nya nationella höjddatabasen.

Syftet med projektet har varit att skapa ett underlag för beredskapsplanering och samhällsplanering i länets kommuner. Detta bidrar till att öka samhällets beredskap, minskad risk för människors liv och hälsa, förhindra störningar i trafik och samhällsviktig verksamhet samt att spara in stora kostnader för räddningstjänstinsatser och skador. Materialet är ett grundläggande underlag som kan vidareutvecklas av respektive kommun.

Projekt Kriskommunikation

I syfte att höja länets förmåga att kommunicera samordnat vid kriser har länsstyrelsen utvecklat verksamheten inom ramen för länets krissamverkansnätverk, C-Sam, och dess arbetsgrupp för kriskommunikation. Nätverket, som består av kriskommunikatörer i länet, har haft fyra möten under året och fokuserat på utbildning, erfarenhetsutbyte och samverkan. Länsstyrelsen i Uppsala län har även representerat länsstyrelserna i informatörsnätverket för radiologiska och nukleära händelser. Sammankallande för nätverket är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Länsstyrelsen har under året arbetat aktivt för att integrera kriskommunikationsarbetet i delar av krisberedskapen genom att ha deltagit i flera utvecklingsprojekt.

Under året har länsstyrelsen även provat sin förmåga att kommunicera vid en kris vid fyra övningar och har utifrån erfarenheterna därifrån tagit fram åtgärder för att stärka krisberedskapsförmågan.

Projekt KrisGIS

Under året har länsstyrelsen arbetat aktivt för att förbättra strukturen och arbetet kring GIS kopplat till krisberedskap på myndigheten. Länsstyrelsen har också deltagit i en övning anordnad av Lantmäteriet vilket ytterligare utvecklat arbetet med GIS i händelse av en kris.

Projekt Civil–militär samverkan

På statlig regional nivå är länsstyrelsen den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom respektive län och ska verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås.

Under 2016 har länsstyrelsen genomfört fyra träffar med Militärregion mitt och de län som ingår i militärregionens område. Därutöver har länsstyrelsen i september deltagit i Militärregion mitts fältövning i Gävle.

Resursinventering för det Militärgeografiska verket har fortsatt i samarbete med den regionala staben hos Militärregion mitt. Uppdraget är att inventera samhällsviktiga verksamheter i länet. Resurs-

inventeringen har involverat olika aktörer som bland annat brandförsvaret, landsting, kommuner, kommunala bolag, Polismyndigheten med flera.

Länsstyrelsen har deltagit i övningsplanering för försvarsmaktsövning Aurora 17 och för Ledningsövning 16. För Aurora 17 har länsstyrelsen och Militärregion mitt gemensamt skapat en regional arbetsgrupp med aktörer från kommun, landsting och centrala myndigheter för att säkerställa en god organisation för de övningsaktiviteter som kommer att genomföras inom länets gränser. I slutet av året har arbetsgruppen även bjudit in Länsstyrelsen i Stockholms län samt de norra kommunerna i Stockholms län till gemensam planering.

Länsstyrelsen lämnade den 10 juni in en rapport till regeringen (Finansdepartementet) gällande planeringsläget inom civilt försvar, i enlighet med instruktion i regeringsbeslut Ju2015/00054/SSK, Ju2015/00055/SSK, Ju2015/00067/SSK (delvis), Ju2015/00069/SSK, den 10 december 2015.

Under året har länsstyrelsen vid ett flertal tillfällen varit föredragshållare inom ämnet civilt försvar på regional nivå och har ombetts att vara referensgrupp i ett flertal projekt och studier. I juni höll länsstyrelsen föredrag för Landskapsstyrelsen på Åland om svensk krisberedskap och ett av föredragen handlade om arbetet med civilt försvar.

Länsstyrelsen i Uppsala län har, tillsammans med Länsstyrelsen i Gotlands län, fortsatt att driva arbetsgruppen för civilt försvar inom Samverkansområde Geografiskt områdesansvar. Därigenom har två utbildningar i sekretess för handläggare inom civilt försvar genomförts, en diskussionsövning tagits fram som behandlar länsstyrelsens ansvarsområden inför och vid höjd beredskap, samt omfattande nätverksarbete bedrivits, både mellan länsstyrelserna i landet och med följande sektorsmyndigheter: Försvarsmakten, Myndigheten

för Samhällsskydd och beredskap, Lantmäteriet, Tullen och Polismyndigheten.

Den 6–8 december deltog länsstyrelsen som medarrangör till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i en nationell beredskapsplaneringskonferens för samtliga försvarsdirektörer och handläggare inom civilt försvar.

Arbetet med civilt försvar hos länsstyrelsen har påvisat ett behov av bättre informationssäkerhet bland civila aktörer. I och med mångfalden av aktörer och hanteringen av känsliga uppgifter har arbetet med att komma fram till ett gemensamt arbetssätt för informationssäkerhet påbörjats inom länet. Det är nödvändigt att aktörerna känner sig trygga med att lämna ut känsliga uppgifter till varandra. Länsstyrelsen har därför haft ett inledande möte med Militärregion mitt, Polismyndigheten och landstinget. Länsstyrelsen har även fortsatt deltagit i det gemensamma nätverket för länsstyrelsernas informationssäkerhetssamordnare.

Projekt Sociala risker och social oro

Länsstyrelsen arbetar med ett treårigt projekt inom området sociala risker och social oro i Uppsala län som en fortsättning på ett tidigare projekt. Det nya projektet bygger på en genomförd utvärdering som har visat på vissa utvecklingsbehov inom området.

På länsstyrelsen finns ett internt samarbete mellan handläggare inom krisberedskap och handläggare inom social hållbarhet. Gruppen utbyter erfarenheter, samordnar vid behov aktiviteter och bearbetar underlag för den regionala risk- och sårbarhetsanalysen.

Det finns också en länsgrupp som under året organiserats under två olika organisationer för att knyta samman de olika sakområdena, Tryggare Uppsala län och krissamverkansnätverket C-Sam. Syftet med länsgruppen är att stödja aktörer i länet, sprida goda exempel och erbjuda en plattform för erfarenhetsutbyte kring metoder för att identifiera, förebygga och hantera sociala risker. Fokus 2016 har varit att, förutom att

tillvarata erfarenheter från utvärderingen, utveckla metoder för lägesbild och systematik.

Länsstyrelsen har i samverkan med länsgruppen för sociala risker och social oro, länssamverkan kommun–polis samt nätverket för ANDT genomfört en kunskaps-höjande workshop om systematik vid socialt förebyggande arbete. Syftet har bland annat varit att öka kunskapen om hur sociala risker kan förebyggas genom ett systematiskt förebyggande arbete. Workshopen har varit ett första steg i att bättre systematisera arbetet med sociala risker.

Internt har arbetet lett till ett närmare samarbete med området integration, mycket beroende på den flyktingsituation som uppstod 2015. Arbetet i länet har resulterat i ökad kunskap om hur organisationer kan arbeta med lägesbild för sociala risker, samt hur ett mer systematiskt arbete kan utformas. Årets arbete har också lett till tydligare identifiering av åtgärdsbehov av inför kommande år.

Länsstyrelsen har under året även genomfört en övning med temat sociala risker. Syftet med övningen har varit att utveckla befintliga rutiner för omvärldsbevakning, analys och upprättande av lägesbilder för sociala risker och social oro samt att bidra till att utveckla aktörernas perspektivförståelse och helhetssyn.

Projekt Regional förmågeutveckling för hantering av förstärkningsresurser

Under året har länsstyrelsen fortsatt arbetet med projektet Regional förmågeutveckling för hantering av förstärkningsresurser och har även avslutat och redovisat projektet till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Länsstyrelsen har genomfört två aktiviteter inom projektet i form av en träff på våren med temat flyktingsituationen samt en utbildningskväll om krisberedskap på hösten.

Målet för projektet har varit att länsstyrelsen ska ha en ny resurspool med frivilliga som är testad tillsammans med länsstyrelsen och samtliga ingående frivilliga aktö-

rer. Målet har även varit att länsstyrelsen ska ha en tillämpad metod att kunna ta tillvara frivilligorganisationer som resurs i krisberedskapen. Projektet har delvis uppfyllt båda målen, men inte genom att en metod har tagits fram, utan genom att länsstyrelsen under projektet har skapat en stödjande struktur för att omhänderta nya samarbeten med frivilligorganisationer.

Utbildning och övning inom krisberedskap

Länsstyrelsen har under året genomfört utbildningsverksamhet inom krisberedskapsområdet dels för egen personal på myndigheten och dels för andra aktörer inom området krisberedskap i länet. Länsstyrelsen har genomfört följande regionala utbildningar under året:

- Samverkan vid extraordinär händelse
- Introduktion stabsarbete
- Stabs- och ledningsmetodik
- Regional mötesplats – kriskommunikation

Inom ramen för ett samarbete med frivilligorganisationen Criscom har länsstyrelsen genomfört två utbildningstillfällen för frivilliga kommunikatörer, i syfte att de ska kunna arbeta på uppdrag av länsstyrelsen i händelse av kris.

Länsstyrelsen har under året även genomfört fyra övningar inom krisberedskap och mer specifikt inom områdena kärnenergi-beredskap, social oro och utveckling av regional samverkan och ledning.

- Övning Lydia genomfördes i mars i syfte att utveckla regional och nationell samverkan vid en kärnteknisk händelse. Förmågor som har övats är hanteringen av det geografiska områdesansvaret, informationssamordning och samverkan om samlad lägesuppfattning.
- Övning Beata genomfördes i april i syfte att pröva länets regionala riktlinjer för krissamverkan samt länets kris-kommunikationsplan. Förmågor som har övats är samverkan och ledning inom ramen för det geografiska områdesansvaret, kriskommunikation och

informationssamordning samt prioritering och samordning av resurser.

- Övning Zorro genomfördes i juni i syfte att utveckla befintliga rutiner för omvärldsbevakning, analys och upprättande av lägesbilder för sociala risker och social oro. Förmågor som har övats är tvärsektoriell samverkan, samverkan om samlad lägesuppfattning, utbyte och förmedling av omvärldsbevakning och underrättelseinformation, kommunikation med medier och allmänhet samt informationssamordning.
- Övning Caesar genomfördes i september i syfte att öka länets förmåga att hantera en störning i dricksvattenförsörjningen. Målet för dagen var att identifiera utvecklingsområden, öka förståelsen för komplexiteten i den egna verksamheten i samband med en dricksvattenkris och att tydliggöra funktioner, ansvar och befogenheter.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen samlade bedömning är att de syften och mål som sattes för årets övningsverksamhet har uppfyllts samt att verksamheten sammantaget har höjt länets samlade förmåga att hantera en samhällsstörning. Övningarna har haft fokus på att omhänderta behov som identifierats under tidigare övningar. Länsstyrelsen har tagit hänsyn till de regionala behoven som framkommit utifrån projektet Regional samverkan och ledning.

Vidare bedömer myndigheten att samarbetsklimatet aktörer emellan är gott i länet och att det finns en bra grund inför kommande kalenderår för det fortsatta arbetet.

Arbetet med översvämningsförordningen kopplat till krisberedskap

Uppsala tätort är ett av 18 utpekade områden i Sverige med betydande översvämningsrisk och omfattas av arbetet med översvämningsförordningen (2009:956) som bygger på EU:s översvämningsdirektiv. Arbetet med översvämningsförordningen genomförs i tre steg i en återkommande cykel om sex år.

Det sista steget i genomförandet av förordningen är att fastställa riskhanteringsplaner för hantering av översvämningssriskerna, vilket gjordes under 2015. Riskhanteringsplanen för översvämningssrisker för Fyrisån utgår från de hot- och riskkartor som togs fram i steg två i arbetsprocessen. Riskhanteringsplanen innehåller också mål och åtgärder som ska genomföras för att minska ogynnsamma konsekvenser som kan uppstå vid en översvämning.

Arbetet under 2016 har fokuserat på de åtgärder som anges i riskhanteringsplanen. En av dessa är att inventera tillgängliga översvämningsskydd som kan användas i händelse av höga flöden i centrala Uppsala. En annan åtgärd som är genomförd är att länsstyrelsen har gjort en kartläggning av vilka ämnen som kan förväntas spridas vid en översvämning.

Kärnenergiberedskapen i länet Beredskapsplanering

Året har beredskapsplanmässigt till största delen handlat om att utveckla en stående beredskapsorder som ska utgöra en länk mellan länsstyrelsens plan för kärnenergiberedskap, som på en övergripande nivå beskriver beredskapsförberedelserna i länet, och enskilda aktörers detaljerade planer och åtgärdslistor. Den stående beredskapsordern är ett resultat av flera möten mellan länsstyrelsen och berörda aktörer. Dokumentet blev färdigställt i slutet av året men kommer att revideras och utvecklas fortlöpande.

Alarmering och varning

Under 2015 påbörjade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap arbetet med att dela ut nya varningsmottagare till boende inom den inre beredskapszonen runt Forsmarks kärnkraftverk. Detta arbete har fortsatt under 2016.

Information till allmänheten och lokala säkerhetsnämnden

Lokala säkerhetsnämnden i Östhammar genomför årligen ett antal möten dit länsstyrelsen bjuds in. Dessa möten har setts som bra tillfällen att ge, såväl som att in-

hämta, information om läget vid Forsmarks kärnkraftverk, och även att i förekommande fall möta allmänheten som bor i kraftverkets närområde.

Jodtabletter

Vart femte år delas nya jodtabletter ut till boende i inre beredskapszoner kring de svenska kärnkraftverken. Under 2016 gjorde länsstyrelsen i samverkan med Strålsäkerhetsmyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap en förnyad utdelning till de boende.

Operativ förmåga i fält

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med att öka förmågan att genomföra strålningsmätning efter en kärnkraftsolycka. Fokus har varit både att förvalta nuvarande förmåga och att diskutera nödvändiga förändringar för framtiden. De nödvändiga förändringarna har dels varit ett led i ett projekt om nationell mätstrategi och dels som en följd av regeringsuppdraget om översyn av beredskapszoner. Förvaltningen av strålningsmätningens förmågan har omfattat diskussioner om att byta ut nuvarande mätinstrument som används samt planering av en serie utbildningar i strålningsmätning som är planerade till 2017.

Utbildningar inom kärnenergiberedskap

Under året har länsstyrelsen genomfört ett antal utbildningsinsatser för myndighetens egen personal:

- Grundutbildning om krisberedskap.
- Studiebesök vid kärnkraftverket i Forsmark.
- Befattningsutbildning för krisberedskapsorganisationen.
- Utbildning om gällande lagar och förordningar inom kärnenergiberedskap.

Samtliga utbildningsinsatser är genomförda i enlighet med de kompetenskrav som länsstyrelsen ställer på befattningshavare i myndighetens krisberedskapsorganisation.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har under hösten genomfört en temakurs för räddningsledare inom kärnenergiberedskapen där länsstyrelsens pre-

sumtativa räddningsledare samt handläggare inom kärnenergiberedskapen deltagit.

Utöver rätt kompetens kräver en effektiv respons mot olyckor att insatspersonal har tillgång till rätt utrustning. Länsstyrelsen har under året genomfört två utbildningar för Kustbevakningen med tonvikt på att kunna hantera ny utrustning.

Övningar inom kärnenergiberedskap

Utvärderingen av kärnkraftsövning HAVSÖRN som genomfördes 2013 visade att samverkan mellan länsstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten behövde utvecklas och myndigheterna påbörjade omedelbart efter övningen ett arbete med att genomföra nödvändiga förbättringar. Länsstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten har under året prövat resultatet av arbetet under en övning. Resultatet av övningen var väldigt positivt och den metod- och tekniksamverkan som tagits fram mellan myndigheterna har spridits till de andra två kärnkraftslänen Halland och Kalmar.

Sedan kärnkraftsövningen 2013 har en del av länsstyrelsens utvecklingsarbete fokuserat på att öka snabbheten och tillförlitligheten i rutiner och struktur för att larma vid en kärnkraftsolycka. Under året har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap tillsammans med kärnkraftslänen och Strålsäkerhetsmyndigheten genomfört ett nationellt larmseminarium på Arlanda i syfte att sprida kunskap till berörda aktörer om de nya effektivare och mer tillförlitliga rutinerna som nu är framtagna.

Länsstyrelsen har under året ägnat stor uppmärksamhet åt förmågan att kunna hantera en större utrymning och har genomfört ett särskilt utrymningsseminarium med aktörerna i länet med fokus på utrymning av den stora ön Gräsö i närheten av kärnkraftverket i Forsmark. Under hösten genomfördes även en övning med fokus på utrymning i syfte att pröva en ny utrymningsplats i länet.

Under våren har länsstyrelsen deltagit i en internationell seminarieövning som syftade till att belysa problematik vid olyckan i

Fukushima 2011, då en kärnkraftsolycka skulle hanteras samtidigt som landet hade lamslagits av en naturkatastrof.

Under vintern deltog länsstyrelsen i en haveriövning anordnad av kärnkraftverket i Forsmark i syfte att utveckla de initiala rutinerna när en större incident inträffar inne på kraftverkets område.

Förberedelser har pågått under 2016 inför en seminarieövning som länsstyrelsen kommer att anordna under 2017 för aktörer i länet, centrala myndigheter och branschorganisationer inom lantbruk och djurhållning. Seminarieövningens fokus är att pröva länsstyrelsens plan för sanering. Syftet är också att öka kunskapsnivån hos deltagarna samt att tydliggöra centrala utmaningar vid sanering efter en kärnkraftsolycka. Övningen anordnas i nära samarbete med Strålsäkerhetsmyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Särskilda uppdrag

Den 26 april deltog länsstyrelsen i ett uppföljningsmöte till en internationell granskning av arbetet med kärnsäkerhet i Sverige som genomfördes 2012. Förslag och rekommendationer som togs fram vid granskningen berörde bland annat beredskapsområdet. Bland annat rekommenderades Sverige att säkerställa en nationell samordning av åtgärder efter en kärnkraftsolycka. Uppföljningsmötet syftade till att undersöka om rekommendationerna tagits tillvara och den rapport som granskningslaget sammanställde visade att så varit fallet.

Länsstyrelsen har sedan 2015 deltagit i ett uppdrag som Strålsäkerhetsmyndigheten fått av Miljö- och energidepartementet. Uppdraget är att se över de beredskapszoner som finns runt landets kärnkraftverk. Det ska genomföras i samråd med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, berörda länsstyrelser och andra berörda myndigheter och aktörer. Arbetet kommer att fortgå fram till dess att uppdraget ska slutredovisas den 1 november 2017.

Utvecklingsprojekt

Under de senaste två åren har länsstyrelsen drivit ett projekt kring kompetensnivåer för personal i krisorganisationen tillsammans med de övriga kärnkraftslänen. Målet är att länsstyrelserna i Uppsala, Kalmar, Hallands län samt stödlänen Skåne och Västerbotten ska ha likriktade kompetenskrav för de personer som har nyckelroller i krisledningsorganisationerna i respektive län. Projektet är pågående och planeras att avslutas under 2017.

Länsstyrelsen har under året även deltagit i ett projekt som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har genomfört i syfte att utveckla befintliga nationella utbildningar inom radiologiska och nukleära området. I projektet har även Strålsäkerhetsmyndigheten och de övriga kärnkraftslänen deltagit.

Samverkan

En stor samhällsstörning, till exempel en kärnkraftsolycka, kräver ett koordinerat och effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser i samhället. Under året har därför samverkan med Försvarsmakten genom Militärregion mitt pågått, men även med andra myndigheter som hanterar samhällsresurser. Militärregion mitt har deltagit vid ett möte om utrymning och har i övrigt varit aktiva i relevanta arbetsgrupper inom länets krissamverkansnätverk C-Sam. Länsstyrelsen har också genomfört ett möte med Militärregion mitt i syfte att diskutera tillgängliga förmågor hos Försvarsmakten och hur dessa kan göras tillgängliga att använda vid en kärnkraftsolycka.

Länsstyrelsen har en lång tradition av att samverka med frivilligorganisationer i beredskapsarbetet inför en kärnkraftsolycka och har under året arbetat med att förtydliga aktuella uppgifter och förhållanden kring den utrustning som frivilligorganisationerna ska använda vid en händelse. Myndigheten har även påbörjat diskussioner med ytterligare en frivilligorganisation, Roslagens Sjövärnsskår, om möjliga insatser i kärnenergiberedskapen. Sjövärnsskåren har under året blivit en naturlig

del av kärnenergiberedskapen i länet och deltagit i aktuella möten. Samarbetet kommer att formaliseras under 2017.

Samlad bedömning

Länsstyrelsens samlade bedömning är att de syften och mål som myndigheten ställde upp inför verksamhetsåret har uppfyllts samt att verksamheten sammantaget har höjt länets samlade förmåga att hantera en kärnteknisk olycka. Vidare bedömer myndigheten att samarbetsklimatet aktörer emellan är gott i länet och att det finns en bra grund inför kommande kalenderår för det fortsatta arbetet.

Flyktingsituationen

Arbetet med flyktingsituationen under främst första halvan av 2016 har gett länsstyrelsen många lärdomar att tillvarata i länet, både inom krisberedskapen och inom integrationsområdet. Länsstyrelsen har under våren genomfört en analys- och samverkansdag som tillsammans med en utvärderingsenkät ska ligga till grund för en skrivelse som sammanfattar dessa erfarenheter. Dessa erfarenheter rör bland annat samverkan, informationsdelning och kommunikation.

Ytterligare insatser länsstyrelsen har genomfört kopplat till flyktingsituationen, samt som ett resultat av arbetet beskrivet ovan, är två möten med aktörer i länet för att diskutera de lagförändringar som genomfördes under sommaren. Syftet med dessa möten har varit att medvetandegöra aktörer om förändringarna samt att diskutera eventuella behov av samverkan i frågan. Deltagande aktörer har beslutat att fortsätta föra diskussionerna i existerande samverkansstrukturer. De två mötena är också goda exempel på där länsstyrelsen samlar länsaktörer utanför ordinarie samverkansstruktur för att samtala om gemensamma teman.

I Uppsala län bor en mycket stor andel ensamkommande barn vilket har lett till att fler aktörer än tidigare sett ett behov av samverkan och av att skapa en gemensam lägesbild över pågående insatser. Länssty-

relsen har därför arrangerat en dialogdag där kommuner, landsting, Migrationsverket, ideella organisationer, Polismyndigheten och andra aktörer bjudits in. Diskussionerna under dialogdagen har bidragit till en större samsyn och till en bild av gemensamma behov som länsstyrelsen tar med i planeringen av verksamheten 2017.

Ytterligare åtgärder som länsstyrelsen har arbetat med till följd av flyktingsituationen är lägesrapporter. Under första delen av 2016 levererade länsstyrelsen in samlade lägesrapporter till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Lägesrapporterna har varit mycket viktiga för länsstyrelsen under hela året då de kompletterat den samlade bilden av läget som fysiska möten har gett.

Samlad bedömning

Länsstyrelsens samlade bedömning är att myndigheten har kunnat uppfylla sitt geografiska områdesansvar med stöd och samordning på regional nivå. En stor framgångsfaktor har varit det etablerade kris-samverkansnätverket i länet, C-Sam, genom att etablerade rutiner och strukturer har kunnat användas i hanteringen av flyktingsituationen. Ytterligare en framgångsfaktor är att länsstyrelsen har sammanställt och synliggjort erfarenheter och lärdomar av hanteringen och att behov av åtgärder har identifierats på regional och nationell nivå. Länsstyrelsen har också dragit stor nytta av lärdomarna i det fortsatta integrationsarbetet.

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 5*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	22,1	22,4	24,3
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	23,7	22,9	22,5
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	28,84	28,43	29,19
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	58 778	51 533	55 765
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	36,87	34,10	36,94
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 713	1 777	1 649
Antal beslutade ärenden	1 495	1 750	1 620
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	197	182	198
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	6 808	6 081	8 904

Brukarundersökning

Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 535, Tillsyn av vattenverksamhet ³⁾	66	
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 562, Prövning av avfall och producentansvar ⁴⁾	66	
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 566, Tillsyn av avfall och producentansvar ⁵⁾	68	

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 535 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 66

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 562 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 74.

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 566 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 70.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Naturvårdsarbetet har under året uppgått till cirka 28 årsarbetskrafter, vilket är en ökning med ungefär tre arbetskrafter i jämförelse med föregående verksamhetsår. En ökning i personalresurser har främst skett

inom verksamheterna områdesskydd och förvaltning av skyddad natur och utgör en del av den nationella satsningen inom dessa områden.

Naturvårdsarbetet vid länsstyrelsen omfattar huvudsakligen områdesskydd, förvaltning av skyddade områden och hotade arter, vilt- och rovdjursförvaltning, vattenförvaltning enligt EU:s ramdirektiv för vatten, regional miljöövervakning samt samordning av miljömålsarbetet inom myndigheten. En redogörelse för de mest betydelsefulla resultaten av naturvårdsarbetet återges under rubriken Skydd av värdefulla naturområden.

Mest personalresurser i naturvårdsarbetet lades, i likhet med tidigare år, inom områdesskydd och förvaltningen av länets skyddade natur. Länsstyrelsen har inom naturvårdsarbetet under året prioriterat arbetet med områdesskydd och förvaltning av skyddade områden och hotade arter samt arbetet med sammanställning av ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen. Drygt 700 ärenden har under året beslutats inom ramen för naturvårdsuppdragen, där en stor del är egeninitierade ärenden.

Miljö- och hälsoskyddsarbetet vid länsstyrelsen utgörs i huvudsak av ärendehandläggning enligt miljöbalken. Övriga delar utgörs av arbete med statligt finansierade åtgärder för förorenade områden och tillsynsvägledning. Värt att nämna är också länsstyrelsens tvärsektoriella miljö- och hälsoskyddsarbete, inte minst i ärenden om detaljplaner, som inte syns i ovanstående ärendestatistik.

Miljö- och hälsoskyddsarbetet har i volym (med cirka 16,5 årsarbetskrafter) minskat något jämfört med år 2015, huvudsakligen beroende på oförutsedda vakanser. Under året har antalet inkomna prövnings- och tillsynsärenden legat på en oförändrat hög nivå, i nivå med år 2015. Jämfört med 2014 har dock inkomna ärenden ökat med 25 procent. Ökningen avspeglar den starka exploateringsutveckling som länet genomgår. För att möta upp ärendeökningen och för att korta handläggningstider har läns-

styrelsen till i viss utsträckning prioriterat ned egeninitierad tillsyn och tillsynsvägledning.

Resultatet från den under året genomförda brukarundersökningen visar på att Länsstyrelsen i stort har ett bra bemötande. Svagheter är tillgänglighet samt information och sökbarhet på webbplatsen. Inom området tillsyn av vattenverksamheter har också handläggningstiden varit relativt lång.

Prövning

De tolv miljöprövningsdelegationerna har under 2016 fortsatt det samverkansarbete som inleddes 2012 i samband med koncentrationen av miljöprövningsdelegationerna till tolv länsstyrelser. Under året har två nätverksträffar för samtliga ordföranden och sakkunniga genomförts. Fokus har legat på kompetensutveckling och diskussioner har förts om arbetssätt och sakfrågor i syfte att minska skillnaderna och hitta goda exempel. Det har fortsatt förts diskussioner om miljökvalitetsnormer för vatten.

Samverkansarbetet har dessutom bedrivits i organisationens samverkansgrupp som består av en företrädare för varje miljöprövningsdelegation. Samverkansgruppen har bland annat fortsatt arbetet med beslutsstöd och gjort en översyn av befintliga beslutsstöd. I övrigt har det förts diskussioner om samverkan och samsyn kring statistik, handläggningstider, branschspecifika frågor och handläggningsformer.

Miljöprövningsdelegationen har avstämningsmöten varannan vecka som protokollförs. För att säkerställa hög kvalitet på de beslut som Miljöprövningsdelegationen meddelar sammanställs regelbundet ny praxis av relevanta domar inom miljöprövningsområdet. Dessa delges handläggarna. Vidare bjuds länsstyrelserna i Södermanlands län och Västmanlands län in till regelbundna konferenssamtal via dator.

Tabell – Prövning av ärenden vid miljöprövningsdelegationen Uppsala (fullständig prövning)

Beslut/inkomna ärenden	2016	2015	2014	2013
Antal ärenden avslutade inom 180 dagar	19	15	16	14
Median handläggningstid från ankomstdatum (dagar)	469	447	583	365
Antal ärenden avslutade inom 365 dagar från ankomstdatum	6	7	7	13
Avslutade enligt LISA inom 180 dagar från komplettering (%)	71	71	35	54

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina

Bland övriga prövningsärenden kan särskilt omnämnas ärenden om dispens från vattenskyddsföreskrifter. Uppsala stad ligger till stora delar inom vattenskyddsområde och pågående och planerad utbyggnad av Uppsala genererar ett ökat antal ärenden.

Tillsyn enligt miljöbalken

Länsstyrelsens tillsyn och prövning enligt miljöbalken hör organisatoriskt till en förvaltning, vilket är en styrka när det gäller att utveckla tillsynsmetodik och skapa samsyn i bedömningsfrågor. Regelbundna arbetsgruppsmöten inom områdena natur, vattenverksamhet, förorenad mark och miljöfarlig verksamhet syftar till erfarenhetsutbyte mellan handläggarna, att lyfta bedömningsfrågor i ärenden och ge tid för fördjupade diskussioner i aktuella frågor.

Länsstyrelsens tillsyn inom miljöbalkens olika områden är till stora delar händelsestyrd genom inkommande miljörapporter, anmälnings- och klagomålsärenden med mera. Tillgänglig tid för egeninitierad tillsyn påverkas av antalet inkommande ärenden.

Hela länsstyrelsens miljöbalkstillsyn, planering och resurstilldelning hanteras i en samlad tillsynsplan. Av denna framgår även bedömt behov av tillsyn. Tillsynsmål finns framtagna för respektive tillsynsområde. Utifrån rådande resurser prioriteras egeninitierad tillsyn av områdena miljöfarlig verksamhet, förorenad mark samt Sevesotillsyn. Den egeninitierade tillsynen utgår dels från miljökvalitetsmålen, dels från tidigare erfarenheter av verksamheternas egenkontroll kopplat till risk för påverkan på människors hälsa och miljön. Länsstyrelsen har tillsyn över elva miljöfarliga verksamheter. De flesta av dessa är stora

anläggningar som var för sig är unika vilket gör att tillsynsmetodiken anpassas utifrån respektive anläggnings behov. I samband med egeninitierade inspektioner, eller andra tillsynsbesök av större vikt, är normen tvåmansinspektioner. Arbetssättet bedöms leda att tillsynen blir mer kvalitetssäkrad, får större genomslagskraft samt ger bättre potential för kompetensutveckling av handläggarna.

Länsstyrelsen har i de tillsynssituationer som ägt rum aktivt arbetat med att genom beslut, rådgivning och information förmedla kunskap om gällande bestämmelser inom miljöområdet. Länsstyrelsen bedömer att den bedrivna tillsynsverksamheten bidrar till att miljöbalkens målsättningar vad gäller lagefterlevnad och syften i stort tillgodoses. Gällande regelverk följs dock inte alltid varför länsstyrelsen i ett antal fall meddelat förelägganden och underrättat åklagarmyndigheten om överträdelser mot miljöbalkens bestämmelser.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen arrangerar regelbundna träffar med de kommunala miljöcheferna, två tillfällen per år. Träffarna syftar till samråd kring länsstyrelsens tillsynsvägledningsplan samt vägledning om övergripande frågor som rör miljötillsynen. Länsstyrelsen har under året särskilt lyft frågan om utvecklad regional miljösamverkan. En förstudie är nu framtagen för en sådan samverkan och kommunerna i länet kommer att fatta beslut om deltagande senast april 2017.

Under 2016 har länsstyrelsen bjudit in till handläggartäffar och genomfört andra vägledande insatser inom följande tillsynsområden:

- **Förorenade områden:** Uppsala län har under 2016, gemensamt med övriga Mälarlän inklusive Gotland och Dalarna, tagit fram ett koncept för gemensam tillsynsvägledning. Syftet är att öka antalet privatfinansierade åtgärder i regionen med fokus på prioriterade objekt genom att likrikta, effektivisera och utveckla arbetet med tillsynsvägledning. De gemensamma tillsynsvägledande aktiviteterna är strukturerade i en treårscykel som följer efterbehandlingsprocessen. Länet har även tagit fram en plan för det gemensamma arbetet för den kommande treårsperioden (2017–2019).

Under 2016 arrangerades Mälarlänsutbildningen i Uppsala län för miljöinspektörer som arbetar med frågor inom förorenade områden. Utbildningen ges under två dagar och tar upp aktuella frågeställningar med fokus på tillsyn. Bland årets ämnen kan nämnas PFAS, riskkommunikation och förorenade områden i planprocessen.

Därutöver arrangerade länsstyrelsen även en handläggarträff där aktuella frågeställningar i länet diskuterades. Fokus på frågorna var masshantering och formulering av försiktighetsmått i efterbehandlingsärenden.

- **Enskilda avlopp/VA-frågor:** En handläggarträff för små avlopp, tema markbaserad rening och fastläggning av fos-

for i mark. En seminariedag, "Planera VA", arrangerades för länets planerare, miljö- och hälsoskyddsinspektörer och VA-personal. Vidare har länsstyrelsen aktivt bidragit till en kunskapsdag om små avlopp för kommunerna i Norra Östersjöns vattendistrikt.

- **Uppföljning/utvärdering:** Länsstyrelsen har begärt in tillsynsbeslut från kommunerna avseende A- och B-verksamheter med syfte att ge återkoppling på hur miljöbalken tillämpas.
- **Hälsoskyddstillsyn:** En handläggarträff i samverkan med Arbets- och miljömedicin, tema inomhusmiljö.

Tillsynsvägledning och övrig vägledning inom miljöbalken har därutöver skett genom telefonkontakter, e-post och/eller vid möten med enskilda handläggare på kommunerna.

Miljösamverkan Sverige

Länsstyrelsen bidrar med en styrelsemedlem till Miljösamverkan Sverige.

Vidare har länsstyrelsen under året aktivt deltagit i följande projektarbeten i regi av Miljösamverkan Sverige:

- En säkrare Sevesotillsyn: Projektet syftar till att utveckla tillsynen inom området.
- Behovsutredning, del 2: Projektet syftar till att skapa samsyn och modell för att bedöma tillsynsbehov enligt miljöbalken.

Länsstyrelsens uppdrag inom miljömålssystemet

Regleringsbrev 2015: 51. Länsstyrelserna ska i årsredovisningarna för 2015 och 2016 redovisa hur de

a) integrerar arbetet med att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen i den övergripande verksamhetsplaneringen,

b) stödjer och stimulerar åtgärder i kommuner och näringsliv i länet, samt använder de regionala åtgärdsprogrammen för att åstadkomma a) respektive b).

Återrapporteringskravet är en fördjupning inom ramen för den bredare redovisningen av länsstyrelsernas uppdrag inom miljömålssystemet enligt instruktionen.

Integrering av miljömålen

Länsstyrelsens dagliga arbete bidrar i hög grad till uppfyllelse av miljökvalitetsmålen. Arbetet skapar engagemang för miljömålen genom förståelse av hur den egna verksamheten bidrar till måloppfyllelsen

samt ger goda förutsättningar för att förmedla dessa kopplingar och öka medvetenheten även i samverkan utanför myndigheten. Miljömålssystemet innefattar termer och begrepp som gör att det kan vara svårt att konkretisera hur målen berör

den ordinarie verksamheten. Därför är det viktigt att förenkla och förtydliga innebörden av de termer och begrepp som innefattas av miljömålssystemet, och att konkretisera kopplingarna mellan miljömålen och verksamheterna. Under året har länsstyrelsen inlett ett arbete med syfte att dels tydliggöra dessa kopplingar mellan länsstyrelsens ordinarie verksamhet och miljömålen och dess preciseringar. Dessutom har syftet varit att öka den generella medvetenheten och kunskapsnivån om miljömålssystemet. Arbetet har genomförts genom en serie seminarier och diskussioner på myndighetens olika enheter. Arbetet startade under 2015 och har fortsatt under 2016 på fyra av myndighetens organisatoriska enheter.

Miljömålen är väl integrerade i flera delar av verksamheten. Det gäller till exempel i vattenförvaltningens arbete, arbetet med skydd och skötsel av natur- och kulturmiljöer, arbetet med efterbehandling av förorenade områden, energi- och klimatarbetet samt i arbetet med att verka för hållbar samhällsutveckling. På myndigheten är medarbetare vid fem olika enheter utsedda till ansvariga för ett eller flera miljökvalitetsmål. De målsansvariga personerna bevakar miljömålet i länsstyrelsens verksamhet och ansvarar för miljömålsbedömning för respektive miljökvalitetsmål. Ytterligare medarbetare på myndigheten ansvarar för den indikatoruppdatering som genomförs inom miljömålssystemet vid två tillfällen under året. Länsstyrelsens organisation för miljömålsarbetet medger en bred förankring och insikt i miljökvalitetsmålen och generationsmålet inom länsstyrelsens olika verksamheter. Det sammankopplar på ett naturligt sätt länsstyrelsens olika sakområden och miljökvalitetsmålen.

Framtagande av ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen pågår på myndigheten. En projektplan för arbetet har under året beslutats av länsrådet. Framtagandet kommer ske stegvis där första steget utgörs av en intern process på länsstyrelsen. Därefter kommer externa parter bjudas in att delta i framtagandet. Inom ramen för det

första steget av arbetet har en arbetsgrupp tillsatts. Arbetsgruppen består av handläggare. Under året har arbetsgruppen arbetat med att kartlägga myndighetens verksamheter och dess kopplingar till miljömålen. Vidare har arbetsgruppen sammanställt och synliggjort de åtgärdsprogram, handlingsplaner och strategier som myndigheten sedan tidigare har beslutat om och tydliggjort de åtgärder för att nå miljömålen som återfinns däri. Det har anordnats en intern workshop för deltagare från länsstyrelsen för att säkerställa kvaliteten och för att förankra programmet. Under året har också möten och mindre workshops hållits med olika organisatoriska enheter på länsstyrelsen i syfte att ge underlag till rapporten. Dessa möten och workshops har även medfört att miljömålen på ett tydligare sätt än tidigare integrerats i den övergripande verksamheten på myndigheten. Det första steget av framtagandet av åtgärdsprogrammet sträcker sig över årsskiftet och kommer att avslutas under 2017.

Arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur har kopplingar till flera miljökvalitetsmål och preciseringar. Arbetet med att ta fram handlingsplanen, såväl som själva aktiviteterna i densamma, kommer på sikt medföra positiva effekter på miljömålen. Länsstyrelsen har därför valt att arrangera ett nätverksmöte för länets kommuner och Skogsstyrelsen för att ta upp dessa två frågeställningar samtidigt. Syftet med mötet var delvis att informera om uppdragen, men framför allt att skapa dialog och diskussion kring dem och därmed skapa förutsättningar för framtida samverkan, förankring och implementering av handlingsplanen för grön infrastruktur och för åtgärdsprogrammet för miljömålen. Till mötet inbjöds planhandläggare, kommunekologer och miljöstrateger för att skapa en god dialog och förankring för de sakfrågor som togs upp. Mötet var välbesökt med cirka 70 procent av länets kommuner representerade.

Stöd till kommuner och näringsliv

Länsstyrelsen har under året anordnat flera aktiviteter för att stimulera kommuner och näringsliv i deras arbete för att nå miljömålen.

Länsstyrelsen deltar som en part i EU-projektet Baltic Flows som är ett projekt om ytavrinning i stad och land där länderna Estland, Finland, Tyskland, Lettland, Storbritannien och Sverige deltar. I projektet ingår representanter från forskning, myndigheter och näringsliv från de deltagande länderna. Baltic Flows rör frågor om bland annat höga vattenflöden i tätorter och jordbruksområden, dagvattenhantering i tätorter och medborgarbaserad övervakning av flöden. Målet med projektet är att skapa en regional kompetensresurs och en grund för utveckling av nya metoder och teknik för övervakning och hantering av ytavrinning. Stort fokus ligger på samarbete och utbyte av kunskap och metoder över gränserna och inom regioner. De aktiviteter som länsstyrelsen arrangerar genom projektet Baltic Flows uppmuntrar och stimulerar såväl kommuner som näringsliv i arbetet med vattenkvalitet och därigenom de vattenrelaterade miljömålen samt även målet Ingen övergödning. Länsstyrelsen har inom ramen för projektet etablerat ett nätverk tillsammans med företrädare för myndig-

heter, forskning och näringsliv i länet. Ett av syftena med nätverket är att utbyta erfarenheter och kunskaper samt att stimulera utvecklingen av nya projektidéer inom dagvattenhantering och diffus belastning. Projektet Baltic Flows har avslutats i oktober 2016. I samband med avslutandet hölls ett seminarium i Finland dit kommuner och näringslivsrepresentanter inbjöds att delta.

För att underlätta arbetet med att skydda naturområden för kommunerna har länsstyrelsen under året väglett Uppsala kommun, Tierps kommun och Upplandsstiftelsen i deras pågående arbete med att bilda fyra kommunala naturreservat.

Länsstyrelsen har under senare delen av år 2016 planerat för och bjudit in länets kommuner till en seminariedag om Ekosystemtjänster i handläggningen. Bland annat kommer en vägledning för hur man kan integrera ekosystemtjänster i handläggningen av ärenden att presenteras. Vägledningen är framtagen genom ett gemensamt projekt drivet av RUS (länsstyrelsernas gemensamma organisation för Miljömålen). Utöver handledningen har företrädare från Stockholms stad, konsultbolaget Ekologigruppen samt SGI (Statens geologiska institut) bjudits in att hålla föredrag på seminariedagen. Seminariet kommer genomföras i början av 2017.

Privatfinansierad efterbehandling av förorenade områden

Regleringsbrev: 1.16. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingar av förorenade områden och redovisa arbetet med att åtgärda förorenade områden med statliga bidrag. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

I Uppsala län finns 3 600 misstänkt förorenade områden. Länsstyrelsen tar årligen fram en lista över de mest prioriterade objekten i arbetet med förorenade områden i länet. Länsstyrelsens policy är att alla objekt som har tilldelats riskklass 1 enligt MIFO-metodiken, samt objekt som bedöms ha riskklass 1, ska finnas med på listan. Länsstyrelsen har genom tillsynsarbete, eller som huvudman och bidragsförmedlare, under året arbetat med utredningar eller åtgärder vid en stor del av objekten (26 av totalt 70 objekt). Länsstyrel-

sen är tillsynsmyndighet vid 22 av de 70 objekten. Vid 16 av dessa skedde aktiviteter till följd av frivilliga insatser eller förelägganden.

Länsstyrelsen har även agerat vid fler prioriterade objekt, till exempel genom granskning av statusrapporter och handläggning av ansökningar om dispens från vattenskyddsföreskrifter.

Information om förorenade områden samlas i det så kallade efterbehandlingsstödet (EBH-stödet). Efterbehandlingsstödet är en

viktig informationskälla för länsstyrelsen, kommunerna, konsulter och fastighetsägare i arbetet med förorenade områden. Länsstyrelsen ser en stor efterfrågan av utdrag från EBH-stödet från privatpersoner, konsulter och fastighetsbolag. För att upprätthålla kvaliteten på uppgifterna i EBH-stödet har länsstyrelsen fortsatt arbetet med kvalitetssäkring genom att bland annat lägga upp undersöknings- och slutrapporter samt revidera uppgifter om tillsynsmyndighet, status och riskklass enligt ”Riktlinjer och rekommendationer om EBH-stödets kvalitet”.

Det sker även arbete vid flertalet av de prioriterade objekt där länets kommuner är tillsynsmyndighet. Frågor kring förorenade områden är ofta komplexa och kräver mycket resurser och bred kompetens av både teknisk och juridisk karaktär. Länsstyrelsen satsar därför även på tillsynsvägledningsarbetet, för att stödja och främja kommunerna i arbetet med privatfinansierade åtgärder.

Under 2016 gavs möjligheten att söka bidrag för sanering av förorenade områden för bostadsbyggande. Länsstyrelsen har gjort informationsinsatser i länet för att sprida kunskapen om det nya bidragssparret. Insatserna har bestått av riktad information till handläggare och chefer inom plan- och miljöfrågor, miljöstrateger och projektledare/huvudmän. Länsstyrelsen har även tagit initiativ till diskussion om enskilda objekt med de kommunala huvudmännen för att på så sätt uppmuntra till att söka bidrag för sanering.

Länsstyrelsens insatser för att öka antalet privatfinansierade efterbehandlings-

Länsstyrelsens utgångspunkt är att tillsynen ska bedrivas mot de mest prioriterade objekten. Tillsyn bedrivs därmed mot både nedlagda och pågående verksamheter. Länsstyrelsen har under 2016 agerat pådrivande som operativ tillsynsmyndighet vid sexton objekt. Insatserna har bland annat skett genom att länsstyrelsen har ställt krav på att översiktliga och fördjupade undersökningar ska tas fram vid ett flertal av de

prioriterade objekten. Länsstyrelsen har även bedrivit tillsyn av efterbehandlingsåtgärder vid tre tillsynsobjekt (vid två av objekten rörde det sig om delåtgärder).

Länsstyrelsens utgångspunkt är att i första hand arbeta med frivilliga åtaganden. I de fall det saknas vägledande rättsfall ser ofta både verksamhetsutövaren och myndigheten fördelar med att krav på utredningar och åtgärder befästs genom förelägganden. Länsstyrelsen bidrar på så sätt till att skapa praxis på området. Under 2016 har fem beslut överklagats och avgjorts i mark- och miljödomstolen.

I syfte att stärka kommunernas arbete med privatfinansierade åtgärder har länsstyrelsen fortsatt satsa på tillsynsvägledande insatser inom förorenade områden.

Sedan flera år tillbaka samverkar Mälarlänerna i tillsynsvägledningsfrågor. För att skapa struktur för, och ytterligare effektivisera, utveckla och likrikta arbetet med tillsynsvägledning och tillsyn inom förorenade områden, har Mälarlänerna under 2016 tagit fram ett koncept för gemensam tillsynsvägledning samt en gemensam plan för den kommande treårsperioden (2017–2019). Planen är framtagen för att möta kommunernas behov av tillsynsvägledning och är uppbyggd som en cykel med hållpunkter enligt efterbehandlingsarbetets process.

Under 2016 har Mälarlänerna fortsatt arbetet med ett gemensamt projekt kopplat till plantskolor: ”Plantskoleprojektet”. Målsättningen är att höja kunskapsläget kring förorenade handelsträdgårdar och att bidra till en mer likriktad tillsyn i Mälarlänerna. Tre olika vägledningsmaterial har tagits fram under 2016: Förorenad mark vid handelsträdgårdar – information till fastighetsägare och boende, vägledning till tillsynsmyndigheter samt råd vid miljötekniska undersökningar. Vägledningmaterialet riktar sig till miljöförvaltnings- och fastighetsägare samt konsulter. Materialet är på remiss. Projektet genomförs i samverkan med bland annat Statens Geotekniska Insti-

tut. Projektet kommer att slutredovisas under inledningen av 2017.

Som ett resultat av Mälarlänssamarbetet har även den så kallade Mälarlänsutbildningen arrangerats. På utbildningen ges föreläsningar i aktuella ämnen inom förorenade områden och utbildningen är mycket uppskattad. Under 2016 arrangerades utbildningen i Uppsala län och några teman för dagarna var riskkommunikation, PFAS och bidrag för sanering av förorenade områden och bostadsbyggande.

Under året har länsstyrelsen även genomfört en handläggartäff med diskussioner om aktuella objekt och frågeställningar i länet. Mycket tillsynsvägledning sker även fortlöpande via daglig e-postkontakt.

Länsstyrelsens arbete med statligt finansierade åtgärder

Även i det bidragsfinansierade arbetet utgår länsstyrelsen från prioriteringslistan. Under 2016 har länsstyrelsen varit huvudman för utredningar vid Tärnsjö garveri, fördjupad hälsoriskbedömning vid sju järnbruk och översiktliga undersökningar vid PH Tamm. Ett antal åtgärder har även slutredovisats: delåtgärder vid Bennebols bruk och Lövsta bruk.

Länsstyrelsen har verkat som bidragsförmedlare i ytterligare fyra objekt och deltar då även i projektgruppen för arbetet. Vid Enköpingsvätten har utredningsarbetet inom ramen för en huvudstudie fortsatt genom en fördjupad undersökning av spridningsvägarna samt en utökad riskbedömning och åtgärdsutredning. Parallellt har länsstyrelsen fört diskussioner med Enköpings kommun och Naturvårdsverket om betydelsen av att fastigheten är herre-

lös, för den fortsatta processen i åtgärds-skedet. Utredningsarbetet är nu slutfört och målsättningen är att under inledningen av 2017 ansöka om statliga bidragsmedel för genomförandet av en slutlig åtgärd. Parallellt med utredningsarbetet pågår den temporära åtgärden med hydraulisk styrning. Den temporära åtgärden bedöms behöva pågå fram till starten av den slutliga åtgärden.

Vid ytterligare tre objekt har arbete inom ramen för en huvudstudie pågått med kommunal huvudman (Lännaholms bruk, Vällnora bruk och Bennebols bruk). I samtliga fall handlar det om en komplettering av tidigare framtagen huvudstudie för att erhålla säkrare underlag inför åtgärdsutredning samt en fördjupad alternativanalys.

Länsstyrelsen upphandlade under 2013 ett ramavtal för översiktliga miljötekniska undersökningar. Ramavtalet innebär en effektivisering av arbetet med utredningar av förorenade områden varför avtalet har förlängts ytterligare en period, fram till och med augusti 2017. Arbetet med att ta fram ett nytt ramavtal har också initierats.

Av stor vikt i arbetet med bidragsfinansierade åtgärder är att kommunerna tar huvudmannaskapet för utredningar och åtgärder. Länsstyrelsen arbetar aktivt med att få kommunerna att vara huvudmän men arbetar även för att hitta andra huvudmän när så är möjligt. Under 2016 har länsstyrelsen skickat en förfrågan om Enköpings kommun åtar sig att vara huvudman för genomförande av slutliga åtgärder vid Enköpingsvätten. Kommunen ska lämna besked i frågan i mars 2017.

Naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv samt vilt och rovdjur

Regleringsbrev: 1.17. Länsstyrelserna ska redovisa insatser som gjorts för att samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv samt vilt och rovdjur. Redovisningen ska omfatta arbetet med områdesskydd, hur länsstyrelserna arbetat med att slutföra ärenden om naturreservat i syfte att minska ärendebalanserna samt insatser för artbevarande, åtgärdsprogram för hotade arter, friluftsliv, lokala naturvårdsprojekt samt vilt- och rovdjursförvaltning. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur och anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Skydd av värdefulla naturområden

Länsstyrelsen har under året fattat beslut om reservatsbildning i tolv områden. Åtta av dessa är beslut om inrättande av helt nya reservat och i tre områden har skyddet förstärks genom att skogsbruk förbjuds i hela reservaten. Dessutom har ett reservatsbeslut reviderats för att förbättra möjligheten till skötselåtgärder i reservatet. Genom reservatsbesluten har 941 hektar skogsmark skyddats, vilket bidrar till att nå miljömålet Levande skogar. Dessutom har en havsareal om 305 hektar inkluderats i beslutet om bildande av naturreservatet Slada. Sju av reservatsbesluten innebär att nödvändiga bevarandeåtgärder i Natura 2000-områden regleras. Ett stort antal värdefulla naturtyper ingår i de beslutade naturreservaten, bland annat flera som länsstyrelsen pekat ut som ansvarsnaturtyper för länet såsom åsbarrskog, kalkbarrskog, asprik skog, ädellövmiljöer, glupar, havsstrandängar, små öar och skär i Östersjön, grunda trösklade havsvikar, kransalgsjöar och rikkärr.

Länsstyrelsen arbetar metodiskt med att minska antalet öppna reservatsärenden och genom de tolv beslutade naturreservaten, tillsammans med en restriktiv hållning i att starta upp nya ärenden, har antalet öppna ärenden under året minskat från 41 till 34. Två av de öppnade ärendena har initierats av markägare inom KOMET. De tre övriga öppnade ärendena har också initierats av markägare.

Länsstyrelsen samarbetar med bland annat Upplandsstiftelsen och länets kommuner för att optimera genomförandet av skydd av värdefulla naturområden och områden värdefulla för friluftsliv. Länsstyrelsen har under året väglett Uppsala kommun, Tierps

kommun och Upplandsstiftelsen i deras pågående arbete med att bilda fyra kommunala naturreservat.

Länsstyrelsen har under 2016 kartlagt marina naturvärden och naturtyper i det blivande naturreservatet Gårdskärskusten som omfattar 4 400 hektar hav, samt öar och kust med landhöjningskaraktär. Reservatet kommer att bidra till att nå miljömålssystemets etappmål om minst tio procent marint områdesskydd till år 2020.

Artbevarande

Länsstyrelsen har inom sitt nationella koordineringsansvar avseende åtgärdsprogram för hotade arter slutredovisat programmen för violgubbe och jordstjärnstryffel samt färdigställt åtgärdsprogrammet för fisken asp. Länsstyrelsen har anordnat nationella seminarier för svagsimmande fisk (inklusive asp), skötsel av kalkbarrskog samt fjärilar som är beroende av extensiv hävd. På kalkbarrskogskursen lades mycket fokus på biologiskt kulturarv och historisk markanvändning. Kartmaterial och spår i naturen visar att kalkbarrskogarna har betats historiskt vilket ger värdefull kunskap då man planerar skötselinsatser.

Inom åtgärdsprogram för hotade arter, på ett regionalt plan, har länsstyrelsen genomfört åtgärder för 30 program. Fokus har varit på de program som är utpekade som ansvarsarter och/eller ansvarsnaturtyper för länet. Åtgärderna syftar till att uppnå miljömålet Ett rikt växt- och djurliv, men även många andra miljömål tangerar arbetet med artbevarande.

Länsstyrelsen har genomfört skötselåtgärder i skogen för att gynna naturvärden knutna till bland annat tall och ek. I en trakt med värden knutna till gammal död

tall, nordväst om Uppsala, har länsstyrelsen fällt och skadat 55 tallar samt lagt ut drygt 40 kubikmeter grov tallved, i syfte att gynna bland andra raggbock. Dessutom har olika markägare friställt grova träd med hjälp av ett bidrag på 700 kronor från länsstyrelsen. Ett exempel är Brygggholmen, där 15 träd nu mår lite bättre.

I odlingslandskapet har länsstyrelsen under året bland annat genomfört skötselåtgärder för fältgentiana respektive vädndätfjäril. För fältgentiana har slåtter och röjning genomförts på tio platser. Vädndätfjärilen har fått nya livsmiljöer på Marma skjutfält och i kraftledningsgatorna genom röjning. Arbetet har genomförts i samråd med Försvarmakten och Vattenfall. Ängsmarker i infrastrukturmiljöer och extensivt hävdade marker är speciella för länet.

I våtmarker görs en flerårig satsning på de sällsynta och artrika rikkärren. Som en förberedelse för skötsel- och restaureringsåtgärder har länsstyrelsen inventerat större agatsnäcka på 14 olika platser. På elva av dessa platser har restaureringsförslag tagits fram eller är på väg att tas fram. Dessutom har länsstyrelsen inventerat gölgröda, både inom ramen för åtgärdsprogram och miljöövervakning och inom biogeografisk uppföljning. Årets inventering av större agatsnäcka visar att arten minskar i länet. Endast i tre av lokalerna bedöms förekomsten vara riklig, vilket är en halvering sedan föregående inventering 2005. För gölgrödan var resultaten mer positiva, andelen bebodda vatten har inte förändrats.

I vattenmiljöer har länsstyrelsen fortsatt satsningen på asp, småsvalting och flodkräfta. Länsstyrelsen har i år systematiskt gått igenom äldre fynd för småsvalting. Småsvalting kunde inte hittas på någon av de äldre lokalerna vilka dock bedömdes vara lämpliga miljöer för arten. Inventeringen av kräftor har fortsatt detta år i länets östra delar. Inventeringarna visar att flodkräftan gått tillbaka kraftigt i denna del av länet.

Förvaltning av värdefulla naturområden

Länsstyrelsen förvaltar 114 naturreservat (räknat vid årets början), 169 Natura 2000-områden, 34 naturminnen och 32 djurskyddsområden i länet. Arbetet med att förvalta de skyddade områdena i länet följer Strategin för förvaltning av skyddade områden som länsstyrelsen tog fram 2014. Under året har länsstyrelsen arbetat aktivt med förvaltning i mer än 90 (80 procent) av de skyddade områdena. Förvaltningsåtgärderna har genomförts både av anlitade entreprenörer och av egen fältpersonal.

Länsstyrelsen har arbetat för att alla naturreservat ska uppnå den så kallade basnivån för information i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Det har inneburit ett fortsatt arbete med nymarkering och restaurering av gränser samt framtagande av entréskyltar för naturreservat.

Länsstyrelsen har arbetat för att upprätthålla och förbättra hävderna av betes- och slåttermarker i de skyddade områdena. Det innebär till exempel att länsstyrelsen har putsat strandängar och svämängar och genomfört röjningar och huggningar för att förbättra befintliga skogsbetesmarker. För att möjliggöra fortsatt bete har länsstyrelsen satt upp och reparerat stängsel och ersatt djurhållare för bete i de skyddade områdena. Länsstyrelsen har även genomfört slåtter med egen personal och via entreprenörer.

I skogsmark har länsstyrelsen under året gjort särskilda insatser för att stärka naturvärden knutna till lövträd och tall. Länsstyrelsen har genomfört en naturvårdsbränning och i övrigt främst arbetat med frihuggning och huggning av invaderande gran.

Inom årets uppföljning av skyddade områden har länsstyrelsen bland annat genomfört inventering av typiska arter i rikkärr och flygbildstolkning av igenväxningsvegetation i rikkärr.

Länsstyrelsen under året gjort en satsning på restaurering av byggnader i naturreservat. Bland annat har ett gammalt fiskartorp

totalrenoverats. Från och med 2017 kommer torpet att vara tillgängligt för allmänheten genom korttidsuthyrning.

Lokala naturvårdsprojekt

Länsstyrelsen har tagit beslut om bidrag till sex nya projekt inom den Lokala Naturvårdssatsningen (LONA). Årets projekt har huvudsaklig inriktning mot grönstruktur, kommunal planering och utomhusverksamhet inom öppna förskolan och grundskolan. Projekten bidrar främst till miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv. Vidare bidrar projekten till flera av de friluftspolitiska målen, särskilt Attraktiv tätortsnära natur, Tillgång till natur för friluftsliv och Ett rikt friluftsliv i skolan.

Friluftsliv

Länsstyrelsen har arbetat vidare för att på olika sätt öka tillgängligheten i länets naturreservat. Det har länsstyrelsen bland annat gjort genom att bygga nya gångbroar, spänger och tillgängliga toaletter samt placerat ut bord, bänkar och en grillplats i de skyddade områdena. Länsstyrelsen har även lämnat bidrag till två toaletter som kommer att vara tillgängliga för reservatsbesökare. Länsstyrelsens egen fältpersonal arbetar löpande med översyn och underhåll av de befintliga lederna och anläggningarna i de skyddade områdena.

Länsstyrelsen och Upplandsstiftelsen har påbörjat ett samarbete kring friluftslivsmålet Tillgänglig natur för alla. Det innebär att länsstyrelsen går med i projektet Folkhälsa i natur för alla, som startades av Upplandsstiftelsen under våren 2016 och ska pågå till och med 2018. Genom länsstyrelsens deltagande utökas projektet och kommer nu att bland annat omfatta utveckling av modeller som möjliggör och underlättar fysisk aktivitet i natur för personer med funktionsvariation, utveckling av nätverk för att öka samverkan mellan aktörer som idag förvaltar natur eller genomför aktiviteter i naturområden och en

förstudie och pilotverksamhet för fungerande kommunikation om tillgängliga naturområden.

Länsstyrelsen har rekryterat en samordnare för friluftsliv i länet. Den personen tillträder sin tjänst i januari 2017.

Naturvårdsarbete i dialog med medborgare, brukare och övriga

Länsstyrelsens samrådsgrupp för naturvård har inte haft någon träff under året, men ett informationsbrev har skickats ut av länsstyrelsen, med information till och från deltagare i gruppen.

I samarbete med bland andra Naturskyddsföreningen har länsstyrelsen planerat ut vitryggig hackspett vid Nedre Dalälven. Länsstyrelsen har även uppdaterat länsplanen för vitryggig hackspett och dess livsmiljö i samarbete med Naturskyddsföreningen och Skogsstyrelsen.

Länsstyrelsen samarbetar med Skogsstyrelsen även i ett integrationsprojekt, vilket riktar sig till nyanlända kvinnor som talar arabiska eller tigrinja. De har fått lära sig svenska trädslag och inventerar lindar vid Tämnaresen och ihåliga ekar vid platser där den sällsynta skalbaggen läderbagge är funnen.

Länsstyrelsen har släppt ut ett hundratal bredbandade ekbarkbockar vid nedre Dalälven. Bredbandad ekbarkbock är en mycket sällsynt skalbagge. Projektet är ett samarbete med Nordens ark, vilka föder upp skalbaggar.

Länsstyrelsen har genomfört en fältdag för att diskutera olika bevarandeåtgärder för mosippa. På fältdagen deltog Upplands Botaniska Förening, Heby kommun och Upplandsstiftelsen. Till grund för fältdagen låg en översiktlig inventering av mosippa, med en analys av vilka skötselåtgärder som behöver vidtas.

Länsstyrelsen har samverkat med universiteten, bland annat genom att ge föreläsningar på kurser, guidat på exkursioner och genom att ta emot studenter på praktik.

Länsstyrelsen deltar i samverkansprojektet Hållbar vattenkraft i Dalälven, som påbörjades 2016. Drivande och beslutande i projektet är Vattenregleringsföretaget, Fortum, Vattenfall, Havs- och vattenmyndigheten, Energimyndigheten samt länsstyrelserna i Dalarna, Gävleborgs och Uppsala län. Målen med projektet är att etablera en samverkansmodell för hållbar vattenkraft på avrinningsområdesnivå, utveckla arbetsmetoder och modeller för prioritering av värden och avvägning av åtgärder mellan energi-, kultur- och naturvärden och ta fram en åtgärdsplan med prioritering av de åtgärder som ger störst natur- och miljönytta i förhållande till påverkan på energisystemet.

Länsstyrelsen har deltagit i Sveriges radios program Naturmorgon för att berätta om naturvärden kring sjön Tämnaren och hur olika aktörer kan samverka för att restaurera och återskapa naturvärden på strandängar.

Länsstyrelsen har tillsammans med Upplandsstiftelsen och Biotopia tagit fram Utflyktsprogrammet 2016. Utflyktsprogrammet är nu en löpande verksamhet och bygger på samverkan med Landstinget i Uppsala län (från och med 2017 Region Uppsala), kommuner, naturskolor och ideella föreningar. Deltagande aktörer bidrar med aktiviteter och spridning av programmet. Det övergripande syftet är att skapa intresse och engagemang för natur och naturvårdsarbete och de ingående aktiviteterna är huvudsakligen inriktade mot upplevelser i naturen. 2016 ingick 130 aktiviteter i programmet. Länsstyrelsen arrangerade fyra aktiviteter och deltog även i flera samarrangemang.

Under våren anordnade länsstyrelsen en guidad tur för elever på SFI-utbildning, i naturreservatet Hjälstaviken. Denna guidning hade fokus på att introducera eleverna till allemansrätten, den svenska naturen och de skyddade områdena. Aktiviteten genomfördes i samverkan med SFI-utbildaren Alpha CE.

Länsstyrelsen har löpande kontakter med allmänhet, samfälligheter, föreningar, brukare och markägare med intressen i de skyddade områdena.

Vilt- och rovdjursförvaltning

Länsstyrelsen har till och med augusti 2016 varit ordförandelän i Mellersta rovdjursförvaltningsområdet och har därefter fortsatt sekreterarskapet i samverkansrådet för Mellersta rovdjursförvaltningsområdet. I egenskap av ordförandelän har länsstyrelsen planerat och dokumenterat mötena samt deltagit i diverse nationella arbetsgrupper. Bland annat har myndigheten deltagit i Naturvårdsverkets arbete med att ta fram principer och processer för fastställande av miniminivåer för stora rovdjur. Länsstyrelsen har vidare deltagit i en arbetsgrupp kring översyn av inventeringsanslaget för stora rovdjur samt i en arbetsgrupp för vägledning med anledning av nya riktlinjer för viltskadeanslaget.

Viltförvaltningsdelegationen i Uppsala län har under året genomfört tre sammanträden. Delegationen består under innevarande period (2015–2018) förutom av landstingspolitiker av representanter från 14 myndigheter och organisationer. Under året har fokus vid viltförvaltningsdelegationens sammanträden inriktats på informationsutbyte och diskussion mellan länsstyrelsen och de deltagande aktörerna i delegationen. Viltförvaltningsdelegationen har även fattat beslut om förtydligande av Riktlinjer för utbetalning av bidrag ur älgvårdsfonden. Exempel på frågor som har lyfts vid delegationens möten under året är status och populationsutveckling för klövviltstammarna i länet, rovdjursförekomst och rovdjurshändelser i länet, information kring de nya EU-riktlinjerna avseende viltskadeersättningar och situationen avseende vildsvin och skador orsakade av vildsvin i länet. Vid två av delegationens möten under året har externa föredragshållare inbjudits. Vid dessa tillfällen har Livsmedelsverket informerat om regelverket kring vildsvinskött som livsmedel, Skogsstyrelsen har informerat kring älgbetesinvente-

ringen ÄBIN och Naturvårdsverket har informerat om den nya nationella strategin för svensk viltförvaltning.

Det har utbetalats ersättning för angrepp av lo och varg på tamdjur om 31 255 kronor. Fältbesiktningar har utförts och ersättning för viltskador på gröda uppgår till 287 524 kronor. Ersättning har utbetalats för skador orsakade av fredade fåglar som tranor och gäss.

Länsstyrelsen har under året inventerat de stora rovdjuren i länet. Totalt kvalitetssäkrades 15 familjegrupper av lo inom länet varav tre familjegrupper delades med grannlänen. En lyckad häckning av kungsörn är känd. Länet delar vargreviret Glam-sen med Gävleborg och där konstaterades en familjegrupp med vargar. Ytterligare en stationär vargtik uppehåller sig vid Florar-nas naturreservat Tierps kommun. En lyckad häckning av kungsörn dokumente-rades.

Miljökvalitetsnormer för luftkvalitet

Regleringsbrev: 1.18. Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Gotlands, Skåne, Västra Götalands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län ska, för de kommuner eller områden där det fastställts eller under året kommer att fastställas åtgärdsprogram med syfte att nå miljökvalitetsnormerna för luftkvalitet, redovisa i vilken grad åtgärderna har genomförts, vilken effekt åtgärderna bedöms ha haft på halterna samt om miljökvalitetsnormerna följs. I de fall EU:s luftkvalitetsdirektiv överträds ska länsstyrelserna bedöma hur länge överträdelserna antas bestå.

Redovisning av arbetet med att nå mil-jökvalitetsnormerna för luftkvalitet i Uppsala stad

Kommunfullmäktige i Uppsala kommun antog den 25 maj 2014 ett nytt åtgärdsprogram för att klara miljökvalitetsnormerna, MKN, för partiklar (PM10) och kvävedio-oxid. Programmet fastställdes av länsstyrelsen den 9 februari 2015. I det nya åtgärdsprogrammet beskrivs hur redan vid-tagna åtgärder ska vidareutvecklas och förbättras samt vilka ytterligare åtgärder som kommer att krävas för att uppnå syftet att klara MKN för PM10 och kvävedio-oxid.

Två nya rovdjursspårare/inventerare från Uppsala län har utbildats på Grimsö vilt-forskningsstation, SLU.

Länsstyrelsens personal bistod med doku-mentation vid två tillfällen under året då björnar sköts i så kallat nödvärn.

En föreläsning om kronhjortsförvaltning anordnades den 19 januari då länets kron-hjortsskötselområden inbjöds.

Vildsvin orsakar skador i gröda och i träd-gårdar på flera håll i länet. Länsstyrelsen har gett 42 tillstånd till skyddsjakt med rörlig belysning för 2016. 119 vildsvin har fällts under skyddsjakt med stöd av dessa beslut. Även andra arter orsakar allvarliga skador och föranleder skyddsjaktsansök-ningar. Länsstyrelsen har beviljat skydds-jakt efter exempelvis älg, bäver, skarv, trana och sädgäss som orsakat skada.

Uppsala kommun har i sitt åtgärdsprogram föreslagit 31 åtgärder varav de flesta åtgär-derna är pågående eller genomförda. Ex-empel på åtgärder visas i tabellen nedan.

Tabell – Exempel på genomförda och pågående åtgärder

Åtgärder	Genomförd
Hastighetsbegränsning i delar av innerstaden till 30 km/tim	Ja
Begränsad framkomlighet på utsatta gator	Pågående
Dubbdäcksförbud på Kungsgatan	Ja
Miljözon för tyngre trafik	Ja
Information och marknadsföring	Ja
Marknadsplan för busstrafiken	Ja
Införande av ”den mjuka busslinjen”, flex och närlinje	Ja
Harmonisering av region och stadstrafiken	Ja
Gatustädning inklusive våtrengöring av vägbanan	Ja

Effekter av åtgärder mot luftföroreningar**Partiklar**

Mätningar i Uppsala visar att MKN för partiklar (PM10) har klarats sedan år 2012. Antalet överskridanden har dock varierat från fem överskridanden år 2014 till 34 överskridanden år 2013 av tillåtna 35. Årsmedelvärdet har klarats under hela den period som mätningar utförts, det vill säga sedan år 2006.

Kvävedioxid

Mätningar i Uppsala visar att MKN för kvävedioxid har klarats sedan 2012, undantaget år 2013 då dygnsmedelvärdet överskreds tio dygn av sju tillåtna. För övriga år uppvisades en stor variation mellan åren när det gäller antalet överskridanden, från ett överskridande år 2014 till sju överskridanden år 2015.

Bedömning

Länsstyrelsen bedömning av hur länge överträdelser av MKN för partiklar och kvävedioxid kan antas bestå baseras på resultat från genomförda mätningar, det arbete som Uppsala kommun genomfört samt förväntade effekter av de ytterligare åtgärder som föreslås i det nya åtgärdsprogrammet.

Uppsala kommun bedriver ett omfattande arbete för att klara MKN för partiklar och kvävedioxid inom Uppsala stad. Många åtgärder har vidtagits och ytterligare åtgärder planeras inom det nu antagna åtgärdsprogrammet.

Halterna av partiklar (PM10) i luften har under flera år underskridit MKN för dygnsmedelvärdet. Årsmedelvärdet för PM10 har sedan mätningarna startade hela tiden legat under MKN.

Kontinuerlig mätning av halten kvävedioxid infördes 2008 för att förutom årsmedelvärden kunna bestämma tim- och dygnsmedelvärden. Resultaten visar att det skett överskridande av MKN med avseende på års-, dygns- och timmedelvärden vid flera tillfällen men att halterna uppvisar en minskande trend.

Det rådande vädret har under vissa år haft stor inverkan på om MKN har klarats eller överskridits trots de åtgärder som vidtagits. Exempelvis kan en lång och kall vår göra att åtgärder som vägrenhållning inte kan utföras i önskad omfattning vilket leder till ett stort antal överskridanden av dygnsmedelvärdet för PM10. En kall och lång vinter och vår ökar risken för uppkomsten av höga halter av kvävedioxid och därmed ökad risk för fler överskridanden av MKN. Det beror på högre utsläpp av kvävedioxid och mindre omblandning av luften vid kallare än vid mildare väderförhållanden.

Länsstyrelsens bedömning är att trenden av minskande halter, främst av partiklar men också av kvävedioxid, är ett resultat av de åtgärder som Uppsala kommun har vidtagit. Även beaktat lokala variationer i vädret bedöms planerade åtgärder ytterligare minska risken för överskridanden av MKN.

MKN för kvävedioxid bedöms vara svårare att klara än MKN för partiklar. Att upp-

skatta hur lång tid det kommer att ta att stabilt klara MKN är idag inte möjligt men förhoppningsvis bör det ske någon gång

under den period som det nuvarande åtgärdsprogrammet omfattar, alltså mellan 2014 och 2020.

Handlingsplaner för grön infrastruktur

Regleringsbrev: 3.31. Länsstyrelserna ska ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Naturvårdsverkets riktlinjer för handlingsplanerna ska tjäna som vägledning för arbetet. I uppdraget ingår att

- identifiera landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden som tillsammans skapar ett ekologiskt sammanhang och som utgör förutsättningen för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja ekosystemtjänster,
- redovisa lämpliga bevarandeinsatser som hänsyn, skydd, skötsel och restaureringsinsatser, som bl.a. kan utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering,
- samarbeta med berörda landskapsaktörer inom exempelvis skogsbruk, jordbruk och fiske, samt
- involvera det civila samhället i arbetet.

Målsättningen är att handlingsplanerna till stora delar ska vara etablerade 2017. Vid genomförande av uppdraget ska effekterna av ett förändrat klimat beaktas. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Miljö- och energidepartementet) samlad den 1 oktober 2017 av Länsstyrelsen i Västerbottens län. Länsstyrelserna ska även delredovisa utvecklingen av arbetet i sina årsredovisningar. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Länsstyrelsen har under 2016 tagit fram en projektplan för arbetet med Grön infrastruktur.

Under året har länsstyrelsen arbetat med spridning av kunskapsunderlaget om länets ansvarsarter och ansvarsnaturtyper, genom exempelvis information på webbplatsen och föredrag. Länsstyrelsen har gett fem interna föredrag och fyra externa föredrag angående ansvarsarter och ansvarsnaturtyper, bland annat ett föredrag för Upplands Botaniska Förening på Biotopia.

Länsstyrelsen har deltagit i flera nationella möten om grön infrastruktur anordnade av Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen i Uppsala län har deltagit i ett nätverk med länsstyrelserna i Västmanland, Örebro, Södermanland och Stockholm. Nätverket syftar till att diskutera gemensamma länsöverskridande frågor samt att delge varandra goda exempel och inspiration.

Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med GIS-analyser och anordnade i november en workshop med deltagare från länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och Upplandsstiftelsen. Workshopen leddes av Calluna AB i sam-

arbete med Geografiska informationsbyrån. Under workshopen diskuterades främst olika typer av metoder och analyser samt hur de olika naturtyperna ädellövmiljöer, asprika miljöer och öppna gräsmarker bäst kunde analyseras.

Under året har länsstyrelsen arbetat med uppdrag 3.23 i regleringsbrevet för att ta fram ett fördjupat planeringsunderlag som skall ligga till grund för kommunernas fysiska planering. Syftet med planeringsunderlaget är att begränsa klimatpåverkan och att hantera de risker som följer med ett förändrat klimat. I regleringsbrevsuppdrag 3.23 ingick det att belysa hur grön infrastruktur kan användas för att minska sådana risker. Länsstyrelsen har under året diskuterat vilka möjligheter som finns för att inom ramen för grön infrastruktur hantera de risker som följer med klimatförändringar.

I november 2016 anordnade länsstyrelsen ett dialogmöte om grön infrastruktur och åtgärdsprogram för miljömålen för länets kommuner och Skogsstyrelsen. Mötet syftade, vad gäller arbetet med grön infrastruktur, till att informera kommunerna om uppdraget samt till en allmän dialog om

vilka frågor kommunerna ser som viktiga att belysa inom ramen för uppdraget.

Länsstyrelsen har gjort tre GIS-analyser. Det ena är en konnektivitetsanalys för värden knutna till asp i en trakt öster om Uppsala stad. De andra handlar om ädellövmiljöer – en konnektivitetsanalys av Mälardalens herrgårdslandskap samt en allé- och

solitärträdsanalys i öppna miljöer och tätortsmiljöer.

Länsstyrelsen har även arbetat med en del underlagsmaterial, för att de ska vara enklare att använda i arbetet med grön infrastruktur. Två exempel är ett omfattande arbete med att mata in data i Artportalen samt en sammanställning av fridlysta arter i länet, i synnerhet i skogen.

Generationsmål för miljöarbete och miljökvalitetsmål

Länsstyrelseinstruktion 5a §: Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljökvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs. Förordning (2013:815).

Samordning av regionalt mål- och uppföljningsarbete

Länsstyrelsen gör årligen en sammanställd regional uppföljning och bedömning av tolv av de nationella miljökvalitetsmålen som gäller i länet. Sammanställningen rapporteras till Naturvårdsverket. Den årliga bedömningen av miljökvalitetsmålen för 2016 visar att fler åtgärder behöver genomföras för att målen ska uppnås i länet. Vidare konstateras att miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning förväntas uppnås till år 2020 i länet. Utvecklingen för miljön avseende miljökvalitetsmålet Frisk luft är fortsatt positiv, vilket till stor del beror av Uppsala kommuns åtgärdsplan för förbättrad luftkvalitet i Uppsala stad. Skogsstyrelsen bedömer utvecklingsriktningen för Levande skogar som negativ i uppföljningen för 2016, vilket är en förändring jämfört med tidigare år. Miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv visar en fortsatt negativ utveckling i länet. För övriga nio miljökvalitetsmål som följs upp på regional nivå bedöms utvecklingsinriktningen vara neutral. Orsaken till den negativa utvecklingen

för Ett rikt växt- och djurliv är bland annat att arbetet med att skydda områden med höga naturvärden är otillräckligt. Åtgärder för att förbättra miljötilståndet i skogen pågår men är inte tillräckliga. Det finns positiva tendenser men de negativa överväger, vilket leder till att utvecklingen bedöms vara negativ för Levande skogar. Länsstyrelsens sammanställning av den årliga bedömningen av miljömålen finns att läsa på miljömålsportalen (www.miljomal.se).

Miljömålsarbetet i Uppsala län drivs i stor utsträckning i samverkan med länets kommuner och andra länsstyrelser. Bred samverkan med olika aktörer är en förutsättning för att länsstyrelsen ska kunna samordna miljömålsarbetet i länet. Nedan ges en översikt av olika nätverk som länsstyrelsen nyttjar för att samordna det regionala arbetet för att nå miljökvalitetsmålen.

Den interna samverkan på myndigheten är väsentlig för ett effektivt miljömålsarbete. Miljömålsansvaret är fördelat på tolv personer från fem olika enheter på myndig-

heten. Detta arbetssätt medger en bred förankring och insikt i miljökvalitetsmålen och generationsmålet i länsstyrelsens verksamheter. På länsstyrelsen pågår ett kontinuerligt arbete för att synliggöra och tydliggöra miljömålen i de olika verksamheterna på myndigheten. En arbetsgrupp med representation från länsstyrelsens olika sakområden har under 2016 arbetat med att kartlägga myndighetens verksamheter och dess kopplingar till miljömålen. Detta arbete utgör underlag för att framöver ta fram ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen (se även nedan under Regionalt åtgärdsarbete).

Länets miljöstrategiska nätverk drivs i länsstyrelsens regi med kommunernas miljöstrategier och miljösak-kunniga. Under 2016 har länsstyrelsen anordnat ett fysiskt möte och därutöver har nätverket haft regelbunden dialog via telefon och e-post. Syftet med nätverket är att skapa ett regionalt forum där miljöstrategiska och miljömålsrelaterade frågor och erfarenheter kan diskuteras samt samverkanstillfällen kring projekt definieras.

Länsstyrelsen deltar även i regionala nätverk med andra länsstyrelser i syfte att utbyta erfarenheter, diskutera och stödja varandra i miljömålsarbetet samt identifiera samverkansmöjligheter mellan länen i syfte att nå miljömålen. Länsstyrelsen har under året samverkat i grupperingar med länen i Svealand såväl som i Norrland. Samverkan sker via fysiska träffar, konferenssamtal via dator och via e-post. Nätverket med Svealandslänen har under året haft två fysiska möten. Samverkansforumet med norrlandslänen har haft två konferenssamtal via dator under året. Bland annat har följande ämnen tagits upp: arbetet med regionalt åtgärdsprogram inom miljömålsarbetet, årlig uppföljning, fördjupad utvärdering och Miljömålsrådets åtgärdslistor. RUS är länsstyrelsernas samverkansorgan Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet.

Länsstyrelsen driver och deltar i en länstäckande samrådsgrupp för naturvård.

Gruppen består av representanter från ideella organisationer, kommuner och skogsbolag. Samrådsgruppen har inte haft någon träff under året, men ett informationsbrev med information till och från deltagare i gruppen har skickats ut av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har tillsammans med Upplandsstiftelsen och Biotopia tagit fram Utflyktsprogrammet 2016. Utflyktsprogrammet är nu en löpande verksamhet och bygger på samverkan med Landstinget i Uppsala län (från och med 2017 Region Uppsala), kommuner, naturskolor och ideella föreningar. Deltagande aktörer bidrar med aktiviteter och spridning av programmet. Det övergripande syftet är att skapa intresse och engagemang för natur och naturvårdsarbete och de ingående aktiviteterna är huvudsakligen inriktade mot upplevelser i naturen. 2016 ingick 130 aktiviteter i programmet. Länsstyrelsen arrangerade fyra av dessa och deltog även i flera samarrangemang.

Länsstyrelsen har samordnat ett gemensamt energiforum för länet, Uppsala läns klimat- och energiforum (ULKE) tillsammans med Regionförbundet i Uppsala län, Landstinget i Uppsala län, länets åtta kommuner, Uppsala universitet, kollektivtrafikmyndigheten UL, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle (STUNS), Institutet för jordbruks- och miljöteknik (JTI), Energikontoret i Mälardalen samt Biogas Öst. Syftet har varit att intensifiera och samordna länets klimat- och energiarbete för att ge frågorna större tyngd och genomslag. Vid mötena har aktuella frågor presenterats av mötesdeltagarna. Länsstyrelsen har bland annat informerat om Klimatklivet i syfte att få fram bra ansökningar från länet. Under året har tre möten genomförts. Länsstyrelsens klimatarbete redovisas närmare under avsnitt Energi och klimat.

Länsstyrelsen driver, tillsammans med Region Uppsala, Arbets- och miljömedicin samt Uppsala, Håbo, Östhammar och Enköpings kommuner, ett kemikalienätverk.

Nätverkets syfte är att skapa en plattform för samarbete och gemensamt kunskapsutbyte inom kemikalieområdet, och därigenom verka för bland annat ökad måluppfyllelse av Giftfri miljö.

Länsstyrelsen har sedan tre år tillbaka deltagit som en part i EU-projektet Baltic Flows, vilket är ett projekt om ytavrinning i stad och land där länderna Estland, Finland, Tyskland, Lettland, Storbritannien och Sverige deltar. I projektet ingår representanter från forskning, myndigheter och näringsliv från de deltagande länderna. Baltic Flows rör frågor om bland annat höga vattenflöden i tätorter och jordbruksområden, dagvattenhantering i tätorter och medborgarbaserad övervakning av flöden. Målet med projektet är att skapa en regional kompetensresurs och en grund för utveckling av nya metoder och teknik för övervakning och hantering av ytavrinning. Stort fokus ligger på samarbete och utbyte av kunskap och metoder över gränserna och inom regioner. Projektet avslutades i oktober 2016.

Länsstyrelsen i Uppsala län är representant för länsstyrelserna i ett projekt inom Miljömålsrådets tema: Energi/bioenergi. Projektet behandlar möjligheter och hinder för bioenergiproduktion inom svenskt jord- och skogsbruk. Projektgruppen har träffats fysiskt en gång i Stockholm förutom kontinuerliga konferenssamtal via dator. Delar av projektgruppen anordnade ett seminarium på "Strategy Forum of the EU Strategy for the Baltic Sea Region" den 9 november. Ämnet var "Bioenergy can replace more fossil energy – how to release potential for sustainable bioenergy" och ett 30-tal personer deltog. Styrkan i projektet är samverkan och det nära samarbetet mellan Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen samt länsstyrelserna. Projektet är prioriterat i syfte att öka takten i miljömålsarbetet och minska beroendet av fossil energi. Arbetet vill visa på potentialen för bioenergi från jordbruk och skogsbruk och hur man kan undvika miljörisker och göra bioenergisy-

stemen hållbara. Detta hållbarhetsarbete påverkar i sin tur miljömålen begränsad klimatpåverkan, ett rikt odlingslandskap, ett rikt växt- och djurliv samt levande skogar. Slutrapporten med arbetstiteln "Sustainable bioenergy – safeguards and on-going development in Sweden" beräknas bli klar i mars 2017. Rapporten ska kommunicera hur närmast berörda svenska myndigheter gemensamt ser på hinder och möjligheter för bioenergi från jord- och skogsbruk i Sverige och i viss mån generellt. Potentiella målgrupper är, förutom våra egna organisationer, icke-statliga organisationer (NGO:s), EU-parlamentariker, departement och politiker. I förlängningen är målet att kommunikationen ska bidra till att EU:s regelsystem utformas på ett sätt som gynnar framväxten av en hållbar bioekonomi.

Regionalt åtgärdsarbete

I regionala åtgärdsprogram ska planer redovisas som formulerar mål, åtgärder och uppföljning för olika miljökvalitetsmål. Planerna tjänar som stöd både för länsstyrelsens eget arbete och för kommunernas arbete med tillsyn och planering av miljöarbetet. Åtgärder för att nå miljökvalitetsmålen bedrivs i flera av länsstyrelsens ordinarie och löpande verksamheter såsom i områdesskydd, skötsel av skyddad natur, åtgärdsprogram för hotade arter, planhandläggning, tillsyn och prövning av miljöfarlig verksamhet, vattendomar, vattenförvaltningen med flera. Flera program för åtgärder finns framtagna, bland annat handlingsplan för klimatanpassning, åtgärdsprogram för vattenkvalitet (enligt EU:s direktiv för vatten).

Framtagande av ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen pågår på myndigheten. En projektplan för arbetet har under året beslutats av länsrådet. Framtagandet kommer ske stegvis där första steget utgörs av en intern process på länsstyrelsen. Därefter kommer externa parter bjudas in att delta i framtagandet. Inom ramen för det första steget av arbetet har en arbetsgrupp tillsatts. Arbetsgruppen består av handläg-

gare. Under året har arbetsgruppen arbetat med att kartlägga myndighetens verksamheter och dess kopplingar till miljömålen. Vidare har arbetsgruppen sammanställt och synliggjort de åtgärdsprogram, handlingsplaner och strategier som myndigheten sedan tidigare har beslutat om och tydliggjort de åtgärder för att nå miljömålen som återfinns däri. Ett utkast till åtgärdsprogram finns framtaget samt en förteckning av åtgärder för miljömålen. Det har anordnats en intern workshop för deltagare från länsstyrelsen för att säkerställa kvaliteten och för att förankra programmet. Under året har också möten och mindre workshops hållits med olika organisatoriska enheter på länsstyrelsen i syfte att ge underlag till rapporten. Dessa möten och workshops har även medfört att miljömålen på ett tydligare sätt än tidigare integrerats i den övergripande verksamheten på myndigheten. Det första steget av framtagandet av åtgärdsprogrammet sträcker sig över årsskiftet och kommer att avslutas under 2017.

Arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur har kopplingar till flera miljö kvalitetsmål och preciseringar. Arbetet med att ta fram handlingsplanen såväl som själva aktiviteterna i densamma kommer på sikt medföra positiva effekter på miljömålen. Länsstyrelsen har därför valt att arrangera ett nätverksmöte för länets kommuner och Skogsstyrelsen för att ta upp dessa två frågeställningar samtidigt. Syftet med mötet var delvis att informera om uppdragen men framför allt att skapa dialog och diskussion kring dem och därmed skapa förutsättningar för framtida samverkan, förankring och implementering av handlingsplanen för grön infrastruktur och för åtgärdsprogrammet för miljömålen. Till mötet inbjöds planhandläggare, kommunekologer och miljöstrateger för att skapa en god dialog och förankring för de sakfrågor som togs upp. Mötet var välbesökt med cirka 70 procent av länets kommuner representerade.

Länsstyrelsen har under året fattat beslut om reservatsbildning i tolv områden. Åtta av dessa är beslut om inrättande av helt nya reservat och i tre områden har skyddet förstärks genom att skogsbruk förbjuds i hela reservaten. Dessutom har ett reservatsbeslut reviderats för att förbättra möjligheten till skötselåtgärder i reservatet. Genom reservatsbesluten har 941 hektar skogsmark skyddats, vilket bidrar till att nå miljömålet Levande skogar. Dessutom har en havsareal om 305 hektar inkluderats i beslutet om bildande av naturreservatet Slada. Sju av reservatsbesluten innebär att nödvändiga bevarandeåtgärder i Natura 2000-områden regleras. Ett stort antal värdefulla naturtyper ingår i de beslutade naturreservaten, bland annat flera som länsstyrelsen pekas ut som ansvarsnaturtyper för länet såsom åsbarrskog, kalkbarrskog, asprik skog, ädellövmiljöer, glupar, havsstrandängar, små öar och skär i Östersjön, grunda trösklade havsvikar, kransalgsjöar och rikkärr.

Länsstyrelsen har sedan 2013 arbetat med att ta fram ett kunskapsunderlag för att peka ut ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i länet. Kunskapsunderlaget fastställdes 2015. Länsstyrelsen har under 2016 genomfört åtgärder inom 30 åtgärdsprogram för hotade arter, och fokus har varit på de program som är utpekade som ansvarsarter och/eller ansvarsnaturtyper för länet. Åtgärderna syftar till att uppnå miljömålet Ett rikt växt- och djurliv, men även många andra miljömål tangerar arbetet med artbevarande.

Länsstyrelsen har tagit beslut om bidrag till sex nya projekt inom den Lokala Naturvårdssatsningen (LONA). Årets projekt har huvudsaklig inriktning mot grönstruktur, kommunal planering och utomhusverksamhet inom öppna förskolan och grundskolan. Projekten bidrar främst till miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv. Vidare bidrar projekten

till flera av de friluftspolitiska målen, särskilt Attraktiv tätortsnära natur, Tillgång till natur för friluftsliv och Ett rikt friluftsliv i skolan.

Länsstyrelsen och Upplandsstiftelsen har påbörjat ett samarbete kring friluftslivsmålet Tillgänglig natur för alla. Det innebär att länsstyrelsen går med i projektet Folkhälsa i natur för alla, som startades av Upplandsstiftelsen under våren 2016 och ska pågå till och med 2018. Genom länsstyrelsens deltagande utökas projektet och kommer nu att bland annat omfatta utveckling av modeller som möjliggör och underlättar fysisk aktivitet i natur för personer med funktionsvariation, utveckling av nätverk för att öka samverkan mellan aktörer som idag förvaltar natur eller genomför aktiviteter i naturområden och en förstudie och pilotverksamhet för fungerande kommunikation om tillgängliga naturområden. Aktiviteterna främjar friluftslivet i länet och bidrar till de friluftsmål och mål om tillgänglighet som finns i miljömålssystemet.

Ett av länsstyrelsens uppdrag är att bistå Vattenmyndigheten i arbetet med EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG) som i Sverige benämns svensk vattenförvaltning. Målet är att nå god ekologisk och kemisk status i alla vatten, vilket är en precisering i flera av miljökvalitetsmålen. Länsstyrelsen har bistått Vattenmyndigheten i framtagandet av Förslag till vattendistriktssvisa åtgärdsprogram, förvaltningsplan och miljökvalitetsnormer för samtliga vattenförekomster i länet. Åtgärdsförslagen ger förutsättningar för ett hållbart jordbruk såväl som en hållbar stadsutveckling och berör både jordbruk, samhällsplanering och tillsyn. Åtgärder är adresserade till ansvarig myndighet och kommun. Länsstyrelsens arbete med åtgärder inom vattenförvaltningen sker i bred samverkan såväl med andra enheter på länsstyrelsen som med kommuner, verksamhetsutövare och lokala så kallade vattenråd. Länsstyrelsen har arrangerat utbildningar och workshops med syftet att öka kunskapen om hur mil-

jökvalitetsnormerna för vatten ska tillämpas. Länsstyrelsen har på uppdrag från Vattenmyndigheten genomfört revidering av statusklassning med avseende på miljögifter för länets yt- och grundvattenförekomster. Åtgärder som beskrivs i åtgärdsprogrammet bidrar till att uppnå målen för Ingen övergödning, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans och Ett rikt växt- och djurliv.

Länsstyrelsen genomförde under 2016 upphandlingar av provtagning och analyser av miljögifter i ytvatten och sediment på tolv respektive åtta provplatser i länet och resultat väntas i början av 2017. Även en grundvattenprovtagning i vattenverk i Östhammars kommun utfördes av länsstyrelsen vid två tillfällen 2016. Resultaten är levererade och ska utvärderas inför kommande statusklassning av grundvatten inom vattenförvaltningen. Länsstyrelsen har provfiskat och bankat abborre och strömming på två kustlokaler i länet, Galtfjärden och Gårdskärskusten. Båda lokalerna representerar opåverkat vatten. Inga miljögiftsanalyser har genomförts under året men kan utföras vid behov och möjlighet framöver. Det kan till exempel göras med syfte att ligga till grund för klassning av kemisk status inom ramen för vattenförvaltningens arbete.

Kommuner och ideella sammanslutningar har under år 2016 drivit 25 LOVA-projekt i länet, varav 13 stycken startades under året. Syftet med många av projekten har varit att minska utsläppen från kommunala reningsverk, enskilda avlopp, dagvatten och båtbottnfärger. Över hälften av projekten innebär strukturkalkning av lerhaltig åkermark, vilket minskar växtnäringssläckaget från jorden. Projekten bidrar främst till miljömålet Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Giftfri miljö.

Uppsala läns kemikalienätverk har haft återkommande möten under 2016 och fokus har legat på projekten Våga fråga och Stoppa kemikalieonödan. Länsstyrelsen

har ingått i en projektgrupp för framtagandet av broschyren Stoppa kemikalieonödan, vilket resulterat i ett utkast som ska bearbetas till en färdig version under 2017.

Länsstyrelsen verkar för att kartläggning, utredningar och åtgärder av områden som är förorenade genomförs genom tillsynsinsatser. Länsstyrelsen tar årligen fram en lista över de mest prioriterade objekten för arbetet med förorenade områden i länet. I Uppsala län finns 3 600 misstänkt förorenade områden. Länsstyrelsen har genom tillsynsarbetet eller som huvudman och bidragsförmedlare under året arbetat med utredningar eller åtgärder vid en stor del av objekten (26 av totalt 70 objekt). Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet vid 22 av de 70 objekten. Vid sexton av dessa skedde aktiviteter till följd av frivilliga insatser eller förelägganden.

Den regionala handlingsplanen för klimatanpassning är indelad i fem fokusområden: samhällsbyggnad, kulturmiljö, vatten, areella näringar och naturmiljö. Länsstyrelsen har under 2016 arbetat utifrån den framtagna regionala handlingsplanen. Utifrån dess målbilder och åtgärder inom respektive område utformas arbetet. Under början av året slutfördes den första revideringen av handlingsplanen vilken ledde till att ett antal åtgärder omarbetades och reviderades. Handlingsplanen bidrar till att lyfta klimatanpassningsfrågan i länets kommuner, och därigenom bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. De åtgärder i handlingsplanen för klimatanpassning som har kopplingar till miljömålen kommer att integreras i åtgärdsprogrammet för miljömålen. En mer detaljerad beskrivning redovisas under avsnitt Energi och klimat.

Miljö kvalitetsmålet Frisk luft är aktuellt i Uppsala kommun, som inte har en bestående trend att uppnå miljö kvalitetsnormerna (MKN) för luft de senaste åren. Kommunfullmäktige i Uppsala kommun antog den 25 maj 2014 ett nytt åtgärdsprogram för att klara MKN för partiklar (PM10) och kvävedioxid. Programmet fastställdes av

länsstyrelsen den 9 februari 2015. I det nya åtgärdsprogrammet beskrivs dels hur redan vidtagna åtgärder ska vidareutvecklas och förbättras, dels vilka ytterligare åtgärder som kommer att krävas för att uppnå syftet att med bestående trend klara MKN för PM10 och kvävedioxid. Länsstyrelsens bedömning är att trenden av minskande halter, främst av partiklar men också av kvävedioxid, är ett resultat av de åtgärder som Uppsala kommun har vidtagit. Även beaktat lokala variationer i vädret bedöms planerade åtgärder ytterligare minska risken för överskridanden av MKN (se avsnitt om miljö kvalitetsnormer för luftkvalitet).

Stödja kommunerna

Länets miljöstrategiska nätverk drivs i länsstyrelsens regi och har under året anordnat ett samverkansmöte under året med anledning av att involvera kommunerna i arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur samt ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen. Till detta möte har också bjudits in att ta upp andra frågeställningar som kommunerna i länet har behov av att diskutera och få stöd i. Vid mötet som ordnades i november 2016 togs därför även stöd från landsbygdsprogrammet och vattenförvaltningens åtgärdsprogram upp då det fanns en efterfrågan av detta från kommunerna.

Länsstyrelsen har under året väglett Uppsala kommun, Tierps kommun och Upplandsstiftelsen i deras pågående arbete med att bilda fyra kommunala naturreservat.

Länsstyrelsen i Uppsala län tillsynsvägleder och samarbetar regelbundet med kommunernas miljöinspektörer. Det anordnas minst en handläggartäff samt en utbildningsaktivitet per år, den så kallade Mälarlänsutbildningen. Sedan flera år tillbaka har Länsstyrelsen i Uppsala län ett aktivt samarbete med de övriga länen runt Mälaren om tillsynsvägläsningsfrågor. Projekt som har arrangerats gemensamt under 2016 är Mälarlänsutbildningen, det gemensamma Plantskoleprojektet samt en gemensam tillsynsvägläsningsplan. De tre initiativen är del av länsstyrelsens tillsyns-

vägledning till kommunerna. Under 2016 gavs möjligheten att söka bidrag för sanering av förorenade områden för bostadsbyggande. Länsstyrelsen har gjort informationsinsatser i länet för att sprida kunskapen om det nya bidragsspåret. Insatserna har bestått av riktad information till handläggare och chefer inom plan- och miljöfrågor, miljöstrateger och projektledare/huvudmän.

Miljökvalitetsmålen i den lokala och regionala samhällsplaneringen

Flera initiativ som främjar att miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen har pågått under 2016.

Länsstyrelsen ska särskilt arbeta med regionalisering av nationella mål samt med det ömsesidiga förhållandet mellan Regional utvecklingsstrategi och kommunernas översiktsplaner. Av kommunens översiktsplan ska det framgå hur kommunen i den fysiska planeringen tar hänsyn till och samordnar översiktsplanen med nationella och regionala mål, länsomfattande strategier, handlingsplaner och åtgärdsprogram. Exempel på sådana program är klimat- och energistrategi, åtgärdsprogram för förorenade områden, åtgärdsprogram för vattenkvalitet och handlingsplan för klimatanpassning. Arbetet har fortlöpande genomförts genom länsstyrelsens uppgifter kopplade till planeringsunderlag, sammanfattande redogörelser och samråd. På de inomstatliga tvärspektoriella planberedningar som länsstyrelsen kallar till varannan vecka har, förutom beredning av aktuella planer, även samordnande internutbildningar på olika teman genomförts. Teman inkluderar MKN för luft, MKN för grundvatten respektive ytvatten, anpassning till ett förändrat klimat, biotopskyddade alléer och förorenade områden.

Länsstyrelsen har under året arbetat med ajourhållning av arkiv och katalog för planeringsunderlag. Länsstyrelsen har fortsatt att leda det länsstyrelsegemensamma WKP-projektet i samarbete med Boverket,

för att ta fram Planeringskatalogen i enlighet med återrapportering av uppdrag 49 år 2011. Planeringskatalogen är ett system som på ett enkelt sätt ska ge användarna ökade möjligheter att tillgängliggöra samt söka de planeringsunderlag som behövs för att tillämpa plan- och bygglagens och miljöbalkens bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden (3 och 4 kap) samt miljökonsekvenser och annat beslutsunderlag (6 kap). WKP-projektet är nu klart och under 2016 har systemet levererats och implementering inletts.

Länsstyrelsen har under året fortsatt arbetet med havsplanering internt på länsstyrelsen, i länet, i planområdet samt nationellt.

Havsplaneringen syftar till att ge en sammanhängande fysisk planering av havet. Havsplanen kommer att bestå av en karta och en planbeskrivning med riktlinjer och rekommendationer samt eventuella föreskrifter. Den 1 december presenterade HaV ett första utkast till havsplan för en tidig avstämning med kommuner och centrala och regionala myndigheter. I den tidiga avstämningen är länsstyrelserna ansvariga för att föra dialog med kommunerna och regionala aktörer. Länsstyrelsen i Uppsala län förbereder tillsammans med Länsstyrelsen i Gävleborgs län ett dialogmöte för kommunerna som ska hållas i januari 2017.

Under året utlyste HaV bidrag för kommunal planering i statlig samverkan (KOM-PIS) för att stärka och stötta kommunernas planering i kust- och havsområden och förbereda dem inför samråd om havsplanen. Länsstyrelsen har till uppgift att utlysa bidraget, hantera ansökningar och följa upp resultatet. Länsstyrelsen hade under våren 2016 möten med kustkommunerna och Regionförbundet i Uppsala län för att informera om bidraget. I juni 2016 beviljades kommunernas ansökan för 2016 och nu pågår handläggningen av ansökan om medel för 2017 samt uppföljning och utvärdering av projektet som genomförts under 2016.

Lantbruk och landsbygd

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 60*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	5,5	8,3	5,4
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	22,8	20,9	20,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	17,82	18,34	16,10
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	26 415	26 580	24 301
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	16,57	17,59	16,10
Antal ärenden, inkomna och upprättade ³⁾	481	420	8 663
Antal beslutade ärenden ³⁾	332	636	9 071
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ³⁾	29	78	184
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 036	3 724	1 603

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Under 2016 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (VÅS 601) inte är möjlig att hämta ut.

För landsbygdsstöden (VÅS 602) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Siffrorna som redovisas för 2015–2016 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om landsbygdsstöd.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket.

Införandet av en ny jordbrukspolitik har medfört kostnadsökningar för administrationen av landsbygdsprogrammet och direktstöden. Ökad komplexitet samt hårda prioriteringar i IT-systemutvecklingen innebär en ökad resursåtgång i länsstyrelsernas handläggnings- och kontrollarbete inom både jordbruksstöd och landsbygdsstöd. Uppdatering av åtagandeplaner för betesmarker och slåtterängar samt kvarvarande arbete från 2015 har också inneburit förhöjda kostnader under 2016. År 2013 betraktas i detta sammanhang som ett ”normalår” och då erhöll länsstyrelserna 95 miljoner kronor i TA-medel. Länsstyrelserna beviljades 113 miljoner kronor i TA-medel för verksamhetsåret 2016, varav 16 miljoner kronor var öronmärkta för åtagandeplaner.

Inför 2016 bedömde länsstyrelserna att cirka 15 procent av handläggningen av 2015 års jordbrukarstödsansökningar, plus efterarbete med fältkontroller, kvarstod till 2016 vilket innebar ökade kostnader. Trots att vissa moment har effektiviserats jämfört med tidigare hantering saknar många delar fortfarande fungerande IT-stöd och de manuella inslagen är så stora att delar av 2015 års handläggning kommer att slutföras

först 2017. Hanteringen av åtagandeplaner är resurskrävande. Större delen av åtagandeplanerna för 2015 och 2016 har kunnat slutföras med hjälp av öronmärkta TA-medel, men några län har inte klarat hela arbetet inom fördelad TA-budget eller har arbete kvar som måste slutföras 2017.

Även landsbygdsstöden har varit mer resurskrävande än normalt på grund av att nya arbetsmoment och rutiner såsom prioritering av ansökningar med poängsättning och urvalskriterier samt upphandlingar och utlysningar inom kompetensutveckling och samarbetsåtgärder initialt innebär ökade kostnader för hanteringen. Ärendebalanser har byggts upp under året i och med att möjligheten att handlägga ansökningar inte öppnade förrän i mars och möjligheten att handlägga slututbetalningar öppnade i december. De effektiviseringsvinster som åstadkoms genom digital hantering av ansökan äts upp av ökad administration inom andra delar, till exempel högre krav på utredning av LOU och ökade dokumentationskrav.

Under 2015 och 2016 har länsstyrelserna finansierat deltagandet i utvecklingsarbetet av Jordbruksverkets IT-system med läns-

styrelsernas gemensamma utvecklingsmedel och TA-medel. Utvecklingsarbetet

kommer att fortsätta under 2017.

EU:s direktstöd för jordbrukare och stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder

Regleringsbrev: 1.2. Länsstyrelserna ska verka för ett genomförande av de uppgifter som åligger dem enligt förordningen (2014:1101) om EU:s direktstöd för jordbrukare, förordningen (2015:406) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder och förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerieringen som är kostnadseffektivt, enkelt för företagen och som minimerar risken för sanktioner

Direktstöd och miljöersättningar

Länsstyrelsen har genomfört handläggning, kontroll av ansökningar samt beslut om utbetalningar i enlighet med Jordbruksverkets anvisningar i handläggarstödet på Ladan, Jordbruksverkets webbplats för information till länsstyrelserna och de förordningar och föreskrifter som är aktuella för respektive ersättningsform.

2016 har varit ett utmanande år på flera olika sätt i arbetet med direktstöd och miljöersättningar. Utmaningarna stammar dels från nyheter inom de stöd som introducerades 2015, dels från de nya miljöersättningar som introducerades 2016 och dels från de problem med datasystemen som började 2015 och även har fortsatt under 2016.

Stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder

Länsstyrelsen har under året arbetat för att genomföra handläggningen av landsbygdsstöden på ett korrekt och effektivt sätt genom enhetlig rättstillämpning, nationella mål samt länets genomförandestrategi.

Fokus under året har varit att starta upp handläggning av inkomna ansökningar om stöd och ansökan om utbetalning samt informera om programmet till presumtiva sökande, om regler och villkor för de olika åtgärderna samt om möjligheten att ansöka om stöd inom landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Ett mål har varit att de flesta ansökningarna om stöd ska ha kommit via e-tjänsten. Under året inkom 97 procent av samtliga ärenden om ansökan av stöd via e-tjänsten. Länsstyrelsen i Uppsala län har använt den av Jordbruksverket upphandlade tjänsten för inskanning av dokument och arkivering av original hos Softronic i Överkalix.

Handläggning av ansökan om stöd och ansökan om utbetalning för ett ärende utförs inte av en och samma handläggare. Detta med tanke på effektiv och rättssäker hantering. De olika handläggarna har fått ansvar för handläggning inom olika insatsområden för att få en god kännedom om dessa, vilket medför snabbare handläggning. Samordningsansvariga finns för de olika stödtyperna för att ha kontroll över handlägningsprocessen och informationen kring hanteringen av landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet. En ansvarig finns för ärendetypen utbetalning. Handläggarna har arbetat mot uppsatta mål för handläggningen om ansökan om stöd och utbetalning.

Samordningsansvarig från enheten har deltagit som så kallad superanvändare i Jordbruksverkets utbildningsgrupp för IT-systemet och handläggning av ärenden. Länsstyrelsens handläggare har kontinuerligt deltagit i Jordbruksverkets utbildningar och informationstillfällen om landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet via konferenssamtal över internet. Handläggare har deltagit i workshop om reformarbetet 2017 av IT-systemet, över vad som fungerar bra och vad som fungerar mindre bra i systemen. Länsstyrelsen har deltagit i referensgrupp för skrivning av rutiner till landsbygdsprogrammet tillsammans med Jordbruksverket.

Länsstyrelsen har deltagit och besvarat remisser och förfrågningar gällande landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet under året.

Landsbyggsdirektören har kontinuerligt deltagit i LD21 och LD-grupp i Mälardalen (LD6). Handläggare deltar kontinuerligt i en regional samordningsgrupp för

länsstyrelserna i Mälardalen för att utbyta erfarenheter och information och finna samarbetsformer mellan varandra för arbetet med landsbygdsprogrammet.

Under året har länsstyrelsen handlagt ansökningar om stöd och ansökan om utbetalningar inom olika stödtyper och insatsområden inom landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet. Det har sammanlagt sedan september 2014 till december 2016 inkommit 367 ärenden om stöd till landsbygdsprogrammet och fyra ärenden till havs- och fiskeriprogrammet enligt rapport från Jordbruksverkets rapportsystem BLIS. Antalet inkomna ansökan om utbetalning är totalt 63 ärenden.

Länsstyrelsen samverkar internt för att underlätta processen för de sökande och handläggare vid beredning av ärenden och tillståndsgivning som berör ansökningar inom landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet.

Företagsstöd inom landsbygdsprogrammet

Länsstyrelsen har sedan september 2014 totalt mottagit 237 ansökningar om företagsstöd varav fyra i havs- och fiskeriprogrammet, enligt Jordbruksverkets BLIS rapporter. Handläggning av dessa i IT-systemet kunde påbörjas under mars månad. Länsstyrelsen har under året beslutat en tredjedel av antalet ärenden.

Miljöinvesteringar

Länsstyrelsen har sedan september 2015 (när stödåtgärderna öppnade) totalt mottagit 39 ansökningar om miljöinvesteringar. Eftersom åtgärder inom miljöinvesteringar inte får påbörjas förrän skriftligt besked getts eller beslut fattats av länsstyrelsen har handläggning av dessa ärenden prioriterats. Under året har länsstyrelsen fattat beslut i 28 av dessa ärenden. De elva ärenden där beslut inte fattats är ansökningar som kom in i slutet av året eller ansökningar om anläggning av våtmark där beslut ännu inte fattats om vattenverksamhet. Eftersom detta är ett krav för att få stöd via miljöinvestering har länsstyrelsen avvaktat med att fatta beslut i dessa ärenden.

Länsstyrelsen har inom arbetet med miljöinvesteringar strukturerat upp arbetet på myndigheten för ärenden som kräver handläggning och beslut av fler än en funktion. Bland annat har länsstyrelsen tagit fram ett flödesschema för arbetet med anläggning av våtmarker för en enklare, effektivare och mer synkroniserad handläggning. Flödesschemat gör det också tydligt för kunden i vilken ordning och till vem anmälningar och ansökningar ska in. Länsstyrelsen har även, för att få en korrekt och saklig bedömning och prioritering av varje ansökan, upprättat en beredningsgrupp bestående av specialister inom aktuella sakområden.

Kompetensutveckling inom landsbygdsprogrammet

Länsstyrelsen registrerade under år 2015 och 2016 totalt 16 stycken ansökning om stöd för kompetensutvecklingsåtgärder i landsbygdsprogrammet. Rådgivningen inom Greppa Näringen upphandlades under 2015 och aktiviteterna i projektet har fortlöpt under 2016. Totalt har 104 personer fått rådgivning inom Greppa Näringen i Uppsala län av åtta olika företag.

Under våren 2016 genomförde Länsstyrelsen en upphandling för rådgivning inom områdena Ett rikt odlingslandskap och Ekologisk produktion samt för kompetensutveckling inom områdena Ett rikt odlingslandskap, Ekologisk produktion och Greppa Näringen. Inför detta hölls i slutet av 2015 två brainstorming-möten för att på bästa sätt ta tillvara länsstyrelsens breda kompetens när underlaget till upphandlingen skrevs. Under år 2016 fick 72 personer rådgivning inom ovanstående områden, varav den större andelen inom Ekologisk produktion (50 personer). 38 personer har deltagit i aktiviteter inom kompetensutveckling under året och aktiviteterna inom såväl rådgivning som kompetensutveckling kommer att fortsätta löpa genom 2017.

Inom området Nya jobb och diversifiering har arbetet fokuserat på att ta fram projektplaner till de sex olika projekten på detta område. Länsstyrelsen i Uppsala län med-

verkar även i projektet Smakrik och blomstrande besöksnäring tillsammans med länsstyrelserna i Västmanland, Örebro, Stockholm och Södermanland. Vad gäller rådgivning till kommersiell service så ingår Länsstyrelsen i Uppsala län även där i ett gemensamt projekt där ett utkast till projektplan har tagits fram. Planen är att detta projekt ska komma igång i början av 2017.

Projektstöd inom landsbygdsprogrammet

Inom landsbygdsprogrammets stöd för kommersiell service prioriteras, liksom i det regionala serviceprogrammet, samverkanslösningar. I den regionala handlingsplanen för landsbygdsprogrammet lyfts även förmågan att bibehålla och/eller skapa nya arbetstillfällen, tillgänglighet och serviceställenas betydelse för bygdens attraktionskraft. Landsbygdsprogrammet öppnade för ansökningar om stöd inom området service den 27 augusti 2015 och länsstyrelserna kunde påbörja handläggningen i mitten av mars år 2016. Länsstyrelsen har sedan programmets öppnande mottagit 16 ansökningar om stöd inom kommersiell service, varav nio ansökningar har bifallits.

Inom de projektstöd som omfattas av kravet på övrigt offentligt stöd så har länsstyrelsen till övervägande del avvaktat med beslut. Detta på grund av otydligheter i hur kravet på övrigt offentligt stöd ska hanteras i landsbygdsprogrammet.

Bredband

Länsstyrelsen har deltagit i Länssamverkan bredband 2.0 (LSB 2.0) tillsammans med övriga län, Post- och telestyrelsen och regeringens Bredbandsforum. Av länets 16 ansökningar om bredbandsstöd har länsstyrelsen under året tagit beslut i elva ärenden. De projekt som fått bredbandsstöd omfattar landsbygdsområden i Enköpings, Heby, Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner. Ytterligare två ärenden kommer att få beslut om stöd innan de tilldelade stödmedlen på 153,5 miljoner kronor är slut.

Länsstyrelsen arbetar internt för att ta fram riktlinjer, samordna information och be-

reda ärenden för att underlätta för sökanden inom landsbygdsprogrammet. Länet har stort behov av samordning inom bredbandsområdet för att främja utbyggnaden och effektivisera arbetet så att avsatta resurser ger största möjliga nytta. Länsstyrelsen tillsatte en bredbandskoordinator i början av året på uppdrag av regionen. Bredbandskoordinatorn har hållit kontinuerlig kontakt med kommunerna och arbetat med dem utifrån deras behov och efterfrågan samt hållit sig á jour om vad som händer på det nationella planet och i EU. För mer information, se årsredovisningens avsnitt för infrastrukturplanering.

Regional handlingsplan och information

Den regionala handlingsplanen för landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeprogrammet är ett viktigt verktyg för handläggare och sökande. En reviderad version, som ska gälla för 2017, blev godkänd av Jordbruksverket i december 2016.

Länsstyrelsen har bjudit in länets partnerskap för landsbygdsutveckling till två möten under året. Partnerskapet har varit aktivt vid revideringen av den regionala handlingsplanen och vid framtagandet av ett underlag för en handlingsplan för livsmedel i länet.

En angelägen uppgift för länsstyrelsen är att informera om prioriteringarna i landsbygdsprogrammet. De viktigaste kanalerna är länsstyrelsens externa webbplats, Facebooksidan "Landsbygd Uppsala län" och nyhetsbrevet "Landsbygd Uppsala län". Länsstyrelsen har arbetat fram så kallade stödkort för varje åtgärd inom landsbygdsprogrammet. Stödkorten är en sammanfattning av villkoren för de olika åtgärderna där läsaren snabbt kan få en överblick av de olika insatsområdena. Stödkorten finns tillgängliga på länsstyrelsens externa webbplats. Länsstyrelsen har deltagit på informationsträffar ute i kommunerna, liksom på möten med andra aktörer och med sökande. Länsstyrelsen har regelbundet kontakter med media i aktuella frågor som rör landsbygden. Nyhetsbyrån Siren får enligt begäran kontinuerligt ta del av fat-

tade beslut inom de olika insatsområdena i landsbygdsprogrammet.

Landsbygdsutvecklingsarbetet har presenterats vid två interna stormöten, "Styret runt". Vid det första tillfället presenterade fiskevårdskonsulenterna utmaningar och möjligheter inom fiskeområdet. I december presenterade medarbetare hur landsbygdsprogrammet har koppling till turism, miljö och bredband.

Samverkan regionalt

Länsstyrelsen har genomfört två dialogmöten för bättre samordning mellan EU-fonderna under året. Representanter från Tillväxtverket i Örebro, Regionförbundet Uppsala län och länsstyrelsen samt berörda leaderområden; Lokal ledd utveckling Upplandsbygd, Leader Nedre Dalälven och Leader Mälardalen, har utifrån sina program och strategier gett inspel till områden för samordning. Syftet har varit att bidra till hur EU-fonderna kan användas bättre för ökad utveckling av länet genom konkreta samverkansprojekt.

Länsstyrelsen har svarat på remissen om ny regional utvecklingsstrategi (RUS) för Uppsala län och drivit att införa ett nytt mål i strategin som avser långsiktig hållbar livsmedelsproduktion. Målet är att produktionsvärdet från jordbruks- och trädgårdssektorn ska öka 20 procent fram till år 2030. En handlingsplan för livsmedel i länet ska kopplas till RUS-målet och arbetet med handlingsplanen är under uppstart. Handlingsplanen är en fortsättning av partnerskapets möte om livsmedelsstrategi och

klimatanpassning i oktober samt ett klimatseminarium i november. Klimatseminariet ingår i projektet för att ta fram en klimatanpassad livsmedelsstrategi (se mer information under årsredovisningens avsnitt för infrastrukturplanering).

Länsstyrelsen har besvarat remissen om ett nytt landsbygdsprogram för Uppsala kommun och inbjuds regelbundet till och deltar på Uppsala kommuns Landsbygdsforum.

Samverkan nationellt

Uppsala län representerar länsstyrelserna i miljörådsprojektet om möjligheter och hinder för bioenergiproduktion inom svenskt jord- och skogsbruk. Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen vill tillsammans med länsstyrelserna visa på potentialen för bioenergi och hur man kan undvika miljörisker samt göra bioenergisystemen mer hållbara. Detta hållbarhetsarbete påverkar i sin tur miljömålen begränsad klimatpåverkan, ett rikt odlingslandskap, ett rikt växt- och djurliv samt levande skogar. Slutrapporten beräknas vara klar i mars 2017.

Samverkan internationellt

Länsstyrelsen i Uppsala län arbetar tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholms län, Region Östergötland, skärgårdskommunerna på Åland och Egentliga Finland om skärgårdsfrågorna. Under året har dels ett skolseminarium hållits i Sverige och Finland med mål att utbyta erfarenheter för att behålla skärgårdsskolorna, dels har ett arbete inom maten för besöksnäring gjorts.

Handläggning och utbetalning av stöd och ersättningar

Regleringsbrev: 1.3. Länsstyrelserna ska, tillsammans med Statens jordbruksverk, säkerställa att direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsutveckling i så hög utsträckning som möjligt betalas ut så tidigt som regelverket tillåter.

Direktstöd och miljöersättningar

Under 2016 har länsstyrelsen arbetat för att alla lantbrukare som inte fått utbetalt gårdsstöd och förgröningsstöd för stödåret 2015 ska få sin utbetalning så snart som möjligt samt att så många lantbrukare som möjligt ska få ersättning för 2016 vid första möjliga utbetalningstidpunkt.

Länsstyrelsen valde att under året att lägga mycket resurser på utbildning. Inför SAM-ansökningsperioden ordnades därför tre informationsträffar i gemensam regi med Lantbrukarnas Riksförbund Mälardalen. Länsstyrelsen deltog också vid Lantbrukarnas Riksförbund Mälardalens regionstämma i Enköping med ett monterbord.

Under ansökningsperioden har lantbrukare i länet haft möjlighet att göra sin SAM-ansökan på en lånedator hos länsstyrelsen. Handläggare har funnits på plats för att svara på frågor och ge support. Denna möjlighet har funnits även inför sista ändringsdag, den 15 juni. Länsstyrelsen bedömer att support på plats i vissa fall krävs för att få in elektroniska ansökningar av rätt kvalitet. För 2016 har länsstyrelsen enbart fått in elektroniska ansökningar.

Länsstyrelsen beslutade om en delutbetalning på 70 procent av direktstöden för 2016 (gårdsstöd, förgröningsstöd, stöd till unga jordbrukare och nötkreatursstödet) från och med den 7 oktober och en delutbetalning på 90 procent inom samma stöd den 14 december. Sammanlagt har länsstyrelsen betalat ut 336,8 miljoner kronor i direktstöd under 2016, av dessa är 283,9 miljoner kronor utbetalningar för 2016 års ansökningar.

Länsstyrelsen har betalat ut 118,2 miljoner kronor i miljöersättningar under 2016. Av dessa är 54,8 miljoner kronor utbetalningar för 2016 års ansökningar. Beslut har också fattats om delutbetalningar gällande de flesta av de nya miljöersättningarna på 85 procent (förutom för vallstödet där delutbe-

talningen var 75 procent). För de nya miljöersättningarna Restaurering av betesmarker och slåtterängar samt Skötsel av våtmarker har länsstyrelsen beslutat om hela utbetalningen på en gång. För miljöersättningar från det förra landsbygdsprogrammet har länsstyrelsen beslutat om slututbetalningar så långt möjligt.

Länsstyrelsen har genomfört handläggning, kontroll av ansökningar samt beslut om utbetalningar i enlighet med Jordbruksverkets anvisningar i handläggarstödet på Ladan, Jordbruksverkets webbplats för information till länsstyrelserna och de förordningar och föreskrifter som är aktuella för respektive ersättningsform.

Stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder

Länsstyrelsen har under året påbörjat handläggning av ansökningar om utbetalning av forskott, delutbetalning och slututbetalning gällande stöd till landsbygdsutveckling. Målet har varit att handläggningstiden inte ska överstiga 120 dagar. I vissa fall har dock handläggningstiden blivit längre, vilket främst beror på att stödmottagarna kunnat ansöka om de olika utbetalningstyperna en tid innan handläggningssystemet för utbetalningar var färdigt.

Landsbygdsprogrammet, styrnings- och uppföljningssystem

Regleringsbrev: 1.5. Länsstyrelserna ska avseende Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 tillsammans med Statens jordbruksverk påbörja utarbetandet av ett styrnings- och uppföljningssystem (SUSS-LB och SUSS-JBR). Länsstyrelserna ska redovisa

- handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som sätts inom ramen för detta arbete,
- vilka åtgärder som kommit igång under året, samt
- hur regionala prioriteringar och urvalskriterier bidrar till programmets mål.

Ansökan om stöd

Landsbygdsprogrammet öppnade för ansökningar om företagsstöd för djurstallar och projektstöd för bredband i september 2014 och från 2015 för övriga stödformer. Fiskerifonden öppnade för ansökningar 2015. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om ansökan om stöd i landsbygdsprogrammet öppnade inte förrän i mars i år och för havs- och fiskeriprogrammet kunde länsstyrelserna ta beslut först efter Jordbruksverkets avropsbeslut i september.

Arbetet under 2016 har alltså till stor del bestått av att arbeta med gamla ansökningar. Detta förklarar den låga måluppfyllelsen. Totalt antal inkomna ansökningar om stöd från landsbygdsprogrammet under åren 2014–2016 är 367 varav 232 är inkomna under 2016. Totalt antal inkomna ansökningar om stöd från havs- och fiskerifonden under 2015–2016 är fyra varav tre är inkomna under 2016. Antal beslutade ärenden om stöd inom landsbygdsprogrammet under året är 143 och antal ären-

den beslut om stöd inom havs- och fiskeri-programmet är ett.

Bredbandsstödet öppnade tidigt i systemet och av totalt 16 inkomna kompletta ansökningar har elva ansökningar fått bifall för beslut om stöd.

Måluppfyllelsen i bredbandsstödet är relativt god och anslutningsgraden i projekten är realistisk utifrån projektområdenas för-

utsättningar. För bredbandsstödet finns inga regionala kriterier, vilket minskar möjligheten till regional styrning till områden med speciella behov.

Handläggningstiden för ansökan om stöd och ansökan om utbetalning för de olika ärendegrupperna framgår av tabellen nedan.

Tabell – Handläggningstid för ansökan om stöd och ansökan om utbetalning

Ärendegrupper		Handläggningstider 2016 mål (dagar)	Utfall i procent
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder		
	Företagsstöd	180	0,3
	Projektstöd	180	24
	Miljöinvesteringar	180	64
622	Ansökan om stöd från Fiskefonden		
	Företagsstöd	180	0
	Projektstöd	180	-
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder		
	Företagsstöd	120	0
	Projektstöd	120	72
	Miljöinvesteringar	120	75
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskefonden		
	Företagsstöd	120	0
	Projektstöd	120	0

Källa: Jordbruksverkets ärendehandläggningssystem

Ansökan om utbetalning

Gällande utbetalningar av landsbygdsstöd så öppnade möjligheten för kund att söka delutbetalning och förskott i april och slututbetalning i maj. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om förskott öppnade i maj och för delutbetalning i juli–augusti. Först den 19 december öppnade beslut om slututbetalning i alla stödformer. Många företag har tagits ut för kontroll av Jordbruksverket, vilket förlängt tiden för utbetalning. Antal utbetalda stöd inom landsbygdsprogrammet är 29.

Vad gäller ärenden inom havs- och fiskerifonden fattar Jordbruksverket beslut på såväl länsstyrelsens handlagda ansökningar som utbetalar medel. Inga av länsstyrelsens ärenden är ännu utbetalda.

Utvärdering av regionala kriterier

Företagsstöd

Generellt berör de flesta ansökningar för företagsstöd fler än ett fokusområde vilket ökar programmets måluppfyllelse.

Företagsstödet för ökad konkurrenskraft och startstödet bedöms både utifrån nationella och regionala kriterier. De regionala kriterierna lyfter prioriterade produktionsformer i länet, speciellt mjölkproduktion och betande djur, men även investeringar som bevarar eller skapar jobb liksom leder till bättre arbetsmiljö, ökad samverkan, ekologisk produktion eller gynnar marknaden för närproducerat. Ett regionalt kriterium prioriterar även investeringar som bidrar till att förbättra odlingssystemens infiltrationskapacitet, vattenhushållning och reduktion av närsalter.

De flesta beslutade företagsstöd berör utökad djurhållning men även lagrings- och torkanläggningar för spannmål. Många

investeringar gäller nybyggnation av stallar vilket i de flesta fall leder till bättre arbetsmiljö och ökad betesdrift. Vissa företag har också investerat i bättre dräneringsanläggningar, ibland i kombination med strukturstyrning. Detta bidrar till de regionala målen om minskad näringspåverkan, förbättrad infiltrationskapacitet och reduktion av närsalter. De regionala kriteriernas styrning av ansökningarna har därmed bidragit till att göra länets jordbruks- och trädgårdsföretag mer lönsamma och konkurrenskraftiga vilket i sin tur medverkar till en långsiktigt hållbar och levande landsbygd där företagen kan agera på både en lokal och en global marknad.

De flesta ansökningar för förnybar energi uppfyller det regionala kriteriet, vilket leder till målet att investeringen påverkar klimatet positivt och även klarar ett förändrat klimat.

För startstödet har de regionala kriterierna inte varit avgörande eftersom de nationella kriterierna varit alltför utslagsgivande och länet fått göra många avslagsbeslut. Detta har i sin tur lett till sämre måluppfyllelse av länets prioritering som är att öka antalet stöd till unga lantbrukare. Från 2017 kommer därför de regionala kriterierna att tas bort i startstödet.

Ett företag har fått beslut om delutbetalning av stödet men inget företag har fått beslut om slututbetalning.

Projektstöd

För investeringar inom service har de regionala kriterierna bidragit till en tydlig måluppfyllelse då alla beviljade ansökningar har bidragit till lokal utveckling endera genom samverkanslösningar, utnyttjande av befintliga lokaler eller att man behåller alternativt skapar nya arbetstillfällen.

Måluppfyllelsen i breddbandsstödet är relativt god och anslutningsgraden i projekten

är realistiska utifrån projektområdenas förutsättningar. För breddbandsstödet finns inga regionala kriterier vilket minskar möjligheten till regional styrning till områden med speciella behov.

Sex projekt, varav fem breddbandsprojekt, har fått förskott och delutbetalningar av stödet.

Miljöinvesteringar

Generellt berör miljöinvesteringar i våtmarker och dammar ofta fler än två, ibland fler, fokusområden vilket ökat programmetts måluppfyllelse. För miljöinvesteringar finns enbart regionala kriterier och beroende på stödåtgärd har kriterierna varit utslagsgivande i olika stor omfattning.

För åtgärden stängsel mot rovdjur är målet att skapa fortsatt hävd av värdefulla betesmarker. Vid bedömningarna har kriteriet för värdefull betesmark inte varit tillräckligt utslagsgivande. Ansökningar med mindre värdefulla marker har fått stöd vilket har lett till sämre måluppfyllelse. Till 2017 har viktningen av kriterierna till viss del ändrats.

För miljöinvesteringar som bidrar till förbättrad vattenkvalitet och biologisk mångfald, mestadels våtmarker och dammar, prioriterar länet arter och naturtyper som är hotade, förbättrad status i vattenförekomster, retention av fosfor och kväve samt att investeringen bidrar till rekreationsmöjligheter och upplevelsevärden för allmänheten. Alla beviljade miljöinvesteringar har en mycket hög måluppfyllelse, några så bra så att de kunnat få ersättning med 100 procent av stödberättigade kostnader, vilket i sin tur leder till ett odlingslandskap med rikare mångfald samt renare sjöar och vattendrag.

Två miljöinvesteringar har fått beslut om delutbetalning av stödet och en miljöinvestering har fått beslut om slututbetalning.

Upprättande av åtagandeplaner för betesmarker och slåtterängar

Regleringsbrev: 1.6. Länsstyrelserna tilldelas särskilda medel för upprättandet av åtagandeplaner för betesmarker och slåtterängar under 2016 och 2017. Länsstyrelsen ska redovisa

- hur många åtagandeplaner som upprättats på skärm respektive i fält under året,
- den genomsnittliga tidsåtgången för upprättande av åtagandeplaner på skärm respektive i fält, och
- en uppskattning av det eventuella återstående arbetet med åtagandeplaner som behöver upprättas under 2017.

Uppdragen 4–6 finansieras av medel från anslagen 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur och 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Merparten av länsstyrelsens arbete med åtagandeplaner under 2016 fokuserades på de ansökningar om särskild skötsel för betesmarker och slåtterängar som kom in år 2015. Sammanlagt ansökte 533 lantbrukare om miljöersättning för marker med särskilda värden, på totalt 2 848 block, år 2015.

Länsstyrelsen upprättade 186 åtagandeplaner under 2015, vilka tillsammans omfattade 850 block. 129 block har avslutats utan vidare åtgärd, exempelvis genom återtagna ansökningar. Återstående 1 869 block, med ansökan om särskild skötsel från 2015, behandlades av länsstyrelsens handläggare under 2016 och arbete kvarstår även efter årsskiftet. För de block som återstår med markklasser att fastställa och gränser att redigera, är fältarbetet utfört under 2016 medan efterarbete på kontor kvarstår.

Målsättningen för länsstyrelsen under året har varit att upprätta alla resterande åtagandeplaner för 2015 års ansökningar. Många av de aktuella blocken hade inte besökts i fält på lång tid och behövde uppdaterade villkor på markklassen och ny bedömning av blockgräns. För att effektivisera arbetet samt minska kostnaderna har fältarbetet planerats efter geografisk utbredning i den mån det har varit möjligt, detta för att undvika onödiga körsträckor. Samma handläggare har alltså ansvarat för att upprätta åtagandeplaner för samtliga sökande inom ett visst geografiskt område. För ansökningar med större areal per åtagandeplan har två eller fler handläggare samarbetat för att undvika att behöva köra

tillbaka flera dagar. Därigenom reducerades tiden i fält.

Block som söktes i utökat åtagande 2016 fältbesöktes i samband med upprättande av åtagandeplaner baserat på 2015 års ansökan. Detta gjordes för att undvika besök två år i rad. Alla block inkluderades även i den plan som skickades ut till lantbrukaren. Totalt var det 100 block som söktes i utökat åtagande 2016.

Totalt arbetade nio handläggare, varav fem visstidsanställda, i olika omfattning med att upprätta åtagandeplaner på skärm och i fält. Detta är färre än antalet handläggare 2015. Sju av dessa handläggare arbetade med åtagandeplaner under större delen av säsongen. Antalet block per åtagandeplan har varit fler 2016 jämfört med 2015. Medelantalet block per upprättad åtagandeplan 2016 var 5,4 stycken och under 2015 var medelantalet 4,6 stycken. Även storleksmässigt skiljer sig åtagandeplanerna åt mellan åren. Den genomsnittliga arealen per upprättad åtagandeplan år 2016 var 16,5 hektar, jämfört med 11,8 hektar per åtagandeplan år 2015.

Datasystemen har 2016 varit fortsatt svårmanövrerade, dock med en del tekniska och administrativa förbättringar jämfört med 2015. Med förenklingar och effektiviseringar har länsstyrelsen, trots hinder i arbetsverktyg och med färre handläggare än 2015, uppnått nästan en fördubbling i hanteringen av antal åtagandeplaner och med fortsatt ambition om hög kvalitet.

Under 2016 har 207 block fått nya markklasser utifrån bedömning på skärm och 1

037 block har besökts i fält och har status "klar för plan". Antalet åtagandeplaner med fastställda markklasser och kommuniseringen klar är 141, varav 14 stycken är på skärm, 96 stycken är upprättade i fält och 31 är upprättade både på skärm och i fält. Den genomsnittliga tidsåtgången för block på skärm var 4,3 timmar och för block i fält 5,6 timmar. I början av 2017 återstår 625 block från 2015 års ansökan att redigera, där förarbete och fältbesök utfördes 2016.

Detta medför en missvisande beräkning av den totala tidsåtgången per block i fält under 2016, eftersom hela arbetet ännu inte är klart och planerna redigeras färdigt och fastställs först 2017. Den beräknade genomsnittstiden per block i fält är alltså preliminär och kommer att justeras då allt arbete är klart.

För 2017 kvarstår att handlägga 131 ny-sökningar om särskild skötsel för betesmarker och slåtterängar från 2016, vilka tillsammans omfattar 550 block på totalt 1 571 hektar.

Tillsyn av fastighetsinnehav 18 kap. 7 § ärvdabalken

Länsstyrelseinstruktion 4 §: 3. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346)

Länsstyrelsen har under 2016 från Skatteverket fått underrättelse om dödsbos innehav av lantbruksfastigheter i 67 fall. Under året har länsstyrelsen stämt av mot fastighetsregistret (FDS) vilka dödsbon som avvecklat sitt ägande. Detta görs för att kunna skicka ut information till resterande

om att dödsboet behöver avveckla sitt ägande av lantbruksfastigheten inom en fyraårsperiod. Avvecklar inte dödsboet sitt ägande inom perioden kan det bli aktuellt med vitesföreläggande. Något sådant föreläggande har inte varit aktuellt under 2016.

Fiske

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 62*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,7	0,7	0,8
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,1	0,1	0,1
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,48	0,48	0,58
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 234	1 010	1 029
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,77	0,67	0,68
Antal ärenden, inkomna och upprättade	96	102	112
Antal beslutade ärenden	98	100	125
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	2
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 149	1 617	1 824

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Länsstyrelsen har under året beslutat i 98 fiskerelaterade ärenden. Länsstyrelsen svarar på en stor mängd frågor gällande fiske, fiskebestämmelser och fiskevård från allmänhet, föreningar och organisationer. Länsstyrelsen medverkar till regeländringar och genomförande av fisketillsynen i Mälaren samt längs kusten. Under året har länsstyrelsen varit med och varit drivande i flera fiskevårdsprojekt.

Under året har länsstyrelsen initierat och finansierat flera olika sorters informationsmaterial om fisk och fiske. En ny länsövergripande fiskevårdsplan har varit högt prioriterad. Länsstyrelsen har också fortsatt varit drivande för att genomföra fiskfrämjande åtgärder längs kusten och är representerad i styrgruppen för projektet Restaurering av kustmynnande vattendrag och återskapande av våtmarker i södra Bottenhavet och norra Östersjön. Projektet som

löper över fyra år är ett samarbete mellan bland annat Sportfiskarna, Upplandsstiftelsen och Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Det övergripande målet för projektet är att öka fiskrekryteringen längs kusten. Målsättningen inom Uppsala län är att åter skapa och tillgängliggöra 100 hektar våtmark för vårlekande fisk.

Fiskevårdsmedlen har som vanligt även täckt kostnaderna för den fisketillsynen längs kusten. Den nationella länstilldelningen har varit lägre för 2016 vilket betyder att mindre pengar har kunnat betalas ut jämfört med tidigare år.

Tabell 1.2 – Länsfakta, fiske

Länsfakta ¹⁾	2016	2015	2014
Antal fiskevårdsområden ²⁾	24(21)	24(21)	24(21)
Antal fiskelicenser	21	20	21
Antal personliga fiskelicenser	4	4	4
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	0	0	0

¹⁾ Från och med 1 oktober 2014 infördes nya regler om licens för yrkesfiske. Ändringen innebär att det inte behövs yrkesfiskelicens för fiske i havet, utan bara fartygstillstånd. Fartygstillstånd bytte också namn till fiskelicens. Ändringen innebär också att benämningen yrkesfiskelicens bytte namn till personlig fiskelicens vid fiske i sötvatten. I årsredovisningen för 2014 togs inte hänsyn till denna förändring. Redovisningen i denna tabell som avser 2014 överensstämmer därför inte med motsvarande tabell i årsredovisningen 2014.

²⁾ Siffran inom parentes anger fiskevårdsområden som enbart ligger i Uppsala län.

Källa: Länsstyrelsen, licenser och fartygstillstånd från Havs- och vattenmyndigheten och antal inkomna ansökningar från Jordbruksverkets LB-system.

Antalet fiskevårdsområden är i stort sett oförändrat. Länsstyrelsen ser för närvarande inget omedelbart behov av att priori-

tera bildandet av nya områden även om det på längre sikt vore önskvärt att öka andelen tillgängliga vatten för allmänheten.

Folkhälsa

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 70*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,9	0,2	0,2
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,9	1,6	1,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,12	1,12	1,14
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 315	1 908	2 195
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,45	1,26	1,45
Antal ärenden, inkomna och upprättade	56	54	45
Antal beslutade ärenden	38	51	107
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	220	137

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Länsstyrelsen har en heltidstjänst för ANDT-samordning där delar i det uppdraget består av att integrera ANDT-frågorna i länets övriga strategiska folkhälsouppdrag. ANDT står för alkohol, narkotika, dopning och tobak. Länsstyrelsen har under året också ingått i länets samverkansstruktur för folkhälsa via före detta Regionförbundet i Uppsala läns särskilda arbetsgrupp för folkhälsa (RAFF). Detta redovisas nedan i kapitlet Verka för de nationella folkhälso-

målen. Ungefär 40 procent av en tjänst ägnades åt tillsyn av kommunernas arbete med tillsyn utifrån alkohol- och tobakslagen. Resterande del fokuserades på integration och hälsa samt vissa delar som är kopplade till det särskilda hemlöshetsuppdrag som tillhör bostadsförsörjning och har redovisats i årsredovisningens kapitel Hållbar samhällsplanering och boende.

Samverkansstruktur och strategi

För att den nationella ANDT-politikens mål ska förverkligas utifrån regionala och lokala mål och förutsättningar har länsstyrelsen tillsammans med länets aktörer tagit fram en särskild strategi: Regional strategi och handlingsplan för alkohol, narkotika, dopning, tobak och läkemedel, Uppsala län 2016–2021. Arbetet är genomfört på uppdrag av länets styrgrupp för ANDT-L. Styrgruppen leds av landshövdingen. Styrgruppen har även beslutat att inkludera läkemedelsberoende och missbruk i arbetet (därav namnet ANDT-L). Underlaget är framtaget från tidigare utvärderingar samt i dialog med länets kommuner, Regionförbundet i Uppsala län (nu Region Uppsala), polismyndigheten, idéburen sektor och övriga relevanta aktörer. Länsstyrelsen leder utöver styrgruppen ett särskilt nätverk för förebyggande ANDT-L-frågor och ett nystartat forum för idéburen sektor.

ANDT-samordnaren ingår i flera nätverk för att samordna frågorna inom området med ett antal aktörer i länet. Nätverket för regional föräldrastödssamverkan är ett nätverk som länsstyrelsen ansvarar för tillsammans med Region Uppsala.

Under året har ANDT-samordnaren haft avstämningar med ansvariga för länsprojekt avseende psykisk hälsa och -ohälsa, cancerprevention, frivården, Uppsala läns barnavårdsförbund, Barnombudsmannen i Uppsala samt Uppsala universitets uppdrag U-FOLD för att motverka missbruk.

Vid framtagandet av en cancerpreventionsplan för regionen där Uppsala ingår har Uppsalas ANDT-samordning representerat övriga länsstyrelser i regionen. Detta för att sammankoppla övrigt arbete med främst tobak- och alkoholprevention. Det har resulterat i ett förslag på plan för cancerprevention.

Länsstyrelsen har även påbörjat arbetet med en ökad intern samordning av uppdragen inom övriga sociala hållbarhetsuppdrag såsom jämställdhet, integration, till-

syn av alkohol- och tobakslagen samt sociala risker.

Samordning med andra län och nationellt

Länsövergripande ANDT-samordning sker med åtta mellansvenska län, Nationellt nätverk för Länsstyrelsernas ANDT-samordning (SLUSS) och Nationellt nätverk för Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN-ombud). Syftet med dessa nätverk har varit ökad samordning, kvalitetssäkring samt erfarenhetsutbyte.

Kompetensutveckling

Åren 2016 och 2018 har Uppsala kommun och Uppsala universitet fått beviljat att anordna den nationella konferensen om alkohol, narkotika, dopning och tobak: drogFOKUS. Länsstyrelsen i Uppsala läns ANDT-samordnare har ingått i arrangörsgruppen samt den lokala planeringsgruppen som tillsammans genomfört drogFOKUS år 2016. (Länsstyrelsen i Uppsala län representerar 2016 och 2018 samtliga länsstyrelser). Länsstyrelsen valde att finansiera så många platser som möjligt för länets aktörer så att de skulle ha möjlighet att delta och intresset var också mycket stort.

I samarbete med länsstyrelserna i Örebro, Värmlands, Södermanlands, Västmanlands, Östergötlands, Dalarnas och Gävleborgs län har en regional konferens för kommunernas ANDT-samordnare arrangerats med fokus på jämlikhet i hälsa och lokala ANDT-samordnarrollen. Även ett internat för tio mellanstora kommuner, där Uppsala kommun ingick, genomfördes.

En särskild utbildningsdag har arrangerats för nyckelfunktioner inom förebyggande arbete för droger med tema systematik och långsiktighet. Dagen genomfördes tillsammans med projektledaren för sociala risker och social oro samt koordinatören för länets brottsförebyggande samverkansorgan Tryggare Uppsala län.

Särskilda utvecklingsområden

Länets regionpolitiker har gjort en avsiktsförklaring om att Uppsala län ska prioritera

förebyggande psykisk ohälsa bland barn och unga genom tre fokusområden. Tobaksfri skoltid och rökfria skolgårdar samt föräldrastöd är två av tre prioriterade mål som länsstyrelsen samordnar tillsammans med Region Uppsala. Särskilda handlingsplaner är framtagna. Ett arbete med att synliggöra och inventera frågan har påbörjats. Tobaksfri skoltid och rökfria skolgårdar är ett konkret exempel på samverkan och samordning mellan länsstyrelsens tillsynsuppdrag avseende tobakstillsynen och de förebyggande frågorna.

I övrigt kan nämnas att länsstyrelsens ANDT-samordnare har föreläst om tobaksprevention på astma- och allergiföreningens jubileum, medverkat i den enda dopningsförebyggande styrgruppen i Uppsala län (där Knivsta kommun är ansvarig)

och föreläst på Centralförbundets för alkohol och narkotikaupplysning ombudsträff om samverkan med idéburen sektor. Länets nya strategi för frågorna har lyfts fram av tankesmedjan Tobaksfakta.org som förordöme i och med vårt förslag om ett särskilt regionalt mål för Tobacco Endgame – ett rökfritt Sverige.

Sammanfattningsvis har ANDT-samordningen i samverkan genomfört ett antal insatser för att bidra till att Uppsala läns aktörer ska uppnå den nationella strategins ambitioner. Det har främst handlat om att samordna frågan med övriga lokala och länsövergripande uppdrag samt att via kompetenshöjande insatser och arenor för samverkan utveckla arbetet och stärka samverkan.

Tabell 5.1 – Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH) ¹⁾	1632	1,8
varav Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	80	0,1
varav Fördelning av statsbidrag (704)	0	0,0
varav Alkohol- och tobaksärenden (705)	457	0,4
varav alkoholärenden (7051 – 7053)	288	0,3
varav tobaksärenden (7054 – 7056)	169	0,1
Totala kostnader (inkl. OH) ¹⁾	2 315	

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Tabellen innehåller verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen redovisas endast för senaste räkenskapsåret (dvs. 2016).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Under året har länsstyrelsen utövat tillsyn av kommunernas verksamhet utifrån alkohol- och tobakslagen. Länsstyrelsen har även gett kommunerna råd och stöd i deras arbete, bland annat genom återkommande samverkansträffar och utbildningar. Läns-

styrelsen har fokuserat på ett gemensamt utvecklingsarbete med kommunerna för att få skolgårdarna rökfria. Detta med anledning av att tobaksfrågorna inte är en prioriterad verksamhet i kommunerna (vilket alkoholtillsynsärenden är).

Verka för det nationella folkhälsomålet

Länsstyrelseinstruktion 5 §: 6. Länsstyrelsen ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak

ANDT-samordnaren ingår i en regional arbetsgrupp för folkhälsa (RAFF). Syftet är att samverka och lyfta fram folkhälsofrågorna i länets regionala utvecklingsstrategi.

För att den nationella ANDT-politikens mål ska förverkligas utifrån regionala och

lokala mål och förutsättningar har Regional strategi och handlingsplan för alkohol, narkotika, dopning, tobak och läkemedel, Uppsala län 2016–2021, tagits fram. I den finns ett särskilt regionalt mål för att stärka länets folkhälsa: Jämlikhets- och jämställdhetsperspektivet ska tydliggöras och

genomsyra ANDT-L-arbetet. Under 2016 har ANDT-samordningen samarbetat nära länsstyrelsens sakkunniga i jämställdhet för att jämställdhetsintegrera hela det ANDT-samordnande uppdraget.

Länsstyrelsen har även påbörjat arbetet med en ökad intern samordning mellan folkhälsa/ANDT och uppdragen inom övriga social hållbarhetsuppdrag såsom jämställdhet, integration, tillsyn av alkohol- och tobakslagen samt sociala risker.

Jämställdhet

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 80*	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,0	0,0	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,6	1,9	1,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,00	1,18	1,18
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 807	2 023	2 157
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,13	1,34	1,43
Antal ärenden, inkomna och upprättade	33	47	46
Antal beslutade ärenden	35	42	57
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	675	770	375

Brukarundersökning

Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 80, Jämställdhet ³⁾	67
--	----

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 80 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för de 14 länsstyrelser som deltog är 72.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Under tre månader i höst har en av de två tjänsterna inom jämställdhetsområdet varit vakant. Det har inneburit att utförandet av planerade aktiviteter har prioriterats.

Länsstyrelsens arbete med jämställdhetspolitikens delmål sker delvis integrerat, men då delmålet som syftar till att mäns våld mot kvinnor ska upphöra har haft stort fokus och fått specificerade resurser redovisas det arbetet separat från det breda arbetet för att främja jämställdhet och jämställdhetsintegrering.

Mäns våld mot kvinnor

Länsstyrelsen har tre uppdrag kopplat till mäns våld mot kvinnor: att stödja samordningen i länet, att bidra med metod- och kompetensstöd samt att främja och lämna stöd till insatser för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa uppdrag har flera gemensamma beröringspunkter. Exempelvis har kompetens- och metodstödsuppdraget bidragit till att länsstyrelsen har stärkt sin ställning som samordnare

och projekt som beviljats medel har bidragit till metodutveckling.

Inriktning på yrkesövergripande erfarenhetsutbyte

Efter det arbete som bedrevs under föregående år gjordes analysen att nätverk med olika inriktningar var gynnsamt för att mer konkret kunna vidareutveckla arbetet mot mäns våld mot kvinnor i länet. Länsstyrelsen har därför bibehållit inriktningen på yrkesövergripande nätverk med olika fokus; ett nätverk med fokus på förebyggande arbete och ett med fokus på de insatser som erbjuds våldsutsatta och förövare. Länsstyrelsen har även erbjudit de två olika nätverken att träffas i storgrupp med syfte att skapa en arena för ett brett erfarenhetsutbyte och för gemensamma kunskapshöjande insatser.

Under våren har fokus vid nätverksträffarna varit på den professionella rollen. Personer som i sitt yrkesutövande träffar våldsutsatta och/eller förövare har fått möjlighet att reflektera över sin roll och hur de

förehåller sig till andra yrkesgrupper som utgör viktiga samarbetspartners i arbetet mot våld. Länsstyrelsen har inom ramen för detta bjudit in till en föreläsning om sekundär traumatisering och till en workshop om professionell samverkan. Under hösten har nätverken fokuserat på systematik och effektivitet i det förebyggande arbetet samt ekonomiskt våld.

Kunskap och samarbete mot prostitution och människohandel

I den breda nätverksgruppen mot mäns våld mot kvinnor bjöd länsstyrelsen in representanter från Nationellt metodstöd för prostitution och människohandel för att presentera den nya manualen om misstanke vid människohandel. I länet är det polisen och socialjouren som framför allt möter personer som befinner sig i prostitution och människohandel. Länsstyrelsen har beslutat att inte finansiera en regional koordinatör för prostitution och människohandel, framför allt för att det är oklart vilket behov som finns i kommunerna och då långsiktighet i arbetet saknas.

Grundkunskap om mäns våld mot kvinnor

I en analys av förra årets arbetssätt lyftes kommunbesök fram som en insats som skulle kunna möjliggöra att en hel arbetsgrupp får ta del av samma kunskap, till skillnad från konferenser som enstaka medarbetare går på. En grundläggande föreläsning om våld bedömdes kunna utgöra ett komplement till övriga insatser som länsstyrelsen arrangerar samt till de utbildningsdagar och universitetsutbildningar som Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) kontinuerligt anordnar. Ett ytterligare komplement till detta är den webbkurs som länsstyrelserna, NCK och Socialstyrelsen tagit fram tillsammans. Kursen ska bidra till att kommunerna blir självförsörjande på baskunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Kursen har lanserats i höst. Länsstyrelsen och NCK har även påbörjat planeringen för att sprida kursen gemensamt till politiker och chefer i länet.

Ett förstärkt arbete med särskilda verksamheter

Länsstyrelsen har under året varit i Håbo kommun och hållit i en föreläsningdag om våld i nära relationer för en grupp socialsekreterare. Länsstyrelsen har även besökt två skolor i länet och hållit föreläsningar för skolpersonal om våld i ungas nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Under våren har länsstyrelsen anordnat en utbildningsdag i bedömningsinstrumentet FREDa för personalen på ett skyddat boende som drivs av Uppsala kommun. Länsstyrelsen har gjort bedömningen att det är gynnsamt att anordna utbildningsdagar för hela personalgrupper, för att vidareutveckla arbetet med exempelvis strukturerade bedömningar på specifika arbetsplatser.

Breda kunskapsinsatser behövs också

Länsstyrelsen bedömer att arbetet med att sprida forskning är centralt i arbetet och med den närhet som finns till lokala verksamheter finns goda förutsättningar för att upprätta en länk mellan forskning och praktik. Uppsala län har fördelen att ha två universitet med en stor bredd av forskning och dessutom finns Nationellt centrum för kvinnofrid i länet. Under året har forskningsseminarier och en konferens arrangerats med följande inriktningar: ungdomar som begått sexuella övergrepp, jämställd utbildning och kopplingar mellan våld mot djur och våld mot människor.

Kunskap och handlingsberedskap för hedersrelaterat våld och förtryck

I år har fyra projekt finansierats med fokus på kunskap och insatser för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Tillsammans med Uppsala kommun finansierar länsstyrelsen en kartläggning om omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Kartläggningen kommer genomföras av Tjejers rätt i samhället (TRIS). Vidare har en sommarfotbollsskola och en lägerskola för ensamkommande och/eller nyanlända tjejer finansierats. Ett teaterprojekt med en bred målgrupp och samverkan mellan skola, elevhälsa, socialtjänst och idébu-

ren sektor har också fått projektbidrag i år. Länsstyrelsen har vidare identifierat ett behov av mer kunskap om socialsekreterares handlingsberedskap och insatser för hedersrelaterat våld och förtryck. Till följd av detta har länsstyrelsen initierat en undersökning som kommer att vara klar under nästa år.

Länsstyrelsen tar en aktiv roll och är med där det händer

Under året har länsstyrelsen intagit en aktiv roll i länet och nationellt. Länsstyrelsen har i Oslo och i Köping föreläst om våld i ungas nära relationer och då tagit med sig värdefull kunskap om hur arbetet mot våld bedrivs både i ett grannland och i ett grannlän. Länsstyrelsen har också besökt Gotlands nätverk mot mäns våld mot kvinnor och berättat om hur arbetet bedrivs i Uppsala län. Det finns vidare ett nära samarbete med lokala strateger och samordnare i flera av länets kommuner.

Det länsstyrelsegemensamma arbetet med att förstå och tolka regeringens nya skrivelse om jämställdhetspolitiken har också påbörjats genom ett stort möte i november. I detta arbete har Uppsala län tagit en aktiv roll i planering och vid en workshop.

Länsstyrelsen i Uppsala län representerar samtliga länsstyrelser i Nationell myndighetssamverkan för kvinnofrid som leds av Nationellt centrum för kvinnofrid.

Integration och jämställdhet är ett starkt växande område

Länets kommuner har stort fokus på nyanlända personer och ensamkommande barn. Länsstyrelsen ser ett behov av att ett brett jämställdhetsarbete behöver integreras i integrationsarbetet.

Under året har den interna samverkan stärkts. Länsstyrelsen har arrangerat ett dialogmöte om insatser riktade till ensamkommande barn. Under mötet synliggjorde deltagarna vikten av insatser till kvinnor och flickor samt breda jämställdhetsinsatser. Länsstyrelsen har också arrangerat två utbildningskvällar i samverkan med TRIS (Tjejers rätt i samhället), under temat "poj-

kar, integration och fotboll". Målgrupp var personer som är engagerade i fotbollsöreningar. Huvudsyftet med utbildningskvällarna var att nå ut till en, för länsstyrelsen, ny målgrupp.

Resultat

Länsstyrelsen har utifrån sina uppdrag, kopplade till det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, kunnat profilera sig som en aktiv och synlig aktör med resurser att samordna och utveckla arbetet i länet. Länsstyrelsens tre nätverk fyller en viktig funktion för yrkesverksamma som arbetar med personer som utsätts för våld och/eller utövar våld. Drygt 70 personer från socialtjänsten, polisen, elevhälsan, ungdomsmottagningar, mödravården, kriminalvården, skolan och idéburen sektor står med på länsstyrelsens sändlista för nätverksträffarna. Under året har de sex nätverksträffarna totalt samlat cirka 260 personer (många har deltagit i flera möten).

Det finns också ett stort intresse för kunskap och vidareutbildning. Platser på de forskningsseminarier, konferenser och utbildningar som beskrivits ovan bokas snabbt upp. Länsstyrelsen ser en ökad efterfrågan på utbildning för hela personalgrupper, för att vidareutveckla arbetet med exempelvis strukturerade bedömningar eller för att erbjuda baskunskap till alla.

Länsstyrelsen har under de senaste åren beviljat medel till projekt som syftar till att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Projekten har varit varierade och kreativa till sin utformning. Länsstyrelsen har i hög utsträckning tagit tillvara på och spridit projekten så att erfarenheterna kan nå relevanta aktörer i länet. Exempelvis har Studieförbundet vuxenskolan utvecklat studiecirklar för nyanlända pojkar och män, vilka flera andra aktörer velat ta del av.

Slutligen har den interna samverkan ökat på länsstyrelsen, framför allt med personer som arbetar med integration, ANDT-L, sociala risker och djurskydd.

Jämställdhetsintegrering

Nedan följer en beskrivning av länsstyrelsens arbete för att det nationella jämställdhetspolitiska målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv ska få genomslag i länet.

Stöd och utbildning till kommuner, myndigheter och andra aktörer

Länsstyrelsen upplever att det finns en ökad efterfrågan på stöd och utbildning, inte minst från några av de myndigheter som har regeringsuppdrag om jämställdhetsintegrering (JIM-uppdrag). Under året har länsstyrelsen varit anlitad som expert i Åklagarmyndighetens JIM-arbete genom att medverka i framtagandet av en internutbildning för alla Sveriges kammare. Länsstyrelsen utbildade sedan representanter från kamrarna genom en utbildning för utbildare. Arbetsförmedlingen i Uppsala kommun leder ett projekt som omfattar hela länet, KISA-projektet (Kortare Integration Snabbare till Arbete) i vilket länsstyrelsen har varit delaktig i en workshop om jämställdhetsintegrering, medverkat till en jämställdhetsintegrering av en rapport samt gett arbetsgruppen stöd och utbildning. Även Skogsstyrelsens ledningsgrupp i region Mitt har utbildats i jämställdhetsintegrering.

Även andra aktörer i länet, såsom Regionförbundet Uppsala län (sedan 1 januari 2017 Region Uppsala) Uppsala kommun och en SFI-aktör har efterfrågat och fått utbildning och stöd.

Länsstyrelsen ser ett behov av att i högre grad fokusera på ett strategiskt arbete för att främja jämställdhet genom samverkan och samarbete.

Nätverk för att utveckla kommunernas arbete för jämställdhet

Under året har länsstyrelsen vid två tillfällen bjudit in personer som ansvarar för kommunernas arbete för jämställdhet. Vid det första tillfället diskuterades behov av och användandet av regional statistik. Regionförbundet i Uppsala län berättade också

om sitt arbete med den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och jämställd regional tillväxt. Vid det andra tillfället var temat våld som en arbetsmiljöfråga.

En utmaning i arbetet med kommunerna är att det idag enbart i fem av länets åtta kommuner finns strategier som arbetar med jämställdhetsfrågor. En av dessa fem kommuner har jämställdhetsstrategier, medan resterande har ett brett uppdrag inom folkhälsa/social hållbarhet. I övriga tre kommuner är det personalchef eller motsvarande som representerar jämställdhetsarbetet. Det finns också en upplevelse av oklart mandat och avsaknad av ansvar, av att alla ska arbeta med jämställdhet, vilket kan leda till att arbetet faller mellan stolarna.

En informationskampanj om jämställt föräldraskap

Länsstyrelsen medverkade i den nationella kampanjen #delapådet med syfte att uppmuntra mammor och pappor att dela på föräldraledigheten. Information och affischer riktades direkt till verksamheter som arbetar med föräldraskapsstöd och länsstyrelsen använde också breda kanaler i form av webben, Facebook och Twitter.

Omvärldsbevakning

De länsstyrelsegemensamma nätverksträffarna för särskilt sakkunniga i jämställdhet är en viktig källa till kunskap och erfarenhetsutbyte. Under året har sakkunnig i Uppsala län varit en av tre kontaktpersoner för nätverket. Länsstyrelsen har också deltagit vid tre konferenser under året, både för den egna kompetensutvecklingen och som ett sätt att följa utveckling av jämställdhetsfrågorna: Forum Jämställdhet i Malmö, G16 i Linköping och Maskulinitet och jämställdhet i Stockholm.

Länsstyrelsen har beställt och mottagit regional statistik från Statistiska centralbyrån för att på länsnivå kunna följa utvecklingen inom jämställdhetspolitikens samtliga delmål.

Tabell 6.1 – Kostnader och intäkter för området jämställdhet

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2016	2015	2014
Verksamhetskostnader inkl. OH ¹⁾ (tkr)	1 807	2 023	2 157
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	52	669	535
varav övrig finansiering (tkr)	1 733	1 354	1 622
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	1,13	1,34	1,43
Verksamhetsintäkter	1 249	1 022	1 208

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Under tre månader i höst har en av de två tjänsterna inom jämställdhetsområdet varit

vakant. Länsstyrelsen har därför prioriterat utförandet av planerade aktiviteter.

Integrera jämställdhetsperspektiv

Länsstyrelseinstruktion 5 §: 1. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor

Uppföljning av strategi för jämställdhetsintegrering

Länsstyrelsens interna strategi för jämställdhetsintegrering 2014–2016 har följande mål:

- Länsstyrelsens verksamhet ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv.
- Alla länsstyrelsens medarbetare ska ha kunskap om vad ett jämställdhetsperspektiv kan innebära inom deras verksamhetsområde.
- Länsstyrelsen ska sprida framgångsfaktorer och goda exempel från vårt arbete med jämställdhetsintegrering.
- Länsstyrelsen ska ha god kännedom om länet utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Vid en uppföljning i våras konstaterades att arbete kvarstår i detta arbete och länsstyrelsen arbetar med att på ett systematiskt sätt integrera jämställdhetsperspektivet i det ordinarie arbetet. Som ett led i detta arbete fick särskild sakkunnig i jämställdhet och handläggaren för mänskliga rättigheter i uppdrag att ta fram ett förslag till hur arbetet skulle behöva utvecklas. Förslaget beskriver hur alla steg i länsstyrelsens planeringscykel bör få tydliga instruktioner som gör att ett jämställdhetsperspektiv och ett MR-perspektiv inkluderas. Här ingår direktiven för verksamhetsplanering och årsredovisning samt tertiärredovisningarna. Vidare föreslås en implementering på samtliga enheter som inkluderar kompetensutveckling och ett lättillgängligt stödmaterial.

Det interna arbetet prioriteras upp

Resultatet av uppföljningen är att kraven på jämställdhetsintegrering inom länsstyrelsens samtliga verksamhetsområden har förstärkts redan under höstens arbete med verksamhetsplaneringen inför 2017. I direktivet är jämställdhet ett prioriterat tvärsektorielt verksamhetsområde med framskrivna mål, vilket innebär att alla enheter måste skapa aktiviteter.

Ett annat resultat är att behovet av internt stöd i arbetet med jämställdhetsintegrering synliggjordes. Detta har lett till att länsstyrelsens särskilt sakkunniga i jämställdhet i större utsträckning än tidigare ska fokusera på att processleda, handleda och utbilda internt.

Exempel på insatser inom olika verksamhetsområden

Under arbetet med att ta fram nya Strategi och åtgärdsprogram ANDT-L Uppsala län 2017–2021 har jämställdhetsfrågorna lyfts fram av ANDT-samordnaren med stöd av särskilt sakkunnig i jämställdhet. Arbetet har resulterat i genomgående redovisning av könsuppdelad statistik, skrivningar som synliggör kön/könsskillnader, mål och delmål som synliggör kön, ett särskilt stycke som handlar om jämställdhets- och jämlikhetsutmaningar samt en hänvisning till regeringens tydliga uppmaning om att ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv ska genomsyra arbetet med ANDT.

Handläggare som arbetar med djurskydd har deltagit i en workshop angående sam-

band mellan djurs utsatthet för våld och vanvård och våld i nära relationer. De fick både ta del av forskning inom området och diskutera verkliga fall. För att kunna agera korrekt vid misstanke om att barn far illa har länsstyrelsen förbättrat rutinen för kontakt med socialtjänst. Insatserna är ett led i att integrera jämställdhetsperspektivet och att tillvarata och bevaka barns intressen.

I Uppsala län bor en mycket stor andel ensamkommande barn vilket har lett till att fler aktörer än tidigare sett ett behov av samverkan och av att skapa en gemensam lägesbild över pågående insatser. En dialogdag arrangerades därför där kommuner, landsting, Migrationsverket, ideella organisationer, polis och andra aktörer bjöds in. Diskussionerna bidrog både till en större samsyn och till en bild av gemensamma behov. Hur jämställdhetsfrågor kan inkluderas i arbetet och behov av särskilda insatser för flickor diskuterades också.

I det interna arbetet med länsstyrelsens remissvar angående regional utvecklings-

strategi (RUS) har särskilt sakkunnig i jämställdhet medverkat för att förstärka jämställdhetsperspektivet.

Länsstyrelsen samarbetar med skogsstyrelsen i ett integrationsprojekt som riktar sig till nyanlända kvinnor som talar arabiska eller tigrinja. De har fått lära sig svenska trädslag och inventerar lindar vid Tämna- ren och ihåliga ekar vid platser där den sällsynta skalbaggen läderbagge är funnen.

Länsstyrelsen genomförde den 12 februari en workshop med ett urval av medarbetare för att diskutera likabehandlingsfrågor. Syftet var att skapa en nulägesanalys och ett underlag till hur arbetet med lika rättigheter och möjligheter bör bedrivas framöver. Workshopen resulterade i ett antal punkter för myndighetsledningen att arbeta vidare med internt.

Varje år erbjuds en introduktionsutbildning för nyanställda medarbetare. En del av utbildningen handlar om länsstyrelseinstruktionens 5§ och berör såväl jämställdhet och barnperspektiv, som mänskliga rättigheter och folkhälsa.

Analys av individbaserad statistik utifrån kön

Länsstyrelseinstruktion 5 §: 2. Länsstyrelsen ska genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta

Länsstyrelsen har idag ingen tydlig riktlinje eller strukturerad metod för att analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund.

Ändå presenteras och analyseras könsuppdelad statistik i flera av de rapporter och strategier som länsstyrelsen har producerat under året, såsom i Strategi och åtgärdsprogram alkohol, narkotika, dopning, tobak och läkemedel Uppsala län 2017–2021

(remissversion) och i Analys av regional bostadsmarknad år 2016 i Uppsala län.

Länsstyrelsen har också beställt och mottagit regional statistik från Statistiska centralbyrån för att på länsnivå kunna följa utvecklingen inom jämställdhetspolitikens samtliga delmål.

Länsstyrelsen i Uppsala län är medveten om att Länsstyrelsen i Skåne län har tagit fram en handledning för könsuppdelad statistik i Platina, men denna har ännu inte implementerats här.

Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 81* och 82*

	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,3	0,3	0,3
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,2	0,3	0,3
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,32	0,38	0,33
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	656	513	533
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,41	0,34	0,35
Antal ärenden, inkomna och upprättade	11	12	9
Antal beslutade ärenden	10	11	11
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 540	2 419	2 722

1) En årsarbetskraft = 1 710 timmar

2) Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Årsarbetskrafter för både kvinnor och män är lägre än under 2014 och 2015. En anledning är att handläggare för mänskliga rättigheter också är handläggare för integration. Då integration och flyktingsituationen varit prioriterade frågor för länsstyrelsen under 2016 har därför en större del av arbetstiden lagts på dessa frågor.

Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter

Länsstyrelsens jämställdhetsarbete är en central del i arbetet med att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna. Se mer om jämställdhetsarbetet under den särskilda del där det arbetet presenteras.

Ett beslut om att uppmärksamma minoriteters högtidsdagar har fattats. Beslutet innebär att flagga hissas på samernas nationaldag, sverigefinnarnas dag, romernas nationaldag, tornedalingarnas dag samt vissa dagar då HBTQI-personer uppmärksammas i Uppsala län. Vidare uppmärksammas förintelsens minnesdag på länsstyrelsens webbplats. Även annan typ av uppmärksamhet kan vara aktuell.

Syftet med beslutet är att synliggöra de nationella minoriteterna. Vidare informerar länsstyrelsen parallellt, med exempelvis nyheter på webbplatsen för att ytterligare synliggöra de nationella minoriteterna.

Vidare har länsstyrelsen deltagit i länsgemensamma samråd med samer som Uppsala kommun genomför. Samråden under hösten har varit öppna och inbjudningar

administreras av Uppsala kommun genom utskick och annonsering. Då deltagarna inte bara har varit boende i Uppsala kommun har frågan ställts till landstinget och länsstyrelsen om möjligheten att genomföra gemensamma samråd, vilket har genomförts på försök två gånger under hösten 2016.

Från föräldrastöd till föräldraskapsstöd

Länsstyrelsen ska stödja kommuner, landsting och andra aktörer i arbetet med att utveckla stöd till föräldrar med barn i tonåren. Under året har regeringen och Mynligheten för familjerätt och föräldraskapsstöd infört ett nytt begrepp för arbetet med stöd till föräldrar – föräldraskapsstöd, vilket på ett tydligare sätt beskriver arbetets inriktning på föräldraskapet än det tidigare begreppet föräldrastöd.

Ett kompetent och aktivt regionalt nätverk

Regional samverkan sker genom Nätverket för regional föräldrastödssamverkan. Syftet är erfarenhets- och kunskapsutbyte, att uppmärksamma lokala behov och att tillsammans utveckla och stärka föräldrastödsarbetet lokalt och regionalt. Nätverket har träffats tre gånger under 2016. Fokus på nätverksträffarna har varit idéburen sektors roll i det föräldrastödjande arbetet, stöd till utrikesfödda föräldrar och det jämställda föräldraskapet. Deltagare är representanter från länets kommuner (exempelvis enhetschefer inom socialtjänsten, integ-

rationshandläggare, familjebehandlare, folkhälsosamordnare), landstinget (exempelvis verksamhetschef för hälsa och habilitering, barnmorskor vid kvinnokliniken, psykolog på BUP, projektledare, SUF kunskapscentrum), idéburen sektor och representanter från länets familjecentraler.

Det finns en regional handlingsplan nu
Regionförbundet i Uppsala län, numera Region Uppsala, har tagit initiativ till att ta fram Handlingsplan för ett utvecklat föräldrastöd i Uppsala län 2016–2019. Arbetet med att ta fram dokumentet har skett i nära samarbete med länsstyrelsen. En tillhörande avsiktsförklaring har undertecknats av samtliga kommunstyrelsers ordförande.

Det övergripande målet med handlingsplanen är: Alla föräldrar ska erbjudas föräldrastöd under barnets uppväxt 0–17 år. Vidare identifieras följande prioriterade samverkansinsatser:

- Verka för ett utvecklat utbud av föräldrastödjande insatser till mammor och pappor med barn 0–17 år
- Utveckla en länsgemensam föräldrastödsportal
- Driva och utveckla Nätverket för regional föräldrastödssamverkan
- Genomföra kunskapshöjande insatser
- Genomföra kännedomsundersökning bland mammor och pappor med barn 0–17 år.

Dokumentet har jämställdhetsintegrerats genom att kön på föräldrar har synliggjorts och att olika föräldrars behov har lyfts fram i texten. Dokumentet har också ett tydligt barnperspektiv.

Kännedom om föräldrars deltagande i föräldraskapsstöd och deras behov har ökat

Länsstyrelsen har tagit fram en kännedomsundersökning riktad till 1 000 föräldrar i länet för att få en bild av om föräldrarna blivit erbjuden professionellt föräldraskapsstöd det senaste året, om de har deltagit i någon insats det senaste året, i

vilken utsträckning stödet varit till hjälp samt eventuellt behov av stöd.

Några slutsatser är följande:

- 32 procent av föräldrarna uppgav att de blivit erbjudna någon form av professionellt föräldrastöd det senaste året.
- Internetforum är främsta källan till stöd. Om föräldrar fick välja skulle de i lika stor utsträckning vilja ha stöd genom enskilda samtal med en professionell person.
- 69 procent av dem som fått stöd uppgav att stödet de fick var till hjälp.
- Behovet och typen av föräldrastöd varierar med barnens ålder. Exempelvis vill föräldrar med yngre barn i större utsträckning ta del av organiserade gruppverksamheter än föräldrar med äldre barn.
- I tonåren kan behovet av stöd bättre tillgodoses genom samtal eller rådgivning i form av enskilda samtal med professionella. Ensamstående tonårsföräldrar har större behov än sambor och gifta.

Kännedomsundersökningen hade som mål att uppnå en så jämn fördelning i svar mellan mammor och pappor som möjligt och uppnådde svar från 64 procent mammor och 36 procent pappor.

Föräldraskapsstöd för alla

Länsstyrelsen har genomfört en regional konferens i höst: "Föräldrastöd för alla". Målgruppen var bred, från politiker och strateger (särskilt inbjudna till förmiddagen) till de personer som arbetar direkt med föräldrastödjande insatser. Fokus för konferensen var ett inkluderande föräldraskapsstöd, särskilt för utrikesfödda föräldrar.

Resultat

I fjol beslutade länsstyrelsen om en inriktning på arbetet för åren 2015–2017. Tre fokusområden identifierades: Att arbeta för ett regionalt mål eller en handlingsplan, informations-/marknadsföringsinsatser och samarbeten med några verksamheter.

Under året har länsstyrelsen i samarbete med nuvarande Region Uppsala uppnått målet att skapa en regional handlingsplan.

Kännedomsundersökningen har gett länsstyrelsen och andra aktörer i länet en mycket bättre bild av föräldrars deltagande i föräldraskapsstöd samt deras behov av stöd.

På den regionala konferensen deltog 44 personer, främst personer som arbetar direkt med föräldrastödande insatser.

Nätverket för regional föräldrastödssamverkan har utökats med deltagare från länets familjecentraler. I nätverkets sändlista finns 46 personer. Antal deltagare per nätverksmöte har varit cirka 20 personer.

Icke-diskriminering och mänskliga rättigheter

Regleringsbrev: 1.22. Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om icke-diskriminering och mänskliga rättigheter belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § punkten 5 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redovisningen ska innehålla information om bl.a. hur länsstyrelserna har samarbetat med andra berörda myndigheter samt vilka åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med dessa frågor. De åtgärder som har vidtagits för att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt av respektive länsstyrelse.

Länsstyrelsen genomförde den 12 februari en workshop med ett urval av medarbetarna för att diskutera likabehandlingsfrågor. Syftet var att skapa en nulägesanalys och ett underlag till hur arbetet med lika rättigheter och möjligheter bör bedrivas framöver. Workshopen resulterade i ett antal punkter för myndighetsledningen att arbeta vidare med internt.

Länsstyrelsen har vid två tillfällen deltagit i länsstyrelsernas MR-nätverk. I nätverket har främst frågor som gör den länsstyrelse-

gemensamma manualen för ett rättighetsbaserat arbetssätt diskuterats.

Varje år erbjuds en introduktionsutbildning för nyanställda medarbetare. En del av utbildningen handlar om länsstyrelseinstruktionens 5§ och berör såväl jämställdhet och barnperspektiv, som mänskliga rättigheter och folkhälsa.

Länsstyrelsens jämställdhetsarbete är en central del i arbetet med att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna. Se mer om jämställdhetsarbetet i årsredovisningens avsnitt Jämställdhet.

Åtgärder som rör barn

Länsstyrelseinstruktion 5 §: 3. Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa

Integration

Flertalet aktiviteter inom integrationsuppdragen har haft ett särskilt barnperspektiv. I Uppsala län bor jämförelsevis många ensamkommande barn. Det ställer krav på särskild samverkan i just frågor som rör ensamkommande barn. Länsstyrelsen har under 2016 återskapat HVB-nätverket där föreståndare och ansvariga för HVB-hem för ensamkommande barn deltar. I nätverket har frågor som rör hälsa, behov av kompetensutveckling, nya lagstiftningar och andra regelförändringar diskuterats.

Då lagförändringar inom integrationsområdet 2016 har påverkat barn i stor utsträckning sammankallade länsstyrelsen till

två möten med kommuner, frivilligorganisationer och myndigheter för att brett diskutera möjliga konsekvenser av de nya lagstiftningarna. Syftet var att medvetandegöra aktörer om förändringarna samt att diskutera eventuella behov av samverkan i frågan. Efter två möten beslutades att fortsätta föra diskussionerna i de existerande samverkansstrukturerna såsom styrgruppen för integration och etablering i Uppsala län. De två mötena är också goda exempel på där länsstyrelsen samlat länsaktörer utanför ordinarie samverkansstruktur för att samtala om gemensamma teman när det finns behov.

I HVB-nätverket, liksom under den dialogdag om ensamkommande barn som arrangerades den 30 september, har behovet av en ökad samverkan lyfts. Det finns ett stort behov av en aktuell lägesbild av aktörer och insatser för att säkerställa barnperspektivet för de ensamkommande. Då det är många aktörer runt varje barn finns särskilda behov av samverkan.

Djurskydd

Under hösten har länsstyrelsens djurskyddshandläggare deltagit vid två utbildningstillfällen om sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relation. Eftersom länsstyrelsen genom djurskyddshandläggarna är en av få myndigheter som får tillträde till människors hem och bostäder där både människor och djur bor är det av stor vikt att det finns ett medvetande om detta samband. Länsstyrelsens djurskyddshandläggare tillämpar kunskapen om sambandet vid varje djurskyddskontroll där också barn finns i hemmet. För att kunna agera korrekt vid misstanke om att barn far illa har länsstyrelsen förbättrat rutinen för kontakt med socialtjänst. Insatserna är ett led i att integrera jämställdhetsperspektivet och att tillvarata och bevaka barns intressen.

ANDT-L

I det ANDT-samordnande uppdraget har perspektivet "Vuxnas ansvar och ungas engagemang" genomsyrat en större del av samverkan på länsnivå. I förslaget till strategi för ANDT-L-frågorna har länets styrgrupp för ANDT beslutat att ett särskilt mål ska genomsyra arbetet 2017–2021: "Barnrättsperspektivet ska tydliggöras och genomsyra ANDT-L-arbetet." Målet ska årligen följas av länets styrgrupp. Särskilda fokusgruppsintervjuer bland ungdomar om deras cannabisvanor har genomförts i ett särskilt samarbete med landstingets verksamhet Hälsoäventyret. Syftet har varit att utifrån barns perspektiv och rättigheter ta fram ett stödkoncept för skolan att föra ett

bra samtal med unga om cannabis. Konceptet har under året utvecklats i samverkan med expertis och testats på en skola i länet samt med stöd av en referensgrupp.

Barnskyddsrådet

Barnskyddsrådet i Uppsala län verkar för att de barn som behöver skydd i samhället ska få bättre hjälp. Rådet ska öka kunskapen och samarbetet inom och mellan olika professioner och verksamheter samt initiera verksamhetsutveckling och forskning kring dessa barn. Länsstyrelsen är medlem i rådet och har under året medverkat till två symposier.

Naturvård och friluftsliv

Inom den lokala naturvårdssatsningen, LONA, har länsstyrelsen beviljat medel till två projekt som bland annat ökar barns möjligheter till aktiviteter i naturen. I stadsdelen Gottsunda har Uppsala kommun satt igång projektet Öppna förskolan flyttar ut i närnaturen. Syftet är bland annat att väcka nyblivna föräldrars och små barns naturintresse och göra dem trygga i naturen. Inom projektet arbetar pedagoger med att utveckla en metod för öppen förskoleverksamhet i en stadsdel med många naturovana personer och nya svenskar. I Älvkarleby kommun har skolan satt igång ett projekt som ska skapa en stabil grund i kommunens skolor för utomhuspedagogik i framförallt naturvetenskap, teknik, miljö och friluftsliv.

Länsstyrelsen har tillsammans med Upplandsstiftelsen och Biotopia tagit fram Utflyktsprogrammet 2016. Utflyktsprogrammet bygger på samverkan mellan olika arrangörer och många av de ingående arrangemangen är familje- eller barnaktiviteter. 2016 ingick 130 aktiviteter i programmet. Länsstyrelsen bidrog med tre egna familjeaktiviteter i programmet och deltog även i olika samarrangemang med inriktning mot skola eller familj.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Länsstyrelseinstruktion 5 §: 4. Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Länsstyrelsen har fördelat statsbidrag till kommunerna enligt förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personliga ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar. Verksamheten omfattar 8,4 ombud i länet under 2016 och 2 540 000 kronor har fördelats. I uppdraget ingår också att följa upp, stödja och utveckla verksamheten, vilket skett bland annat genom två möten med kommunerna.

Länsstyrelsen och Upplandsstiftelsen har under året utvecklat samarbetet kring tillgänglig natur. Det innebär att länsstyrelsen går med i projektet Folkhälsa i natur för alla, som startades av Upplandsstiftelsen 2016 och ska pågå till och med 2018. I och med länsstyrelsens medverkan utökas projektet och kommer nu bland annat att omfatta utveckling av modeller som möjliggör och underlättar fysisk aktivitet i natur för personer med funktionsvariation, utveckling av nätverk för att öka samverkan mellan aktörer som idag förvaltar natur eller genomför aktiviteter i naturområden och en

förstudie och pilotverksamhet för samordnad, fungerande kommunikation om tillgängliga naturområden i länet.

Länsstyrelsen har under året tagit fram en plan för att öka tillgängligheten i Billuddens naturreservat för personer med funktionsvariation. Billudden är ett av länets mest besökta naturreservat och flera aktörer är verksamma i området. Under året kallade länsstyrelsen till två samverkansmöten där frågor som tydligare information och insatser för ökad tillgänglighet diskuterades.

Länsstyrelsen arbetar löpande och långsiktigt för att på olika sätt öka tillgängligheten i länets naturreservat. Under året har länsstyrelsen bland annat byggt nya gångbroar, spänger och placerat ut bord, bänkar och en grillplats i de skyddade områdena. Länsstyrelsen har dessutom byggt två toaletter som är tillgängliga med rullstol och lämnat bidrag till ytterligare två toaletter som kommer att vara tillgängliga med rullstol.

Mänskliga rättigheter

Länsstyrelseinstruktion 5 §: 5. Länsstyrelsen ska integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering

Varje år erbjuds en introduktionsutbildning för nyanställda medarbetare. En del av utbildningen handlar om länsstyrelseinstruktionens 5§ och berör såväl jämställdhet och barnperspektiv, som mänskliga rättigheter och folkhälsa.

Länsstyrelsens jämställdhetsarbete är en central del i arbetet med att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna. Se mer om jämställdhetsarbetet i årsredovisningens avsnittet Jämställdhet.

Integration

VOLYMER OCH KOSTNADER

Avser verksamhet 85*	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,6	0,9	1,0
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,1	0,6	0,6
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,05	0,94	1,00
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 589	1 502	1 724
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,00	0,99	1,14
Antal ärenden, inkomna och upprättade	42	29	50
Antal beslutade ärenden	56	18	29
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	17	20	5
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	523	200	0

Brukarundersökning

Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 85, Integration ³⁾	67	
---	----	--

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 85 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för de 16 länsstyrelser som deltog är 72

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina.

Länsstyrelsernas fördelning av §37- och §37a-medel har ökat i och med vårandringsbudgeten 2016. Därmed har extra mycket medel fördelats av länsstyrelsen under 2016. Under hösten har en genomgång av äldre ärenden gjorts med ett lyckat resultat. Antal beslutade ärenden är därför betydligt högre för 2016 än för både 2014 och 2015. De kvarstående 17 äldre ärendena kräver ytterligare handläggning innan de kan avslutas. Handläggningen pågår och då större delen av ärendena gäller §37- samt §37a-ansökningar behöver kompletteringar begäras in innan slutgiltig handläggning kan ske.

Brukarundersökningen visar att det finns ett behov av att säkerställa strukturen för arbetet med uppdragen på länsstyrelsen. Ett led i detta är att arbeta fram nya rutiner för arbetet och att anställa fler handläggare.

Samverkan i länet

Under 2016 har länsstyrelsens arbete fokuserats inom ramen för Organisationen för integration och etablering i Uppsala län. Arbetet i strukturen funderar väl. Under året har två sammanträden med den strategiska ledningsgruppen och fyra sammanträden med styrgruppen genomförts. Under dessa sammanträden har integrationsområdet som helhet diskuterats. Det har varit stort fokus på bostadsfrågor och frågor

som rör nya bosättningslagen. Utöver detta har frågor kring ensamkommande barn, samhällsorientering samt andra samverkansfrågor diskuterats. Under årets sista sammanträde med styrgruppen diskuterades särskilt behov av prioriteringar för 2017 som länsstyrelsen tar med i verksamhetsplaneringen för 2017.

Mottagande av nyanlända

Bosättningslagen har förändrat arbetssättet för dialoger med kommunerna om mottagandet av nyanlända. I januari genomfördes ett möte med företrädare för länets kommuner i syfte att diskutera årets mottagande och det förslag på kommunal som länsstyrelsen skulle föreslå regeringen. Ett förslag på kommunal togs enhälligt fram. Mottagandet och årets samt 2017 års kommunal diskuterades vidare vid dels ordinarie sammanträden med den strategiska ledningsgruppen, dels vid ett särskilt möte om mottagandet. Det särskilda mötet sammankallades med kort varsel och möjliggjordes av de goda samverkansformer som finns i länet. Dialogen har varit givande och resulterat i förslag till beslut om kommunal 2016 och beslut om kommunal för 2017.

Under våren 2016 anordnade länsstyrelsen en guidad tur för SFI-elever i naturreservatet Hjälstaviken. Denna guidning hade fo-

kus på att introducera eleverna till allemansrätten, den svenska naturen och de skyddade områdena. Det var andra året som länsstyrelsen genomförde aktiviteten i samverkan med SFI-utbildaren Alpha CE och planen är att fortsätta samarbetet.

Flyktingsituationen

Arbetet med flyktingsituationen under främst första halvan av 2016 har gett länsstyrelsen många lärdomar att tillvarata i länet, både inom krisberedskapen och inom integrationsområdet. Den tionde maj genomfördes en analys- och samverkansdag som tillsammans med en utvärderingsenkät ska sammanställas till en skrift för tillvaratagande av erfarenheter. Bland annat rör det erfarenheter kopplat till samverkan, informationsdelning och kommunikation. Underlaget kommer vara till stor nytta när länsstyrelsen under 2017 tar initiativ till en översyn av organisationen för integration och etablering.

Ytterligare insatser länsstyrelsen har genomfört kopplat till flyktingsituationen samt som ett resultat av arbetet beskrivet ovan, är två möten med aktörer i länet för att diskutera de lagförändringar som genomfördes under sommaren. Syftet var att medvetandegöra aktörer om förändringarna samt att diskutera eventuella behov av samverkan i frågan. Efter två möten beslutades att fortsätta föra diskussionerna i de existerande samverkansstrukturerna såsom styrgruppen för integration och etablering i Uppsala län. De två mötena är också goda exempel på där länsstyrelsen samlat länsaktörer utanför ordinarie samverkansstruktur för att samtala om gemensamma teman när det finns behov.

Ensamkommande barn

Uppdraget om ensamkommande barn hanteras också av organisationen för integration och etablering i Uppsala län. Under 2016 har det funnits uppdaterade överenskommelser för länets samtliga kommuner. Efter att rikets samtliga överenskommelser sades upp i somras har länsstyrelsens arbete fokuserat mer på behov av utvecklad samverkan mellan olika aktörer i länet.

Dels har länsstyrelsen arbetat mycket med kommunikation och information om den nya anvisningsmodellen för ensamkommande barn som infördes den 1 april. Bland annat genomfördes en särskild informationsinsats där både modellen samt vissa statliga ersättningar för ensamkommande barn redovisades. Dels har länsstyrelsen vidtagit åtgärder för att tillgodose behov som uppkommit som en konsekvens av flyktingsituationen under 2015 och tidigt 2016. I Uppsala län bor en mycket stor andel ensamkommande barn, vilket har lett till att fler aktörer än tidigare sett ett behov av samverkan och av att skapa en gemensam lägesbild över pågående insatser. En dialogdag arrangerades därför där kommuner, landsting, Migrationsverket, ideella organisationer, Polisen och andra aktörer bjöds in. Diskussionerna bidrog både till en större samsyn och till en bild av gemensamma behov som länsstyrelsen tar med i planeringen av verksamheten 2017.

Övriga insatser

En ytterligare åtgärd som länsstyrelsen arbetat med till följd av flyktingsituationen är att sammanställa lägesrapporter. Under första delen av 2016 levererade länsstyrelsen in samlade lägesrapporter till MSB. Vecka 38 kom också en begäran om lägesrapport som levererades till Arbetsmarknadsdepartementet. Lägesrapporterna har varit mycket viktiga för länsstyrelsen under hela året då de kompletterat den samlade bild av läget som de fysiska mötena gett.

I samverkan med Regeringskansliet, Länsstyrelsen i Gävleborgs län och flertalet andra myndigheter genomfördes den 5 februari 2016 regionala konferensen Sverige tillsammans i Gävle.

Länsstyrelsen fördelar medel enligt § 37 och § 37a förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar. Under 2016 har elva projekt i Uppsala län blivit beviljade sammanlagt drygt 4 980 000 kronor.

Bedömning

Arbetet och samverkan i länet fungerar väl. Upparbetade samverkans- och mötesformer fungerar ändamålsenligt. Trots detta finns behov av att se över Organisationen för integration och etablering i Uppsala län. Uppdrag har förändrats för berörda myndigheter och både antalet asylsökande samt antalet nyanlända är inte samma i länet nu som det var för ett par år sedan. Utöver detta har det under 2016 kommit mycket ny lagstiftning som förändrar behoven av samverkan, information och in-

satser. Med denna bakgrund har länsstyrelsen tillsammans med samverkansaktörer bedömt att organisationen och samverkansformerna behöver ses över för att ytterligare kunna effektivisera och kvalitetssäkra arbetet.

I övrigt hänvisar länsstyrelsen till de särskilda uppdragsredovisningarna för Regleringsbrevets uppdrag 35: Mottagande av vissa nyanlända invandrare, 39: Mottagande av ensamkommande barn och 47: Insatser för asylsökande med fler.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1§ första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Kompetensförsörjningen inom Länsstyrelsen i Uppsala län är fortsatt god. Vid rekryteringar ser vi fortfarande ett högt antal sökanden. Konkurrensen om välmeriterade medarbetare ökar dock. För att möta konkurrensen har länsstyrelsen påbörjat ett arbete för att stärka vår kompetensförsörjning på längre sikt. Myndigheten har börjat identifiera kritiska kompetenser och analysera hur våra resurser kan användas på ett effektivt sätt. Ett flertal praktikanter har tagits emot från olika universitet för att visa länsstyrelsens verksamhet och för att marknadsföra oss som framtida arbetsgivare. Två nyanlända har också genomfört sin praktik på länsstyrelsen. Ett samarbete har också påbörjats mellan HR och informationsfunktionen i syfte att stärka myndighetens arbetsgivarvarumärke.

En översyn av myndighetens mötesstruktur har genomförts. Det har bland annat inneburit en ny rutin för att effektivisera beredning av ärenden som ska föredras för myndighetsledningen. Det har också påbörjats ett arbete med att förbättra vårt interna tvärspektoriella arbete. Det ska bland annat leda till att det finns tydliga rutiner för prioriteringar mellan våra olika verksamheter.

En attraktiv arbetsplats förutsätter att gott ledarskap. Länsstyrelsen har fortsatt att

stärka cheferna i sin arbetsgivarroll genom återkommande chefsträffar. Två chefer har under året deltagit i länsstyrelsens nationella ledarutvecklingsprogram.Handledning till några chefer har också erbjudits. En årscykel för ledarskapsåret har tagits fram för att tydliggöra när olika aktiviteter ska genomföras. Aktiviteterna finns inom områdena nationell styrning, planering och budgetering, uppföljning, arbetsmiljö, löneöversyn och medarbetarnas utveckling.

Under året har en årligt återkommande personaldag genomförts. Syftet är att höja myndighetens övergripande kunskap om de kommuner som ingår i länet. 2016 har vi besökt Heby kommun där vi har fått tillfälle att besöka ett antal företag och ett naturreservat.

Arbetsmiljö och hälsa är ett prioriterat område för länsstyrelsen. Medarbetarundersökning har genomförts under hösten och 93 procent av medarbetarna besvarade enkäten. En riktad enkät om våra lokalers funktionalitet har genomförts under december månad. Ett ständigt förbättringsarbete kring hur våra lokaler används har lett till ett antal ombyggnationer och planering för hur vi kan erbjuda tysta arbetsplatser i ett öppet landskap. Friskvårdsgruppen har omformerats för att ge nya idéer på hur vi

kan uppmuntra våra medarbetare till en god livsstil. Myndigheten har även genom-

fört ytterligare utbildning i hjärt- och lung-
räddning med hjärtstartare.

Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3§ FÅB¹⁾

Kön	Ålder	2016			2015		
		Antal anställda ²⁾	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda ²⁾	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män ¹⁾	– 29	-	-	-	-	-	-
	30 – 49	23,9	4,5%	67,3%	27,2	3,9%	38,1%
	50 –	31,8	4,6%	66,1%	30,9	3,3%	58,2%
	Alla	56,9	4,4%	66,6%	60,6	3,5%	48,4%
Kvinnor ¹⁾	– 29	11,1	2,8%	46,3%	-	-	-
	30 – 49	70,9	6,4%	77,6%	70,0	5,1%	74,1%
	50 –	38,7	4,9%	76,8%	38,6	6,2%	69,3%
	Alla	120,8	5,6%	75,7%	115,5	5,3%	71,5%
Samtliga ¹⁾	– 29	12,4	2,5%	46,3%	-	-	-
	30 – 49	94,8	5,9%	75,8%	97,2	4,7%	68,0%
	50 –	70,5	4,7%	72,5%	69,5	4,9%	66,7%
	Alla	177,7	5,2%	73,3%	176,0	4,7%	67,0%

¹⁾ Enligt 7 kap 3§ FÅB (2000:605) framgår att uppgift om sjukfrånvaroför grupper med högst 10 anställda inte ska lämnas och inte heller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ. Utelämnad uppgift har ersätts med ett streck i rutan (-).

²⁾ Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.
Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Sjukfrånvaron har ökat med 0,5 procentenheter sedan 2015. Under 2016 har antalet medarbetare som varit sjukskrivna för icke arbetsrelaterad sjukdom ökat. Myndigheten följer dock utvecklingen noga. I tertialuppföljningarna tas sjukskrivningstalen samt

overtids- och flexsaldon upp och diskuteras med respektive arbetsmiljöansvarig chef.

Länsstyrelsen arbetar både proaktivt och reaktivt med rehabilitering i samverkan med företagshälsovården.

Året i siffror

Tabell A – Verksamhetskostnader 2014 – 2016 Tkr

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2016	2015	2014
20–21	Övrig förvaltning	4 032	3 773	5 678
25	Trafikföreskrifter m.m.	775	473	378
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6 712	6 332	6 246
30	Regional tillväxt	1 415	1 671	1 508
34	Infrastrukturplanering	829	694	610
40	Hållbar samhällsplanering och boende	8 989	9 310	6 869
41	Stöd till boende	502	574	680
42	Energi och klimat	2 953	3 052	5 250
43	Kulturmiljö	9 025	8 584	5 877
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	12 881	13 730	11 702
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	7 930	7 401	6 831
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	22 281	17 097	19 154
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 010	1 862	1 990
53	Vattenverksamhet	3 547	2 938	3 475
54	Mineral- och torvfyndigheter	160	74	145
55	Miljöfarlig verksamhet	5 805	5 985	5 995
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	341	297	230
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 054	2 101	2 736
60	Lantbruk och landsbygd	18 350	18 629	16 900
62	Fiske	952	762	730
70	Folkhälsa	1 632	1 386	1 589
80	Jämställdhet	1 279	1 475	1 570
81	Nationella minoriteter	30	32	27
82	Mänskliga rättigheter	483	315	342
85	Integration	1 066	1 021	1 175
	SUMMA PRODUKTION	116 033	109 571	107 686
10	Myndighetsövergripande verksamhet	11 718	9 101	12 384
11	Administration och intern service	31 699	32 457	30 899
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RE-SURSSAMVERKAN	159 450	151 129	150 969
99	Resurssamverkan ¹⁾	65	28	15
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN²⁾	159 515	151 157	150 984

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod. Med offentlig resurssamordning menas att en myndighet har rätt att mot avgift helt eller delvis samordna sitt resursutnyttjande avseende varor och tjänster med en annan myndighet, kommun eller landsting (s.k. sambruk). Skriftliga avtal om samordningen bör träffas mellan de berörda parterna. Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna bör läggas fast.

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader överensstämmer med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Tabell B – Verksamhetskostnader 2016

VÅS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH-kostnader		Kostnader inkl OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
20–21	Övrig förvaltning	4 032	2,53	1 840	4,24	5 872	3,68
25	Trafikföreskrifter m.m.	775	0,49	383	0,88	1 158	0,73
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6 712	4,21	3 170	7,31	9 883	6,20
30	Regional tillväxt	1 415	0,89	339	0,78	1 754	1,10
34	Infrastrukturplanering	829	0,52	381	0,88	1 211	0,76
40	Hållbar samhällsplanering och boende	8 989	5,64	3 804	8,77	12 793	8,03
41	Stöd till boende	502	0,32	246	0,57	748	0,47
42	Energi och klimat	2 953	1,85	851	1,96	3 803	2,39
43	Kulturmiljö	9 025	5,66	2 553	5,88	11 578	7,26
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	12 881	8,08	4 943	11,39	17 825	11,18
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	7 930	4,97	3 028	6,98	10 958	6,87
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	22 281	13,97	5 388	12,42	27 669	17,36
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 010	1,26	990	2,28	3 000	1,88
53	Vattenverksamhet	3 547	2,22	1 503	3,46	5 049	3,17
54	Mineral- och torvfyndigheter	160	0,10	76	0,18	236	0,15
55	Miljöfarlig verksamhet	5 805	3,64	2 868	6,61	8 673	5,44
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	341	0,21	157	0,36	498	0,31
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 054	1,29	641	1,48	2 695	1,69
60	Lantbruk och landsbygd	18 350	11,51	8 065	18,59	26 415	16,57
62	Fiske	952	0,60	282	0,65	1 234	0,77
70	Folkhälsa	1 632	1,02	683	1,57	2 315	1,45
80	Jämställdhet	1 279	0,80	528	1,22	1 807	1,13
81	Nationella minoriteter	30	0,02	15	0,03	45	0,03
82	Mänskliga rättigheter	483	0,30	128	0,30	611	0,38
85	Integration	1 066	0,67	524	1,21	1 589	1,00
	SUMMA PRODUKTION	116 033	72,77	43 386	100	159 419	100
10	Myndighetsövergripande verksamhet	11 718	7,35				
11	Administration och intern service	31 699	19,88				
	SUMMA VERKSAMHETS-KOSTNADER EXKL RESURS-SAMVERKAN	159 450	100			159 419	100
99	Resurssamverkan ¹⁾	65		31		96	
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNING ²⁾	159 515				159 515	
	Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ³⁾						
	Nivå 1 (113–115)	24 331	27,81				
	Nivå 2 (110–112, 116–119)	7 368	8,42				
	Nivå 3 (100–109)	11 718	13,39				
	Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2–8)	87 494					

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service.

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader överensstämmer med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

³⁾ Summan på nivå 1–3 överensstämmer med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen visar resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2–8 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Tabell C – Årsarbetskrafter 2014 – 2016

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2016			2015	2014
		totalt	varav kvinnor	varav män	totalt	totalt
20–21	Övrig förvaltning	5,3	3,5	1,8	4,6	8,6
25	Trafikföreskrifter m.m.	1,3	0,6	0,7	0,8	0,7
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	9,7	8,6	1,1	9,7	9,2
30	Regional tillväxt	0,9	0,7	0,2	1,8	2,3
34	Infrastrukturplanering	1,3	1,1	0,2	1,0	1,0
40	Hållbar samhällsplanering och boende	11,0	9,6	1,4	9,6	9,1
41	Stöd till boende	1,0	0,0	0,9	1,0	1,2
42	Energi och klimat	2,6	1,5	1,1	2,8	3,1
43	Kulturmiljö	7,9	4,7	3,2	8,4	9,0
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	14,1	9,5	4,6	15,5	12,5
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	7,3	3,6	3,7	7,5	7,5
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	18,7	8,3	10,4	17,5	17,5
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3,4	2,3	1,1	3,1	3,4
53	Vattenverksamhet	4,7	3,5	1,2	4,7	5,4
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,3	0,1	0,1	0,1	0,2
55	Miljöfarlig verksamhet	8,8	4,4	4,4	9,0	9,3
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,5	0,1	0,4	0,5	0,4
57	Förorenade områden, efterbehandling	2,1	1,4	0,7	2,9	3,3
60	Lantbruk och landsbygd	28,3	22,8	5,5	29,3	25,8
62	Fiske	0,8	0,1	0,7	0,8	0,9
70	Folkhälsa	1,8	0,9	0,9	1,8	1,8
80	Jämställdhet	1,6	1,6	0,0	1,9	1,9
81	Nationella minoriteter	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
82	Mänskliga rättigheter	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5
85	Integration	1,7	1,1	0,6	1,5	1,6
	SUMMA PRODUKTION	135,6	90,2	45,3	136,4	136,0
10	Myndighetsövergripande verksamhet	10,0	5,6	4,4	9,4	10,5
11	Administration och intern service	13,2	10,4	2,9	13,6	13,7
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	158,8	106,2	52,6	159,5	160,2
99	Resurssamverkan ¹⁾	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	158,9	106,3	52,6	159,5	160,2

¹⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffrignivå.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Tabell D – Representation

Kostnader för representation	2016		2015		2014	
	Totalt tkr	Per åa ¹⁾ kronor	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor
Intern representation (undergrupp 496 i bas-kontoplanen)	231	1 456	280	1 756	183	1 141
Extern representation (undergrupp 552 i bas-kontoplanen)	876	5 515	667	4 179	574	3 587

¹⁾ Beräkning av årsarbetskrafter (åa) görs enligt FÅB (2000:605), ESV:s allmänna råd till 2 kap. 4§.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. 2014 års årsredovisning årsarbetskraftmåt baseras på 1 760 timmar. Jämförelsetalen för 2014 är därför omräknade utifrån det nya värdet för en årsarbetskraft

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Den externa representationen är något högre i år än föregående år, främst beroende på byte av landshövding. Representationen varierar dock alltid mellan åren beroende på olika händelser som antal statsbesök med mera.

Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader	2016	2015	2014
Residens			
Lokalkostnader (tkr) 103	1 476	1 468	1 427
Lokalyta (m ²)	1 347	1 347	1 347
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 096	1 090	1 059
Lokaler¹⁾			
Lokalkostnader (tkr) 113	9 217	8 638	9 762
Lokalyta (m ²)	3 818	3 818	5 891
Lokalkostnad per m ² (kr)	2 414	2 262	1 657
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	58	54	61
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	24	24	37
Kontorslokaler²⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	3 422	3 422	4 461
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	22	21	28
SUMMA LOKALKOSTNADER	10 693	10 107	11 189

¹⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

²⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Länsstyrelsen flyttade under 2015 in i nya kontorslokaler. Lokalytan minskades med 2 073 kvadratmeter. Kostnadsuppgifterna i tabellen för år 2016 är inte jämförbar med 2015 och 2014, då avsättningar gjordes 2014 för en dubbelhyra samt att hyresrabatt erhålls 2015 och fyra år framåt för de nya lokalerna.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2016 (samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F= B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och intern service (10–11)	45	151	174	313	57	3
Övrig förvaltning (20–21)	53	667	31	655	96	2
varav Stiftelser (206)	0	0	0	0	0	0
varav Kameraövervakning (211)	16	97	14	94	33	0
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	3	105	3	98	13	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	178	330	18	481	45	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	210	1 005	442	1 444	213	38
varav Livsmedelskontroll (281)	12	105	49	160	6	0
varav Djurskydd (282)	182	689	345	1 030	186	38
varav Smittskydd (283)	4	145	10	150	9	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	10	63	35	99	9	0
Regional tillväxt (30)	15	31	1	23	24	2
Infrastrukturplanering (34)	17	16	1	15	19	7
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	94	1 082	8	1 080	104	6
Stöd till boende (41)	214	248	0	141	321	0
Energi och klimat (42)	32	43	15	15	75	4
Kulturmiljö (43)	435	1 180	59	1 037	637	76
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	56	142	77	178	97	5
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	1	1	3	3	2	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	101	143	9	126	127	19
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	250	159	289	328	370	87
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	112	590	5	591	116	3
Vattenverksamhet (53)	105	127	14	119	127	23
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	55	92	10	84	73	11
Mineral- och torvfyndigheter (54)	4	4	1	8	1	1
Miljöfarlig verksamhet (55)	132	186	26	177	167	39
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	54	44	8	32	74	27
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	14	114	6	122	12	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	53	22	18	24	69	25
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	28	13	14	14	41	13
Lantbruk och landsbygd (60)¹⁾	242	462	19	332	391	29

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F= B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	9	67	12	60	28	2
Fiske (62)²⁾	23	93	3	98	21	0
Folkhälsa (70)	32	28	28	38	50	1
Jämställdhet (80)	8	16	17	35	6	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	3	3	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	6	7	1	7	7	0
Integration (85)	53	28	14	56	39	17
Summa	2 484	6 874	1 279	7 446	3 191	387
varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0	0	0	0
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	55	67	2	67	57	7

¹⁾ Under 2016 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (VÅS 601) inte är möjlig att hämta ut.

För landsbygdsstöden (VÅS 602) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Siffrorna som redovisas för 2015–2016 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om landsbygdsstöd.

²⁾ För fiske (VÅS 622) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om fiske.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2016 (samtliga ärenden oavsett databas)

A. Sakområde och del av sakområde	B. Antal överklagade ärenden ¹⁾	C. Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²⁾	D. Varav antal ändrade ärenden ³⁾
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10–11)	1	0	0
Övrig förvaltning (20–21)	7	2	0
varav Kameraövervakning (211)	4	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	68	16	2
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	27	13	0
varav Livsmedelskontroll (281)	2	2	0
varav Djurskydd (282)	25	11	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	68	55	5
Stöd till boende (41)	4	0	0
Kulturmiljö (43)	4	5	2
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	2	1	1
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	19	13	0
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	7	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	9	4	1
Vattenverksamhet (53)	5	2	1
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	5	2	1
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	1	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	18	8	7
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	1	0	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	1	2	0
varav Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	1	2	0
Lantbruk och landsbygd (60)	17	18	5
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	14	15	5
Summa	258	140	24
varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	16	8	7

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under 2016.

²⁾ Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2016, oavsett vilket år överklagandet skickades in.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina

Tabell H – Handläggningstider

Länsstyrelserna målsätter och följer upp handläggningstiden för ett gemensamt urval av ärendeslag. Målen är satta utifrån det antal dagar det är rimligt att merparten av alla ärenden ska beslutas inom. Målet är att 90 procent av beslutade ärenden ska ske inom den uppsatta måltiden. Utfallet redovisas som hur stor andel som faktiskt beslutades inom uppsatt tid.

H – Ärendeslag med gemensamma mål		Mål dagar 2014–2016	Utfall %		
VÄS	Beskrivning		2016	2015	2014
211	Ansökan om kameraövervakning ³⁾	120	68		
282	Ansökan om tillstånd enligt 16§ Djurskyddslagen ¹⁾	90	95	100	96
282	Ansökan om förprovning djurstall ¹⁾	56	100	100	100
282	Anmälningssärenden djurskydd	90	90	86	
403	Överklagande av detaljplan	150	78	85	75
403	Överklagande av lov, förhandsbesked ²⁾	150	94		
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen ³⁾	180	82		
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författ ³⁾	180	58		
525	Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken	42	46	54	
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens	21	69	87	
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc ⁴⁾) ¹⁾	180	71	71	36
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet ⁷⁾	75	-	-	
562	Prövning av avfall och producentansvar	40	98	100	
566	Tillsyn av avfall och producentansvar	30	83	72	
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{3,5)}				
	Företagsstöd	180	0,3		
	Projektstöd	180	24		
	Miljöinvesteringar	180	64		
622	Ansökan om stöd från Fiskerifonden ^{3,5)}				
	Företagsstöd	180	0		
	Projektstöd	180	0		
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{3,6)}				
	Företagsstöd	120	0		
	Projektstöd	120	72		
	Miljöinvesteringar	120	75		
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden ^{3,6)}				
	Företagsstöd	120	0		
	Projektstöd	120	0		
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	100	83	
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	55	25	

¹⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

²⁾ Nytt mål i regleringsbrevet 2016 i uppdrag 3.21

³⁾ Nytt ärendeslag med gemensamma mål från och med 2016.

⁴⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholm, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁵⁾ Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.

⁶⁾ Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till att Jordbruksverket har betalat ut stödet. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.

⁷⁾ Antalet ärenden uppgår till 9 varför redovisning av utfall saknas i tabellen. 78 procent av ärendena har beslutats inom måltiden.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Ärendegrupp 403: Under 2016 har länsstyrelsen prioriterat arbetet med att klara inriktningsmålen i regleringsbrevet för överklagade lovärenden och förhandsbesked. Detta har trots 33 procents ökning av antalet ärenden och skärpta krav resulterat i att målen nu uppnås med viss marginal. Eftersom dessa ärenden i stor utsträckning handläggs av samma personer som handlägger ansökan om kameraövervakning och överklagade kommunala beslut enligt miljöbalken har dessa mål inte kunnat uppnås. Handläggningstiderna för dessa grupper har dock inte försämrats i förhållande till 2015.

Ärendegrupp 525: Ett lägre målutfall 2016 beror huvudsakligen på att antalet ärenden har stigit något samt att flera av ärendena, kopplat till bredbandsutbyggnad, omfattar mycket stora områden. Vidare prioriterar länsstyrelsen att ge ett samlat svar, som inbegriper kulturmiljöfrågor.

Ärendegrupp 526: Minskningen i avgörandegrad mellan 2015 och 2016 från 87 procent till 69 procent beror främst på att fler gamla ärenden avgjorts.

Ärendegrupp 551: Länsstyrelsen har arbetat målmedvetet för att klara 180 dagarsmålet. Inget ärende har överskridit måltiden med mer än två månader.

Ärendegrupp 602 och 622: Landsbygdsprogrammet öppnade för ansökningar om företagsstöd för djurstallar och projektstöd för bredband i september 2014 och från 2015 för övriga stödformer. Fiskerifonden öppnade för ansökningar 2015. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om ansökan om stöd i landsbygdsprogrammet öppnande inte förrän i mars i år och för havs- och fiskeriprogrammet kunde länsstyrelserna ta beslut först efter Jordbruksverkets avropsbeslut i september. Arbetet under 2016 har alltså till stor del bestått av att arbeta med gamla ansökningar. Detta förklarar den låga måluppfyllelsen.

Gällande utbetalningar av landsbygdsstöd så öppnade möjligheten för kund att söka delutbetalning och förskott i april och slututbetalning i maj. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om förskott öppnade i maj och för delutbetalning juli–augusti och först den 19 december kan beslut om slututbetalning ske i alla stödformer. Många företag har tagits ut för kontroll av Jordbruksverket, vilket förlängt tiden för utbetalning. Antal utbetalda stöd inom landsbygdsprogrammet är 29. Vad gäller ärenden inom havs- och fiskerifonden så fattar Jordbruksverket beslut på såväl länsstyrelsens handlagda ansökningar som utbetalar medel. Inga av länsstyrelsens ärenden är ännu utbetalda.

Avgiftsbelagd verksamhet

Belopp angivna i tkr

Verksamhet ¹⁾	2014	2015			2016						2016
	Akkumulerat utfall	Utfall intäkter	Utfall kostnader	Netto utfall	Budget intäkter	Utfall intäkter	Budget kostnader	Utfall kostnader	Netto budget	Netto utfall	Akkumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet											
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-1 567	228	380	-152	240	323	-345	259	-105	64	-1 655
Registreringsavgift för jaktområden	0	32	29	3	35	37	-34	40	1	-3	3
Delgivning	46	34	31	2	35	38	-33	59	2	-21	27
Övrig offentlig rättslig verksamhet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uppdragsverksamhet											
Resurssamordning	0	0	0	0	0	60	0	60	0	0	0
Övrig uppdragsverksamhet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa totalt	-1 521	294	440	-147	310	457	-412	417	-102	40	-1 625
- fördelat på											
Summa offentlig-rättsligt	-1 521	294	440	-147	310	397	-412	358	-102	40	-1 625
Summa uppdragsverksamhet	0	0	0	0	0	60	0	60	0	0	0

¹⁾ Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Länsstyrelsen har svårt att få full kostnadstäckning avseende den offentligrättsliga verksamheten Djur och lantbruk. Det ackumulerade utfallet för verksamheten uppgår till -1 655 tkr. Detta är orsakat av: 1) Vid vissa kontroller behövs två kontrollanter av arbetsmiljöskäl, men regelverket tillåter bara debitering motsvarande en person 2) Att kontroller efter anmälan ska ske utan förvarning innebär att vi har många bomkörningar. 3) När vi hanterar ärenden där djur saknar ägare finns ingen part att debitera. 4) Vissa djurägare har svårt att betala sin kontrollavgift vilket genererar kundförluster.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.
Belopp angivna i tkr

	2016	2015	2014	2013	2012
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	11 000	10 700	3 500	3 500	2 700
Utnyttjad	8 458	9 639	674	781	1 255
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	5 500	5 500	5 500	5 400	5 400
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	45	14	135	362	443
Räntekostnader	-139	-45	0	0	0
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	4 550	5 350	5 200	5 000	3 700
Utfall	7 169	4 080	6 091	5 519	5 850
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	3 300	3 450	3 475	3 845	3 340
Utfall	4 248	3 899	3 040	3 391	3 809
Anslagskredit					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
<i>01 05 001 ap 2 Länsstyrelserna m.m.</i>					
Beviljad	3 716	3 645	3 671	3 590	3 259
Utnyttjad	0	0	0	0	0
<i>Utgiftsområde 19</i>					
<i>Regional tillväxt</i>					
<i>19 01 001 ap 2 Regionala tillväxtåtgärder</i>					
Beviljad	235	198	198	198	198
Utnyttjad	0	0	0	0	74
<i>Utgiftsområde 20</i>					
<i>Allmän miljö och naturvård</i>					
<i>20 01 010 ap 4 Klimatanpassning</i>					
Beviljad	900	0	990	750	750
Utnyttjad	0	0	0	4	13
Anslagssparande					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
<i>01 05 001 ap 2 Länsstyrelserna m.m.</i>					
Summa anslagssparande	2 807	2 257	2 531	2 494	1 901
<i>Utgiftsområde 19</i>					
<i>Regional tillväxt¹⁾</i>					
<i>19 01 001 ap 2 Regionala tillväxtåtgärder</i>					
Summa anslagssparande	280	105	77	1	0
<i>Utgiftsområde 20</i>					
<i>Allmän miljö och naturvård</i>					
<i>20 01 010 ap 4 Klimatanpassning</i>					
Summa anslagssparande	0	0	0	0	0

	2016	2015	2014	2013	2012
Bemyndiganden					
Tilldelat	1 500	2 000	1 000	1 000	1 000
Åtaganden	25	200	300	0	237
Personal					
Antal årsarbetskrafter ²⁾	159	160	160	164	156
Medeltal anställda ³⁾	178	176	173	183	185
Driftkostnad per årsarbetskraft	989	937	939	918	908
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	40	-147	-234	-360	-2 553
Balanserad kapitalförändring ⁴⁾	-1 668	- 1 521	-1 287	-927	1 625

¹⁾ Anslagssparandet får inte sparas till nästkommande år

²⁾ Beräkning av årsarbetskrafter (åa) görs enligt FÅB (2000:605), ESV:s allmänna råd till 2 kap. 4§.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. 2014 års årsredovisning årsarbetskraftmåt baseras på 1 760 timmar. Jämförelsetalen för 2014 är därför omräknade utifrån det nya värdet för en årsarbetskraft.

³⁾ Medelantal anställda beräknas som ett genomsnitt av antalet anställda under året. Hänsyn är tagen till anställningsomfattningen, längd på anställningen och tjänstledigheter. Under 2016 har ett fortsatt utvecklingsarbete bedrivits i Hypergene. Tidigare togs endast hänsyn till anställningsperioden för timanställda. Justeringarna innebär att verktyget nu kan beräkna den faktiska anställningsomfattningen baserat på faktiskt antal arbetade timmar under anställningsperioden. Omräkning av jämförelsetalen har skett för åren 2014–2015. Jämförelsetalen för åren 2012–2013 har inte räknats om då en alltför stor arbetsinsats skulle krävas.

⁴⁾ Balanserad kapitalförändring för 2012 har justerats avseende lönegaranti. Denna verksamhet har övergått till Länsstyrelsen i Stockholms län från och med 1 juli 2012, enligt proposition 2011/12:31.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World och Hypergene

Lån har tagits upp under december 2016 för anläggningar anskaffade till och med november 2016. Nyanskaffningar har även skett under december 2016. För dessa anläggningar tas nya lån upp under juni 2017.

FINANSIELL REDOVISNING

Resultaträkning

RESULTATRÄKNING (TKR)	2016	2015	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	93 327	90 968	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	7 169	4 080	2
Intäkter av bidrag	58 890	55 915	3
Finansiella intäkter	169	47	4
Summa	159 555	151 010	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-104 021	-101 260	5
Kostnader för lokaler	-11 130	-11 431	6
Övriga driftskostnader	-42 085	-36 815	7
Finansiella kostnader	-160	-71	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-2 120	-1 579	9
Summa	-159 515	-151 157	
Verksamhetsutfall	40	-147	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	4 248	3 899	
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-4 248	-3 899	
Saldo	0	0	10
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	32 240	35 083	11
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	14 410	15 750	12
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	398	459	13
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	-216	-387	14
Lämnade bidrag	-46 832	-50 905	15
Saldo	0	0	
Årets kapitalförändring	40	-147	16

Balansräkning

TILLGÅNGAR (TKR)	2016-12-31	2015-12-31	Not
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	2 990	0	
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	5 655	9 751	
Summa	8 645	9 751	17
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	790	537	
Fordringar hos andra myndigheter	3 616	4 303	18
Övriga kortfristiga fordringar	41	1 919	19
Summa	4 447	6 759	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	3 208	2 628	
Upplupna bidragsintäkter	2 571	532	
Övriga upplupna intäkter	5 258	2 038	
Summa	11 037	5 198	20
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	3 358	5 193	
Summa	3 358	5 193	21
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	22 842	18 949	22
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	223	444	23
Kassa och bank	45	63	24
Summa	23 110	19 456	
Summa tillgångar	50 596	46 357	

Balansräkning forts.

KAPITAL OCH SKULDER (TKR)	2016-12-31	2015-12-31	Not
Myndighetskaptal			
Statskapital	0	0	
Donationskapital	20	21	
Balanserad kapitalförändring	-1 668	-1 521	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	40	-147	
Summa	-1 607	-1 647	25
Fonder			
Fonder	803	586	14
Summa	803	586	
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	864	711	26
Övriga avsättningar	768	560	27
Summa	1 632	1 271	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	8 458	9 639	28
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	0	0	29
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	4 771	4 400	30
Leverantörsskulder	6 595	3 072	31
Övriga kortfristiga skulder	1 656	1 593	32
Depositioner	223	427	33
Summa	21 703	19 131	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	12 571	10 782	
Oförbrukade bidrag	15 494	16 234	
Övriga förutbetalda intäkter	0	0	
Summa	28 065	27 016	34
Summa kapital och skulder	50 596	46 357	

Ansvarsförbindelse**Ersättning vid avflyttning enligt kontrakt med hyresvärden Klövern 2015**

Kontraktstiden för lokaler är enligt kontrakt 6 år med förlängningstid om 5 år. Om hyresförhållandet inte förlängs med en femårsperiod och om länsstyrelsen avflyttar innan hyresförhållandet varat i minst 10 år ska:

- Hyresrabatt och flyttbidrag betalas tillbaka i sin helhet (1 305 + 2 000 tkr).
- Utöver ovan ska 2 000 tkr betalas för del av de anpassningsinvesteringar som gjorts för länsstyrelsens lokalprogram.

Länsstyrelsen behöver inte erlagga i denna punkt ovanstående belopp vid en avflyttning om hyresvärden sagt upp avtalet för avflyttning eller villkorsändring.

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag

Belopp i tkr

Anslag

Anslag	Ingående över- föringsbelopp	Årets tilldel- ning enligt re- gleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponi- belt belopp	Utgifter	Utgående över- föringsbelopp
Utgiftsområde 01							
Rikets styrelse							
01 05 001 ap. 2 Läns- styrelserna m.m.	2 257	92 897	1 304	0	96 458	-93 652	2 807
Utgiftsområde 19							
Regional tillväxt							
19 01 001 ap 2 Regionala tillväxtåtgärder	105	2 345	0	-105	2 345	-2 065	280
Utgiftsområde 20							
Allmän miljö- och naturvård							
20 01 010 ap 4 Klimat- anpassning	0	30 000	0	0	30 000	-30 000	0
Summa	2 363	125 242	1 304	-105	128 803	-125 717	3 086

Indraget belopp på 105 tusen kronor har betalats till RGK, då vi inte har rätt till anslagsbehållning.

Utgifterna är avstämda mot intäkter av anslag.

Semesterlöneskuld före 2009 har avräknats förvaltningsanslaget med 150 tusen kronor.

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster
2511 023 Expeditions- och ansökningsavgifter	600	712
2537 123 Miljöskyddsavgift Tåktavgift	2 400	3 014
2552 03 Avgifter enligt avfallsförordningen	300	106
2714 01 Sanktionsavgifter	0	210
2811 9 Övriga inkomster	0	205
Summa	3 300	4 248

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Belopp i tkr

Anslag	Tilldelat be- myndigande	Ingående åtaganden 2016	Utestående åtaganden 2016	Utestående åtagandenas för- delning per år			
				2017	2018	2019	2020
19 01 001 ap 2 Regionala tillväxt- åtgärder	1 500	200	25	25	0	0	0

Finansiella villkor

Belopp i tkr

Anslag/Benämning	Villkor	Belopp	Utfall
01 05 001 ap 2 Länsstyrelserna m.m., Uppsala län	Anslagskredit	3 716	0
	Kredit på räntekonto	5 500	0
	Låneram för anläggningstillgångar	11 000	8 458
	Finansiering av förvaltningskostnader hos samverkansorganet i Uppsala län	1 997	1 961
	Anslagsbehållning som disponeras, 3 %	-	-
19 01 001 ap 2 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Uppsala Län	Anslagskredit	235	0
	Uppföljning och utvärdering	200	64
	Beställningsbemyndigande	1 500	25
	Anslagsbehållning som disponeras, inget	-	-
20 01 010 ap 4 Klimatanpassning – del till Länsstyrelsen i Uppsala län	Anslagskredit	900	0
	Anslagsbehållning som disponeras, inget	-	-
	Medlen fördelas till samtliga länsstyrelser		

Tilläggsupplysningar och noter

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Länsstyrelsen redovisning följer god redovisningssed en 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Regeringen har beslutat att återrapportering ska ske enligt anvisningar som framgår under rubriken Verksamhet i avsnittet "Mål och Återrapporteringskrav", "Organisationsstyrning" och "Avgifter och bidrag" samt bilaga 1 (mall för redovisning av statistik) i regleringsbrevet. Anvisningarna utgör ett undantag från bestämmelserna i 3 kap. 2 § FÅB och i vissa fall undantag från 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2017.

De flesta belopp i de finansiella delarna är framtagna med hjälp av exelator. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor till och med brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 20 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader såsom hyror m.m. för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 20 tkr. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras halvårsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner med mera.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst tre år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 50 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer då de utsätts för extra stort slitage.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Följande avskrivningstider tillämpas:

Immateriella anläggningstillgångar	Avskrivningstid
	3 år
Materiella anläggningstillgångar:	
- Förbättringsutgift på annans fastighet	högst 7 år
- Maskiner, inventarier m.m.	
IT-utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Konst	ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
- Pågående nyanläggning	ingen avskrivning

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

I regleringsbrevet för 2016 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

Vid redovisning av länsstyrelsernas uppgifter som avses i 2 § första – tredje styckena förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

Vad gäller fördelningen av verksamhetens totala intäkter och kostnader i resultatredovisningen enligt 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län. Detta innebär ett undantag från kravet att redovisa intäkter.

Noter till resultaträkningen

Not 1	Intäkter av anslag	2016	2015
	01 05 001 ap 2 Förvaltningsanslag	91 655	89 400
	Årets minskning av semesterlöneskulden före 2009	-150	-234
	01 05 001 ap 2 Förvaltningsanslag	91 505	89 166
	19 01 001 ap 2 Regionala tillväxtåtgärder	752	615
	20 01 010 ap 4 Klimatanpassning	1 070	1 188
	Summa intäkter av anslag	93 327	90 968

Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag samt medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag i resultaträkningen och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen.

Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2016	2015
	Offentligrättsliga avgifter	1 269	1 228
	Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	4 072	2 717
	Intäkter av andra ersättningar	1 828	134
	Summa	7 169	4 080

Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av

Intäkter uthyrning	658	169
Intäkter utbildning/konferenser	1 709	1 345
Intäkter konsultuppdrag	1 670	1 199
Intäkter övriga 4 § avgifter	36	4
	4 072	2 717

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Intäkter av avgifter och andra ersättningar har ökat jämfört med tidigare år. Den största anledningen till ökade intäkter är ändrad redovisningsprincip av projektintäkter som är finansierade av Naturvårdsverket.

Not 3	Intäkter av bidrag	2016	2015
	Bidrag från statliga myndigheter	57 613	54 563
	Varav		
	Uppsala universitet	90	97
	Kammarkollegiet	1 191	1 802
	Riksantikvarieämbetet	3 742	3 233
	Länsstyrelsen i Kronobergs län	-85	115
	Länsstyrelsen i Stockholms län	239	10
	Länsstyrelsen i Södermanlands län	58	45
	Länsstyrelsen i Uppsala län	101	3
	Länsstyrelsen i Västmanlands län	1 010	3 012
	Länsstyrelsen i Örebro län	1 539	149
	Länsstyrelsen i Östergötlands län	528	456
	Socialstyrelsen	879	792
	Länsstyrelsen i Skåne län	-152	44
	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	186	0
	Arbetsförmedlingen	597	661
	Naturvårdsverket	22 736	18 745
	Sveriges lantbruksuniversitet	91	121
	Boverket	188	308
	Statens jordbruksverk	7 840	7 970
	Post- och telestyrelsen	424	574

Not 3	Intäkter av bidrag	2016	2015
	<i>Affärsverket svenska kraftnät</i>	134	6
	<i>Kärnavfallsfonden</i>	594	206
	<i>Statens energimyndighet</i>	1 015	1 016
	<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	9 777	10 736
	<i>Tillväxtverket</i>	241	10
	<i>Trafikverket</i>	-650	0
	<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	5 081	3 606
	<i>Bidrag från övriga</i>	1 277	1 352
	<i>varav bidrag från EU:s fonder</i>	0	0
	Summa	58 890	55 915

Not 4	Finansiella intäkter	2016	2015
	Räntekonto i Riksgälden	45	14
	Övriga finansiella intäkter	124	33
	Summa	169	47

Not 5	Kostnader för personal	2016	2015
	Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-70 326	-68 734
	<i>varav Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)</i>	-561	-430
	Övriga kostnader för personal	-33 695	-32 526
	Summa	-104 021	-101 260

Not 6	Kostnader för lokaler	2016	2015
	Kostnader för lokaler	-11 130	-11 431

Jämförelse av kostnader mellan åren bör göras med stor försiktighet. Kostnaderna för lokaler 2016 är lägre jämfört med 2015, vilket beror bl.a. på en engångskostnad i samband med flytt till nya kontorslokaler 2015.

Not 7	Övriga driftskostnader	2016	2015
	Övriga driftskostnader	-42 085	-36 815

Övriga driftskostnader har ökat jämfört med tidigare år, främst i den bidragsfinansierade verksamheten.

Not 8	Finansiella kostnader	2016	2015
	Räntekostnader avseende lån i Riksgälden	-139	-45
	Övriga finansiella kostnader	-21	-26
	Summa	-160	-71

Not 9	Avskrivningar och nedskrivningar	2016	2015
	Avskrivningar och nedskrivningar	-2 120	-1 579

Väsentligt högre avskrivningar 2016 jämfört med tidigare år beror på de investeringar som gjordes i samband med flytt till nya lokaler i mitten på 2015. Helårsavskrivningarna för dessa investeringar får fullt utslag 2016.

Not 10	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2016 budget intäkter	2016 utfall intäkter	2016 utfall kostnad	2016 netto- utfall	2015 utfall intäkter	2015 utfall kostnad
	Avgifter med bestämt ekonomiskt mål						
	2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	600	712	1 708	-996	676	1 962
	2537 Miljö- och täktavgifter	2 400	3 014	1 897	1 117	2 816	848
	2552 Övriga Offentliga rättsliga avgifter						
	- Avgifter enligt stiftelseförfordning	0	0	0	0	0	0
	- Avgifter enligt avfallsförfordningen	300	106	40	66	0	0
	- Övriga avgifter med bestämt ekonomiskt mål	0	0	0	0	0	0
	Övriga intäkter som inte disponeras	0	415	98	412	407	100
	Varav 2714 Sanktionsavgifter	0	210	1	210	171	0
	Summa	3 300	4 248	3 743	600	3 899	2 910

För övriga intäkter som inte disponeras är inte kostnaderna särredovisade. I kostnadskolumnen visas kostnader på förvaltningsanslaget med motsvarande vht som intäkten. I regleringsbrev finns enbart budget för intäkter.

Not 11	Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2016	2015
	01 05 001 ap 2 Förvaltningsanslag	1 997	2 011
	19 01 001 ap 2 Regionala tillväxtåtgärder	1 314	1 259
	20 01 010 ap 4 Klimatanpassning	28 930	31 812
	Summa	32 240	35 083

Not 12	Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2016	2015
	Från myndighet		
	Kammarkollegiet	675	922
	Riksantikvarieämbetet	10	0
	Länsstyrelsen i Dalarnas län	0	19
	Länsstyrelsen i Jönköpings län	523	200
	Länsstyrelsen i Örebro län	2 036	1 145
	Socialstyrelsen	2 540	2 419
	Naturvårdsverket	5 164	3 780
	Statens jordbruksverk	0	58
	Post- och telestyrelsen	0	2 606
	Statens energimyndighet	15	150
	Havs- och vattenmyndigheten	3 446	4 374
	Folkhälsomyndigheten	0	75
	Summa	14 410	15 750

Not 13 Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2016	2015
Europeiska kommissionen	20	0
Älgvårdsfonden	263	343
Bygdemedel	115	116
Summa	398	459

Älgvårdsfondens medel har främst använts för att finansiera länsstyrelsens administration och till arvoden till älgförvaltningsgrupper. Bygdemedlen har använts till utbetalning av bi-drag.

Not 14 Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2016	2015
Ingående balans	586	200
Årets förändring	216	387
Utgående balans	803	586

Uppdelat på

Älgvårdsfonden

Ingående balans	396	84
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	263	343
Lämnade bidrag	-30	-30
Utgående balans	630	396

Bygdemedel

Ingående balans	190	116
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	115	116
Lämnade bidrag	-132	-42
Utgående balans	173	190

Not 15 Lämnade bidrag	2016	2015
Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-39 985	-42 733
Lämnade bidrag till internationella organisationer	-24	-23
Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-6 824	-8 149
Summa Lämnade bidrag	-46 832	-50 905

Inom verksamhetsområden

<i>Deponering, administration och fördelning av medel, allmänna arvsfonden m.m.</i>	-132	-42
<i>Jakt och viltvård</i>	-349	-486
<i>Regional projektverksamhet</i>	-3 311	-3 084
<i>Planeringsunderlag enligt plan- och bygglagen och miljöbalken</i>	-335	0
<i>Klimatanpassning</i>	-28 930	-31 812
<i>Miljömål</i>	-1 477	-1 246
<i>Tillsynsvägledning</i>	-825	0
<i>Friluftsmål</i>	-413	0
<i>Skydd av områden och arter (exkl. vattenskyddsområden och kulturresevat)</i>	-115	0
<i>Förvaltning och skötsel av skyddade områden</i>	-167	-11
<i>Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön</i>	-1 963	-2 887
<i>Efterbehandling av förorenade områden</i>	-1 837	-1 746
<i>Stöd till lantbruksutvecklingsåtgärder</i>	-2 036	-3 666
<i>Stöd till fisket</i>	-686	-1 300
<i>Fiskevård och fritidsfiske</i>	-462	-317

Not 15	Lämnade bidrag	2016	2015
	<i>Främjande insatser inom folkhälsoområdet</i>	0	-220
	<i>Jämställdhetsfrågor</i>	-675	-770
	<i>Frågor inom mänskliga rättigheter</i>	-2 540	-2 419
	<i>Allmänt och övergripande inom integration</i>	0	-200
	<i>Integrationsfrågor</i>	-523	0
	<i>Övriga verksamhetsområden</i>	-57	-698
	Summa	-46 832	-50 905
	<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>	0	0
Not 16	Årets kapitalförändring	2016	2015
	Verksamhetsutfall		
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	40	-147
	Semesterlöne- och löneskuld	150	234
	Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	-150	-234
	Summa verksamhetsutfall	40	-147
	Summa årets kapitalförändring	40	-147

Noter till balansräkningen

Not 17	Materiella anläggningstillgångar	2016-12-31	2015-12-31
	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	3 867	0
	Årets anskaffning	0	3 867
	Årets försäljning, utrangering	0	0
	Utgående anskaffningsvärde	3 867	3 867
	Ingående avskrivningar	-324	0
	Årets avskrivningar	-552	-324
	Årets försäljning, utrangering	0	0
	Utgående avskrivningar	-876	-324
	Bokfört värde	2 990	3 543
	Maskiner, inventarier, installationer mm.		
	Ingående anskaffningsvärde	13 815	7 026
	Årets anskaffning	1 014	6 788
	Årets överföring från Pågående nyanläggningar	0	0
	Årets försäljning, utrangering	-3 017	0
	Utgående anskaffningsvärde	11 812	13 815
	- varav innehav enligt finansiellt leasingavtal	0	0
	Ingående avskrivningar	-7 607	-6 352
	Årets avskrivningar	-1 568	-1 255
	Årets försäljning, utrangering	3 017	0
	Utgående avskrivningar	-6 157	-7 607
	- varav innehav enligt finansiellt leasingavtal	0	0
	Bokfört värde	5 655	6 208
	Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	8 645	9 751

Redovisning av innehållet i balansposten Materiella anläggningstillgångar har justerats jämfört med 2015. Förbättringsutgifter på annans fastighet har ökat med 3 867 tusen kronor, medan Maskiner, inventarier m.m. har minskats med motsvarande belopp. Detta påverkar inte balansräkningen utan endast denna not. Jämförelsetalen för 2015 har räknats om.

Not 18	Fordringar hos andra myndigheter	2016-12-31	2015-12-31
	Diverse fordringar andra myndigheter	1 245	2 420
	Mervärdesskatt	2 371	1 883
	Summa	3 616	4 303
Not 19	Övriga kortfristiga fordringar	2016-12-31	2015-12-31
	Uppbördsfordringar	36	1 916
	Övriga kortfristiga fordringar	5	3
	Summa	41	1 919

Uppbördsfordringarna är mycket lägre 2016 jämfört med tidigare år, beroende på att miljöskyddsavgifterna fakturerades i juni 2016. För år 2015 fakturerades de i december månad.

Not 20	Periodavgränsningsposter	2016-12-31	2015-12-31
	Förutbetalda kostnader		
	Förutbetalda hyror	2 534	2 454
	Övriga förutbetalda kostnader	674	174
	Summa förutbetalda kostnader	3 208	2 628
	Upplupna bidragsintäkter		
	Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	2 571	458
	Varav		
	Länsstyrelsen i Västmanlands län	95	0
	Arbetsförmedlingen	52	0
	Naturvårdsverket	121	111
	Statens jordbruksverk	2 298	237
	Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	0	74
	varav finansiering genom EU-fonder	0	0
	Totala upplupna bidragsintäkter	2 571	532
	Övriga upplupna intäkter	5 258	2 038
	Summa periodavgränsningsposter	11 037	5 198

Upplupna intäkter från Jordbruksverket har ökat jämfört med föregående år med drygt 2 mnkr. Detta beror på avslut av tidigare Landsbygdsprogrammet under 2015.

Övriga upplupna intäkter har ökat jämfört med tidigare år, beroende på ökad periodisering av intäkt från Statens jordbruksverk avseende TA-medel.

Not 21	Avräkning med statsverket	2016-12-31	2015-12-31
	Uppbörd		
	Ingående balans	-2 030	-463
	Redovisat mot inkomsttitel (-)	-4 248	-3 899
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	6 207	2 332
	Skulder avseende uppbörd	-71	-2 030
	Anslag i icke räntebärande flöde		
	Ingående balans	685	72
	Redovisat mot anslag (+)	32 065	34 875
	Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-31 556	-34 261
	Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	1 195	685
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	-2 257	-2 531
	Redovisat mot anslag (+)	93 652	91 411
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-94 201	-91 137
	Återbetalning av anslagsmedel (+)	0	0
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-2 807	-2 257
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	Ingående balans	1 126	1 360
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-150	-234

Not 21	Avräkning med statsverket	2016-12-31	2015-12-31		
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	976	1 126		
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto				
	Ingående balans	7 669	15 066		
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	44 547	19 706		
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-73 499	-59 032		
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	25 349	31 929		
	Övriga fordringar på statens centralkonto	4 065	7 669		
	Summa utgående balans avräkning med statsverket	3 358	5 193		
Not 22	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2016-12-31	2015-12-31		
	Räntekonto i Riksgälden	22 842	18 949		
	Beviljad räntekontokredit 5 500 tkr, som inte utnyttjats under året.				
Not 23	Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2016-12-31	2015-12-31		
	Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	223	444		
Not 24	Kassa och bank	2016-12-31	2015-12-31		
	Danske bank, Bygdemedel	24	41		
	Kassa, Stiftelsen Sveriges nationaldag	20	22		
	Summa	45	63		
Not 25	Förändring av myndighetskapitalet				
		Donationskapital	Balanserad kapitalförändring, avgiftsbelagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkning	Summa
	Utgående balans 2015	21	-1 521	-147	-1 647
	Ingående balans 2016	21	-1 521	-147	-1 647
	Föregående års kapitalförändring	0	-147	147	0
	Årets kapitalförändring				
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	40	40
	Summa årets förändring	0	0	40	40
	Utgående balans 2016	21	-1 668	40	-1 607
Not 26	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2016-12-31	2015-12-31		
	Ingående avsättningar	711	176		
	Årets pensionskostnader	497	661		
	Årets pensionsutbetalningar	-344	-126		
	Utgående avsättning	864	711		

Not 27	Övriga avsättningar	2016-12-31	2015-12-31
	Lokalt omställningsarbete		
	Årets förändring	209	205
	Utgående balans	768	560
	Summa övriga avsättningar	768	560

Länsstyrelsen bedömer att 150 tkr av avsättningen till lokalt omställningsarbete kommer att användas under det närmast följande räkenskapsåret.

Not 28	Lån i Riksgäldskontoret	2016-12-31	2015-12-31
	Ingående balans	9 639	674
	Under året upptagna lån	754	10 542
	Årets amorteringar	-1 934	-1 577
	Utgående balans	8 458	9 639
	Beviljad låneram	11 000	10 700

Not 29	Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	2016-12-31	2015-12-31
	Beviljad kreditram	5 500	5 500

Not 30	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2016-12-31	2015-12-31
	Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	2 488	2 273
	Lagstadgade arbetsgivaravgifter	1 849	1 784
	Premier avtalsförsäkringar	0	0
	Mervärdesskatt	434	343
	Summa	4 771	4 400

Not 31	Leverantörsskulder	2016-12-31	2015-12-31
	Leverantörsskulder	6 595	3 072

Leverantörsskulder är mycket högre 2016 jämfört med 2015. Ökningen består inte av en enskild skuld utan av ett flertal medelstora skulder.

Not 32	Övriga kortfristiga skulder	2016-12-31	2015-12-31
	Personalens källskatt	1 633	1 551
	Övriga kortfristiga skulder	23	41
	<i>Bestående av</i>		
	<i>Transfereringar under utbetalning</i>	3	0
	<i>Övrigt</i>	20	41
	Summa	1 656	1 593

Not 33	Depositioner	2016-12-31	2015-12-31
	Depositioner	223	427

Posten består av deposition av hyror. Då vi inte kan påverka denna post, är det svårt att förut-säga när i tiden depositionerna kommer att regleras.

Not 34	Periodavgränsningsposter	2016-12-31	2015-12-31
	Upplupna kostnader		
	Upplupna löner, arvoden inkl social avg	566	575
	Upplupna semesterlöner inkl social avg	7 120	7 092
	Övriga upplupna kostnader	4 884	3 114
	Summa upplupna kostnader	12 571	10 782
	Oförbrukade bidrag från annan myndighet	14 497	15 315
	Varav		
	Uppsala universitet	262	171
	Kammarkollegiet	175	474
	Riksantikvarieämbetet	953	1 040
	Länsstyrelsen i Kronobergs län	253	168
	Länsstyrelsen i Stockholms län	848	0
	Länsstyrelsen i Uppsala län	324	381
	Länsstyrelsen i Västmanlands län	1 690	2 274
	Länsstyrelsen i Örebro län	187	2 086
	Länsstyrelsen i Östergötlands län	249	336
	Länsstyrelsen i Hallands län	300	332
	Lunds universitet	60	34
	Länsstyrelsen i Skåne län	152	0
	Naturvårdsverket	3 169	3 409
	Sveriges lantbruksuniversitet	262	293
	Post- och telestyrelsen	467	432
	Affärsverket svenska kraftnät	100	154
	Statens energimyndighet	291	60
	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	2 228	1 520
	Linneuniversitetet	111	0
	Havs- och vattenmyndigheten	2 317	1 038
	Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:		
	- Inom tre månader	38% 5 412	
	- mer än tre månader till ett år	36% 5 275	
	- mer än ett år till tre år	26% 3 810	
	- mer än tre år	0% 0	
	Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	997	919
	varav finansiering genom EU-fonder	0	0
	Summa oförbrukade bidrag	15 494	16 234
	Summa periodavgränsningsposter	28 065	27 016

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning (kr)	Andra uppdrag
Landshövding		
Göran Enander (fr. o. m. 2016-11-01)	191 000	-
Bostadsförmån	14 767	
Landshövding		
Peter Egardt (t. o. m. 2016-08-31)	938 410	Ordförande: Rymdstyrelsen, Försvarshögskolan, Millesgården, Thielska Galleriet. Ledamot: Hufvudstaden AB, Riksbanken, Riksdagens arvodesnämnd
Bostadsförmån	121 600	
Länsråd		
Johan von Knorring (tf. landshövding 2016-09-01–2016-10-31)	968 155	-
Skattepliktiga förmåner	176	
Insynsråd		
Agneta Gille	4 350	Ledamot: Insynsrådet Regionrådet Polisen Mitt
Jessika Roswall	5 800	Ledamot: Domarnämnden, Konsumentverkets insynsråd, Riksdagens överklagandenämnd, Överklagandenämnden för nämndemanuppdrag, Integritetskommittén, AB Enköpings hyresbostäder. Ersättare: Ceders Advokatbyrå AB
Solveig Lindell Sohlberg	4 350	Ordförande: Mäklarhuset Real Estate Sweden AB, Nya Affärshuset Lindell & Sohlberg AB (båda uppdragen avslutades i april 2016)
Paul Sandberg	4 350	Ledamot: Hargshamn AB, Tierps Tryckeri AB, Sparbanksstiftelsen i Upland. Suppleant: Stiftelsen Östhammarshem. Nämndeman i Förvaltningsrätten i Uppsala län.
Eva Åkesson	2 900	Ledamot: Uppsala universitet konsistorium, Studentlitteratur AB, Insynsråd Svenska Institutet (SI), Akademiförvaltningen
Ann-Christin Norrström	4 350	Ordförande: Almi Företagspartner Uppsala AB, SLU Holding AB, Diakonistiftelsen Samariterhemmet. Ledamot: Länsförsäkringar Bergslagen, SH Bygg, Sten och Anläggning AB, Uppsala Stadsmission
Solveig Zander	5 800	Ledamot: Insynsrådet ISF (Inspektionen för socialförsäkring)
Peter Högberg	2 900	Ledamot: Insynsrådet för Länsstyrelsen i Västerbotten, Knut och Alice Wallenbergs stiftelse (KAW)

BILAGA

Regleringsbrev 2016, uppdrag som redovisas på annat sätt

Följande uppdrag i regleringsbrevet till länsstyrelserna berör Länsstyrelsen Uppsala län, och återrapporeras på anvisat sätt och inte i årsredovisningen. Uppdragsformuleringarna har förkortats av utrymmesskäl.

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diariennr.
1.23	Länsstyrelserna ska i Hermes redovisa prognoser med tillhörande kommentarer för 2016–2020.	2016-01-20 2016-02-19 2016-05-03 2016-08-01 2016-10-26	Hermes, Finansdepartementet	111-1262-16 106-3150-16 106-5198-16 106-6821-16
1.24	Länsstyrelserna ska redovisa prognoser för anslagsbelastning avseende anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 för 2016–2020	2016-01-20 2016-02-19 2016-05-03 2016-08-01 2016-10-26	Hermes, Finansdepartementet	111-1262-16 106-3150-16 106-5198-16 106-6821-16
3.01	Livsmedelskontroll	2017-02-01	Livsmedelsverket	281-8105-16
3.04	Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan	2017-02-28	Statens jordbruksverk	280-8211-16
3.05	Använda metoder i tillsynen över djurhållsopersonalen	2017-02-01	Statens jordbruksverk	280-8211-16
3.06	Kontroll enligt förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur m.m. samt lagen (2006:806) om provtagning på djur.	2017-02-01	Statens jordbruksverk	280-8211-16
3.07	Efterlevnaden av det avtal som upprättats enligt Kommissionens delegerade förordning (EU) nr 907/2014 av den 11 mars 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013	2016-08-31	Näringsdepartementet	601-865-15
3.08	Kostnader för hantering av EU-stöd	2016-02-01	Statens jordbruksverk	601-3-16
3.09	Fisketillsyn	2016-02-01	Havs- och vattenmyndigheten	623-97-16 (avser år 2015) 623-277-17 (avser år 2016)
3.10	Nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet	2016-02-15	Tillväxtverket	303-7807-16
3.11	Bemyndigande gällande anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19.	2016-03-31	Tillväxtverket	303-8111-16
3.16	Grundläggande betaltjänster	2016-12-01	Näringsdepartementet	341-7758-16
3.17	Bredband	2016-02-01 2016-03-01 2016-06-30 2016-08-01 2017-02-01	Post- och telestyrelsen	341-237-17 341-240-17
3.18	Regionala arbetet avseende energiomställning och minskad klimatpåverkan.	2017-01-27	Naturvårdsverket, Statens energiverk	423-676-17
3.19	Tillsyn och tillsynsvägledning över kommunernas plan- och byggverksamhet	2017-01-31	Boverket	404-5773-16

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diariennr.
3.20	Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen	2017-01-31	Boverket	404-5773-16
3.21	Inriktningsmål för handläggning av överklagade enligt plan- och bygglagen	2017-02-28	Boverket	403-8135-16
3.22	Bostadsbyggandet i vissa kommuner	2017-06-15	Näringsdepartementet	405-1975-15
3.23	Planeringsunderlag avseende klimatfrågor	2016-10-31	Boverket	400-7002-16
3.24	Användandet av digital teknik	2016-05-31	Boverket	408-3815-16
3.25	Miljötillsyn - tillsyn och tillsynsvägledning enligt miljöbalken och miljötillsynsförordningen (2011:13)	2017-04-15	Naturvårdsverket	Vår 2017 ¹
3.26	Utsläpp av enskilda avlopp	2017-03-30	Havs- och vattenmyndigheten	Vår 2017 ¹
3.27	Förelägganden inom ramen för tillsyn över vattenverksamheter	2016-04-01	Miljö- och energidepartementet	530-347-16
3.28	Skydda och förvalta värdefulla naturområden	2017-02-22	Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten	Februari 2017 ¹
3.29	Användningen av medel från anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	2017-02-15	Havs- och vattenmyndigheten	Februari 2017 ¹
3.30	Samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens friluftslivspolitik	2017-02-22	Naturvårdsverket	Februari 2017 ¹
3.33	Föräldrastödssamordning	2017-02-15	Socialdepartementet	Januari 2017. Lst Örebro ²
3.34	ANDT-samordning	2017-01-31	Folkhälsomyndigheten	706-792-17 ¹⁾
3.35	Kommunernas beredskap och mottagningskapacitet	2017-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	851-540-17
3.36	Mottagande av vissa nyanlända invandrare — ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122)	2017-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	Redovisas av Lst Jönköping ²
3.37	Mottagande av vissa nyanlända invandrare — samhällsorientering för vissa nyanlända	2017-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	Redovisas av Lst Jönköping ²
3.38	Portalen www.informationsverige.se som informationskanal	2017-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	Redovisas av Lst Västra Götaland ²
3.39	Mottagande av ensamkommande barn	2016-03-02	Justitiedepartementet	851-560-2017
3.41	Mäns våld mot kvinnor	2016-03-15	Socialdepartementet	Redovisas av Lst Stockholm ²
3.43	Hedersrelaterat våld och förtryck	2017-03-31	Socialdepartementet	Redovisas av Lst Östergötland ²
3.44	Genomförandet av strategier för jämställdhetsintegrering 2014–2016 (S2012/08609/SAM).	2017-02-15	Socialdepartementet	801-307-17
3.45	Följa upp, analysera och redovisa hur lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk implementerats i myndighetens interna och externa insatser.	2016-11-15	Lst Stockholm och Sametinget	810-7206-16

¹⁾ Slutredovisning ännu ej inlämnad.²⁾ Redovisningen görs centralt/av annan länsstyrelse.

LANDSHÖVDINGENS UNDERSKRIFT AV ÅRSREDOVISNINGEN 2016

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Uppsala den 21 februari 2017

Göran Enander

Landshövding Länsstyrelsen i Uppsala län

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

POSTADRESS 751 86 Uppsala GATUADRESS Bäverns gränd 17
TEL 010-22 33 000 (vxl) FAX 010-22 33 010
E-POST uppsala@lansstyrelsen.se WEBBPLATS www.lansstyrelsen.se/uppsala